

Územné plánovanie v praxi

Diplomová práca

Vedúca diplomovej práce:
Mgr. Ing. Hana Vavrouchová, Ph.D.

Autorka práce:
Bc. Martina Rybníkářová

Brno 2017

Čestné prehlásenie

Prehlasujem, že som túto prácu: **Územné plánovanie v praxi** vypracovala samostatne a všetky použité zdroje a informácie uvádzam v zozname použitej literatúry. Súhlasím, aby moja práca bola zverejnená v súlade § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách v znení neskorších predpisov a v súlade s platnou *Směrnici o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací*.

Som si vedomá, že sa na moju prácu vzťahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzatvorenie licenčnej zmluvy a použitie tejto práce ako školského diela podľa § 60 odst. 1 autorského zákona.

Ďalej sa zaväzujem, že pred spísaním licenčnej zmluvy o použití diela inou osobou (subjektom) si vyžiadam písomné stanovisko univerzity, že predmetná licenčná zmluva nie je v rozpore s oprávnenými záujmami univerzity a zaväzujem sa uhradiť prípadný príspevok na úhradu nákladov spojených so vznikom diela, a to až do ich skutočnej výšky.

V Brne dňa 18. mája 2017

Na tomto mieste by som rada poďakovala najmä vedúcej diplomovej práce Mgr. Ing. Hane Vavrouchovej, Ph.D. za odborné vedenie, cenné rady, ochotu, za skvelú komunikáciu a pripomienky, ktoré mi pomohli pri spracovaní tejto práce. Vďaka patrí aj vedeniu obce Kanianka a to predovšetkým prednostovi obce Ľudovítovi Pősovi za ochotu a za cenné informácie dőležité pre spracovanie tejto práce.

Đalej by som chcela poďakovať svojej rodine, ktorá ma podporovala počas celého štúdia, priateľom, ktorý ma dokázali počas písania práce rozptýliť a priateľovi a jeho rodine za povzbudenie a podporu.

Thank you Logan!

Abstrakt

RYBNIKÁROVÁ, Martina. *Územné plánovanie v praxi*. Brno, 2017. Diplomová práca. Mendelova univerzita v Brne, Fakulta regionálneho rozvoja a medzinárodných štúdií.

Predkladaná diplomová práca pojednáva o koncepcii územného plánovania a územného rozvoja. Práca najskôr analyzuje problematiku územného plánovania, pričom sa zameriava na ciele, úlohy a nástroje tohto procesu. Súčasťou je komparácia územnoplánovacej činnosti v Českej republike a na Slovensku. Následne analyzuje proces strategického plánovania a identifikované sú vzájomné väzby strategického a územného plánovania. Aplikáciu tvorí charakteristika vybraného územia s použitím konceptu primárnej, sekundárnej a terciárnej štruktúry krajiny. Ďalej je práca zameraná na rozbor územného a strategického plánu obce Kanianka a zhodnotenie ich vzťahov. V rámci práce boli vytvorené zásady pre správnu plánovaciu prax a navrhnuté možnosti riešenia problémových oblastí.

Kľúčové slová

územné plánovanie, strategické plánovanie, územný rozvoj, obec Kanianka

Abstract

RYBNIKAROVA, Martina. *Physical planning in practice*. Brno, 2017. Diploma thesis. Mendel University, Brno. Faculty of regional development and international studies.

The presented diploma thesis deals with the concept of physical planning and territorial development. The work first analyzes the issue of physical planning, focusing on the objectives, roles and tools of this process. It includes a comparison of land-use planning activities in the Czech Republic and Slovakia. It then analyzes the process of strategic planning as well as identifying the links between strategic and physical planning. The application part is a characteristic of the selected territory using the concept of the primary, secondary and tertiary structure of the landscape. Further, the work is focused on the analysis of the physical and strategic plan of the municipality of Kanianka and the evaluation of its relations. In the course of the work, principles for good planning and also solutions for problem areas were developed.

Keywords

physical planning, strategic planning, territorial development, Kanianka village

Obsah

1	Úvod	11
2	Cieľ práce	12
3	Charakteristika územného plánovania	13
3.1	Terminologický problém územného plánovania.....	16
3.2	Ciele a úlohy územného plánovania	17
3.3	História a súčasnosť legislatívy územného plánovania na Slovensku a v Českej republike	19
4	Nástroje územného plánovania	22
4.1	Územnoplánovacie podklady	22
4.2	Územnoplánovacia dokumentácia	24
4.3	Rozdiely v problematike územného plánovania na Slovensku a v Českej republike.....	28
5	Orgány v procese územného plánovania	30
6	Strategické plánovanie	32
6.1	Strategické plánovanie v Českej republike	34
6.2	Strategické plánovanie na Slovensku.....	36
6.3	Vzťah územného plánovania a regionálnej politiky	38
7	Krajinné plánovanie	42
7.1	Krajinné plánovanie v Českej republike a na Slovensku	42
7.2	Vzťah krajinného plánovania a územného plánovania	44
8	Metodika	46
9	Charakteristika sledovaného územia	47
10	Štruktúra krajiny obce Kanianka	49
10.1	Primárna štruktúra krajiny obce Kanianka.....	49
10.2	Sekundárna štruktúra krajiny	52
10.3	Terciárna štruktúra krajiny.....	64

11 Územný plán obce Kanianka	67
11.1 Preložka cesty III/05063	69
11.2 Zapojenie oblasti Vrchy do rozvojových území bývania	71
11.3 Zapojenie oblasti Sokolky do rozvojových plôch rekreácie a športu	73
11.4 Výmera odňatia poľnohospodárskej pôdy na nepoľnohospodárske účely	74
11.5 Využitie územia v lokalite Obora	75
12 Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Kanianka	76
13 Vzájomná previazanosť strategických dokumentov	79
14 Tvorba zásad pre správnu plánovaciu prax v obci Kanianka	81
15 Diskusia	84
16 Záver	88
17 Zoznam použitej literatúry	90

Zoznam obrázkov

Obrázok 1- Optimalizácia väzby územného a strategického plánu	41
Obrázok 2- Vzájomné vzťahy plánovacích činností na Slovensku.....	45
Obrázok 3- Poloha obce Kanianka na mape Slovenska	47
Obrázok 4- Katastrálne územie obce Kanianka	48
Obrázok 5- Letecký pohľad na obec Kanianka.....	48
Obrázok 6- Priemerné teploty a úhrn zrážok v obci Kanianka	51
Obrázok 7- Historická mapa územia obce Kanianka z roku 1950.....	53
Obrázok 8- Mapa súčasného územia obce Kanianka	55
Obrázok 9- Katastrálna mapa územia obce Kanianka	57
Obrázok 10- Občianska vybavenosť obce Kanianka	60
Obrázok 11- Vývoj počtu obyvateľov obce Kanianka.....	63
Obrázok 12- Organizačná štruktúra obce Kanianka	66
Obrázok 13- Návrh preložky cesty III/05063 v katastri obce Kanianka.....	70
Obrázok 14- Vymedzenie plôch určených na rozvoj funkcie bývania v oblasti Vrchy v katastrálnom území obce Kanianka.....	72
Obrázok 15- Územie vymedzené k rozvoju rekreačnej a športovej funkcie obce Kanianka.....	73
Obrázok 16- Poľnohospodárske plochy určené na nepoľnohospodárske účely.....	74
Obrázok 17- Vymedzenie plôch statickej dopravy v obci Kanianka	75
Obrázok 18- Objekt bezbariérového prístupu s výťahom	100
Obrázok 19- Prístup k bezbariérovému objektu s výťahom.....	101
Obrázok 20- Chátrajúce centrum obce	102
Obrázok 21- Chátrajúce centrum obce	102
Obrázok 22- Chátrajúci objekt v tesnej blízkosti vodnej nádrže	103

Zoznam tabuliek

Tabuľka 1- Vývoj štruktúry pôdneho fondu obce Kanianka od roku 2007.....	56
Tabuľka 2- Počet domov a bytov obce Kanianka v roku 2011	58
Tabuľka 3- Vykurovanie bytov v obci Kanianka podľa zdroja energie	61
Tabuľka 4- Rozdelenie obyvateľstva obce Kanianka podľa ekonomickej aktivity v rokoch 2001 a 2011.....	64

1 Úvod

Motto:

„Zaujímam sa o budúcnosť, pretože v nej hodlám stráviť zvyšok života.“ (Ch.Chaplin)

S rozvojom spoločnosti sa objavila potreba ovplyvňovať ľudské aktivity v priestore. Vzťah človeka a krajiny sa v čase postupne prehlboval, pričom ťažisko tohto vzťahu sa začalo presúvať na stranu človeka. Jeho činnosťou dochádzalo k pretváraniu krajiny a preto sa začali objavovať snahy o najefektívnejšie využívanie územia s cieľom dosiahnuť maximálny socioekonomický rozvoj. Organizácia spoločenského života ľudí by nemohla fungovať bez jasne stanovených pravidiel, ktoré určujú rámec pre ľudské činnosti v území. Bez ich vymedzenia by spoločnosť bola chaotická a k rozvoju by vôbec nedochádzalo. Plánovanie je jednou z možností ako systematicky pristupovať k problémom a zabezpečiť celkový rast.

Cieľom každej obce je dosiahnuť dlhodobu udržateľný rozvoj a jeho zaistenie je rozhodujúcou úlohou obecných samospráv. Aby bolo možné tento cieľ naplňovať je potrebná koordinácia rozvoja územia a zmysluplné využívanie miestnych zdrojov a tiež schopnosť dokázať pohotovo reagovať na aktuálne príležitosti a ohrozenia. Územné a strategické plánovanie obcí umožňujú docieľiť rozvoj a súčasne zachovať hodnoty, ktoré sú pre dané územie nenahraditeľné. Zatiaľ čo územne plánovanie je súčasťou legislatívy, mladšie strategické plánovanie obcí sa začalo formovať až so vstupom Českej a Slovenskej republiky do Európskej únie. Prepojenosť oboch plánovacích činností je jednou z hlavných podmienok rozvoja. Medzi oboma typmi dokumentov by mal existovať vzájomný vzťah, pričom jeden by mal rešpektovať a dopĺňať ten druhý. Územný plán by mal byť priemetom strategických cieľov do konkrétneho územia. Ideálnou situáciou je, keď oba dokumenty vznikajú súčasne a jeden z druhého vychádzajú. V praxi to však často nefunguje a to aj z dôvodu chýbajúcej legislatívy, ktorá by nielen ukotvila strategické plánovanie, ale zároveň deklarovala vzájomnú previazanosť týchto dokumentov.

2 Cieľ práce

Predkladaná diplomová práca sa zaoberá problematikou územného plánovania a plánovania rozvoja vo vybranej obci. Hlavným cieľom práce je na základe teoretických poznatkov analyzovať stav jednotlivých rozvojových dokumentov zvoleného územia a navrhnúť riešenia problémových oblastí týkajúcich sa územného a strategického plánovania. Čiastkovými cieľmi práce sú analýza vzájomnej previazanosti územného a strategického plánu obce Kanianka a vytvorenie zásad správnej plánovacej praxe pre danú obec.

V rámci analýzy teoretickej odbornej literatúry sú v práci uvedené základné charakteristiky, ciele, či história územného a strategického plánovania na Slovensku aj v Českej republike. Zároveň sú prostredníctvom komparatívnej analýzy popísané rozdiely v územnoplánovacej činnosti na Slovensku a v Českej republike. Okrem sumarizácie poznatkov o jednotlivých nástrojoch územného plánovania, sú súčasťou práce aj dôležité dokumenty týkajúce sa strategického plánovania na jednotlivých úrovniach.

Aplikačná časť spočíva v charakteristike vybraného územia s rozdelením územia podľa štruktúry krajiny na primárnu, sekundárnu a terciárnu. Popri charakteristike územného plánu obce sú navrhnuté možnosti riešenia sporných území. Na základe analýzy rozvojových dokumentov sú zhodnotené ich vzájomné väzby.

Vzhľadom k tomu, že spracovanie strategických plánov obcí nie je zo zákona povinné, predpokladá sa, že strategický plán nebude plniť dôležitú funkciu v rozvoji obce. Ďalej na základe hypotézy č. 1 sa predpokladá, že vzájomná previazanosť rozvojových dokumentov bude veľmi nízka až žiadna.

3 Charakteristika územného plánovania

Proces plánovania by nemal byť vnímaný ako byrokratický diktát, či dokonca ani ako kontrola spoločensko-hospodárskeho vývoja. Je to plánovitá koordinácia všetkých spoločenských, technických a kultivačných činností (Hruška, 1946). Mylnou domnienkou verejnosti často býva, že územné plánovanie slúži len k tomu, aby ľudia vedeli kde a čo možno stavať. Avšak aj podľa zákona ide o komplexnejší proces tvorby zásad, ktorý má úlohu plánovať a regulovať všetky ľudské činnosti v území tak, aby dochádzalo k zabezpečeniu udržateľného rozvoja. Bez akéhosi rámca, ktorý udáva smer rozvoju by všetky činnosti v území prebiehali chaoticky a nerešpektovali by záujmy územia ako celku, ale sledovali by sa iba súkromné záujmy. Problematika územného plánovania Slovenskej republiky je legislatívne upravená v prvej časti zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku.¹ V Českej republike je územné plánovanie ukotvené v tretej časti zákona č. 183/2006 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku.² Na územné plánovanie je možné nazerať z niekoľkých pohľadov.

Ministerstvo pre miestny rozvoj ČR definuje územné plánovanie ako činnosť:

„Územné plánovanie je trvalá, sústavná a komplexná činnosť orgánov územného plánovania a stavebných úradov, zameraná na naplňovanie cieľov a úloh územného plánovania, za použitia jeho základných nástrojov, ktorými sú územne plánovacie podklady, územne plánovacie dokumentácie a územné rozhodnutie. Uvedené nástroje územného plánovania majú rozdielnu mieru právnej záväznosti, procedúru i spôsob spolupráce správnych orgánov a občanov na ich vytváraní.“³

¹ Zákon č. 50/1976 Zb. Zákon o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon)

² Zákon č. 183/2006 Sb. Zákon o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon)

³ <http://portal.uur.cz/teorie-metodiky-publikace/vybrane-pojmy-uzemniho-planovani.asp#uzemniplanovani>

Zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku definuje územné plánovanie ako proces:

„Územné plánovanie sústavne a konkrétne rieši funkčné využitie územia, ustanovuje zásady jeho organizácie a vecne a časovo koordinuje výstavbu a iné činnosti ovplyvňujúce rozvoj územia. Územné plánovanie utvára predpoklady na zabezpečenie trvalého súladu všetkých prírodných, civilizačných a kultúrnych hodnôt v území, najmä so zreteľom na starostlivosť o životné prostredie a ochranu jeho hlavných zložiek – pôdy, vody a ovzdušia.“

V neposlednej rade je možné územné plánovanie charakterizovať ako nástroj. V tomto prípade sa môže jednáť napríklad o nástroj ochrany životného prostredia, alebo strategický nástroj štátnej správy pre rozvoj určitého územia (Půček, 2009).

Podľa Havlana (2005) je územné plánovanie tvorené súborom nástrojov a techník, ktoré vedú k priestorovej a časovej koordinácii rozvoja osídlenia a zároveň hrá dôležitú rolu ako nástroj chrániaci verejné záujmy v území. Proces územného plánovania v sebe spája dva rozmery – funkčný a dokumentárny. Podstatou funkčného rozmeru sú predpísané režimy procedúr postupnosti krokov územného plánovania pričom vyjadruje jeho dejovú stránku. Dokumentárny rozmer predstavuje výstupy procedúr územného plánovania a prejavuje sa v dokumentoch územne plánovacej povahy.

Širšie chápanie problematiky územného plánovania býva označované aj ako priestorové plánovanie. Tu sa zohľadňujú nielen priestorovo-koordinačné vzťahy, ale aj ekologické resp. krajinnno-ekologické väzby (Jančura. In Sborník z konferencie AUÚP, 2015).

Medzi najdôležitejšie princípy územného plánovania radíme:

- **Princíp udržateľného rozvoja** – jedná sa o zjednocujúci princíp a vôbec základný princíp nielen územného plánovania, ale aj environmentálneho práva. Z tohto princípu vyplýva, že úlohou územného plánovania nie je iba chrániť životné prostredie, ale aj podieľať sa na jeho tvorbe zveľad'ovaním.
- **Princíp únosnej miery zaťaženia** – využívanie prírodných zdrojov, podmienok územia a celého životného prostredia spôsobom, ktorým sa činnosťami v území neprekročí jeho únosné zaťaženie a aby sa vytvárala a udržiavala ekologická stabilita krajiny.
- **Princíp najvyššej ochrany** – vykonávanie územného plánovania podľa najnovších poznatkov spoločenských, prírodných a technických vied a poznatkov o stave životného prostredia.
- **Princíp spolupráce a súčinnosti** – jedná sa o spoluprácu orgánov štátnej správy, obcí a súčinnosť právnických a fyzických osôb
- **Princíp komplexnosti** – zohľadnenie všetkých dostupných informácií v územnom plánovaní, ktoré môžu mať dopad na funkčné využitie územia a stav životného prostredia, tiež do tohto princípu radíme rôznorodosť subjektov, ktorí majú možnosť/povinnosť vyjadrovať sa k zámeru, či návrhu územnoplánovacích dokumentov a územnému rozhodnutiu.
- **Princíp sústavnosti a aktuálnosti** – územné plánovanie predstavuje sústavnú činnosť, kedy sa a rozhoduje vždy podľa najnovších dokumentov týkajúcich sa územného plánovania.
- **Princíp informovanosti** – predstavuje náležitú informovanosť dotknutých orgánov, záujmových združení, verejnosti a ich vzájomnú komunikáciu (Dudor. In Dny práva, 2009).

3.1 Terminologický problém územného plánovania

Definícia pojmu územné plánovanie bola uvedená v predchádzajúcej kapitole tejto práce. Istá kontroverzia a nezrovnalosť pri vysvetľovaní pojmu nastáva pri preklade pojmu územné plánovanie do angličtiny. Takmer všetky výrazy ako napríklad „land use planning“, „spatial planning“, „urban planning“, „town and country planning“, „regional planning“, „physical planning“ sú prekladané ako územné plánovanie (Hall, 2002). Ktorý pojem je teda ten správny a aké sú rozdiely medzi jednotlivými termínami? Pojmy územného plánovania sa odlišujú napríklad aj podľa oblasti. Kým vo Veľkej Británii používajú pojem „town and country planning“ v Spojených štátoch Amerických sa používa pojem „city and urban planning“. Oba však popisujú proces územného plánovania, pričom každý štát môže nazerať na územné plánovanie z iného pohľadu, či používať rôzne nástroje. Za posledných 20 rokov sa v Európskej únii začal čoraz častejšie používať pojem priestorové plánovanie („spatial planning“), ktorý viac menej nahradil predtým používané termíny „town and country planning“, „city and regional planning“, „urban planning“ alebo „land use planning“ (Hall, 2002). Čo sa týka rozdielu medzi priestorovým plánovaním a územným plánovaním, názory autorov sa líšia. Zatiaľ čo britská Komisia ODPM (Office of the Deputy Prime Minister) charakterizuje priestorové plánovanie (spatial planning) ako akýsi „širší“ pojem, ktorý prekračuje hranice úzkeho a environmentálne nedostatočne zameraného územného plánovania, ďalší autori s týmto tvrdením nesúhlasia⁴. Autor Nigel Taylor (2010) vo svojej práci kriticky zdôrazňuje, že pokiaľ ide o moderné územné plánovanie, environmentálna stránka je jeho nedeliteľnou súčasťou už niekoľko rokov a smerovanie k udržateľnému rozvoju je jedným z hlavných cieľov územného plánovania. Presadzuje názor, že pojem priestorové plánovanie je len výmysel, ktorý navyše nie je opodstatnený. Ďalej podľa Damborského anglický výraz „spatial planning“ býva často prekladaný nesprávne ako územné plánovanie. V tomto prípade je správnym prekladom priestorové plánovanie, ktoré sa od územného plánovania líši tým, že sa jedná o problematiku súvisiacu nielen s územným rozvojom ale aj regionálnym rozvojom⁵. V prípade, že hovoríme

⁴ http://www.knowsley.gov.uk/pdf/PG09a_PlanningPolicyStatement12-ACompanionGuide.pdf

⁵ <http://nf.vse.cz/download/veda/workshops/reguz.pdf>

o územnom plánovaní je lepšie použiť pojem „physical planning“. Jeho tvrdenie potvrdzuje aj Hall (2002), ktorý hovorí, že regionálne plánovanie rozdeľujeme na priestorové („spatial“) a územné („physical“) plánovanie. Ďalej Kusý (2000) uvádza, že doterajšie skúsenosti s používaním pojmu „priestorové plánovanie“ vedú k jeho stotožneniu s pojmom „územné plánovanie“ a preto spochybňuje jeho prínos. Rozdielnosť v názoroch mnohých autorov len pridáva na neurčitosti a chaotickosti pri preklade pojmu územné plánovanie do angličtiny.

3.2 Ciele a úlohy územného plánovania

Z definícií o územnom plánovaní vyplýva, že medzi hlavné ciele tohto komplexného procesu zaradujeme vytváranie predpokladov pre udržateľný rozvoj územia, tj. súlad podmienok pre priaznivé životné prostredie, hospodársky rozvoj, ale aj súdržnosť obyvateľov v území. Okrem toho, vo verejnom záujme chráni a rozvíja prírodné, kultúrne a civilizačné hodnoty územia a to vrátane urbanistického, architektonického a archeologického dedičstva. S ohľadom na ochranu krajiny sa tiež usiluje o hospodárne využívanie zastaveného územia. Vo všeobecnosti sa územné plánovanie snaží o dosiahnutie súladu medzi záujmami verejnými a záujmami súkromnými.⁶

S prihliadnutím na optimálne využitie územia ako jeden zo základných cieľov územného plánovania je možné tento cieľ rozdeliť na niekoľko konkrétnejších cieľov a to:

- optimálne využitie s cieľom udržania sociálnej stability územia (napr. nenarušenie sociálnych väzieb, či zabezpečenie podmienok pre nízku mieru nezamestnanosti),
- optimálne využitie s cieľom zabezpečiť ekologickú stabilitu územia (napr. stabilita prírodných systémov),
- optimálne využitie z hľadiska ekonomickej stability (optimalizácia podmienok pre ekonomický rozvoj, podpora priemyselnej výroby a iných ekonomických aktivít) (Jirásek, 2014).

⁶ <http://www.uur.cz/images/5-publikacni-cinnost-a-knihovna/internetove-prezentace/principy-a-pravidla-uzemniho-planovani/kapitolaD/D3-2014.pdf>

Medzi najdôležitejšie úlohy územného plánovania sú zaradené nasledujúce úlohy:

- zisťovať a posudzovať stav územia a jeho prírodné, kultúrne a civilizačné hodnoty,
- stanovovať koncepciu rozvoja územia, vrátane urbanistickej koncepcie a to s ohľadom na hodnoty i podmienky daného územia,
- preverovať a posudzovať potrebu zmien v území, verejný záujem na prevedení týchto zmien, ich prínosy či problémy a rizika,
- stanovovať urbanistické, architektonické a estetické požiadavky na využívanie a priestorové usporiadanie územia a jeho zmeny a to najmä na umiestnenie, usporiadanie a riešenie stavieb,
- stanovovať podmienky pre zavedenie zmien v území,
- stanovovať poradie uskutočňovaných zmien v území,
- vytvárať podmienky pre znižovanie rizika ekologických a prírodných katastrof a odstraňovať ich dôsledky prírode blízkym spôsobom,
- vytvárať podmienky pre odstraňovanie neočakávaných hospodárskych zmien,
- stanovovať podmienky pre obnovu a rozvoj sídelnej štruktúry a kvalitu bývania,
- preverovať a vytvárať podmienky pre hospodárne vynakladanie prostriedkov z verejných rozpočtov na zmeny v danom území,
- vytvárať podmienky pre zaistenie civilnej ochrany,
- určovať nutné asanačné, rekonštrukčné a rekultivačné zásahy,
- vytvárať podmienky pre ochranu územia podľa zvláštnych právnych predpisov pred negatívnymi dopadmi zámerov na územie a navrhovať kompenzačné opatrenia,
- regulovať rozsah plôch pre využívanie prírodných zdrojov, uplatňovať poznatky hlavne z odborov architektúry, urbanizmu, územného plánovania, ekológie a starostlivosť o pamiatky.⁷

⁷ § 19 ods. 1 zákona č. 183/2006 Sb. o územním plánování a stavebním řádu ve znění pozdějších předpisů

Sledovanie úloh územného plánovania je zabezpečené:

- sledovaním, vyhodnocovaním a evidenciou informácií o území,
- prevádzkovaním informačného systému o územnom plánovaní,
- územnoplánovacou činnosťou, rozhodovaním v územnom konaní.⁸

Ďalej podľa Mackoviča (In Sborník z konferencie AUÚP, 2015) je pre riešenie problémov v krajine nevyhnutné využívať schopnosti existujúcich väzieb a potenciálov v procese územného plánovania. Vertikálne väzby jednotlivých úrovní procesu územného plánovania sú špecifikované stavebným zákonom. Proces územného plánovania umožňuje sledovať taktiež horizontálne väzby – napr. opatrenia navrhované v krajine a premietnuté do riešenia územne plánovacej dokumentácie.

3.3 História a súčasnosť legislatívy územného plánovania na Slovensku a v Českej republike

Vývoj problematiky územného plánovania má a Slovensku aj v Českej republike pomerne dlhú tradíciu. V minulosti bol proces územného plánovania sústredený najmä na stránku urbanizácie, výstavby a priemyslu. V dnešnej dobe sa čoraz viac pri územnom plánovaní kladie dôraz na environmentálnu stránku a udržateľný rozvoj. Usmerňovanie územného rozvoja nadväzuje na stredoveké tradície v slovenských mestách, ale aj na bohaté tradície z obdobia medzivojnového Československa, obdobia Slovenského štátu a povojnového Československa. Právna úprava územného plánovania v minulosti prirodzene odrážala spoločenské klíma, čo sa prejavilo nielen v novelizáciách zákonov, ale aj v prístupoch k praktickej realizácii právnej úpravy. Právne predpisy pre oblasti Čiech, Moravy, Slezka a Slovenska existovali už na konci 19. storočia. Jednalo sa o tzv. Pražský stavebný poriadok č. 40/1886. Pre všetky ostatné obce na území Čiech platil zákon č. 5/1889, ďalej Brnenský stavebný poriadok č. 63/1894, pre ostatné obce na Morave platil zákon č. 64/1894, pre územie Slezka zákon č. 26/1883. V tomto období na území Slovenska boli v platnosti tzv. stavebné štatúty. Všetky predchádzajúce právne

⁸ <http://www.telecom.gov.sk/index/index.php?ids=148430>

predpisy predstavovali dôležitý stupeň vo vývoji predpisov týkajúcich sa územného plánovania⁹.

O územnom plánovaní sa vyslovene hovorí však až od roku 1949, kedy do platnosti vstúpil zákon č. 280/1949 o územnom plánovaní a výstavbe obcí a zároveň zrušil všetky predchádzajúce predpisy. Túto etapu je možné označiť za etapu, ktorá položila základy komplexnejšiemu nazeraniu na riešenie územia. Týmto zákonom sa začala vytvárať nová jednotná metodika a technika územného plánovania a v celom hospodárskom dani sa zaviedla určitá plánovitosť rozmiestňovania výrobných síl.¹⁰

Za ďalšiu etapu je možné považovať obdobie od roku 1958-1976, ktoré súviselo so zákonom č. 84/1958 o územnom plánovaní, na ktorý obsahovo nadviazal zákon č. 87/1958 Zb. o stavebnom poriadku a ktorý definoval územné plánovanie ako priemet národného hospodárskeho plánu do územia (Maier, 2000). Práve toto obdobie bolo významné a charakteristické preferovaním spoločenských záujmov pred záujmami súkromnými. Avšak dôraz bol kladený predovšetkým na aspekty industrializácie a urbanizácie, pričom neboli docenené aspekty starostlivosti o životné prostredie.¹¹

V nadväzujúcej etape ďalej položila základ právna úprava, ktorá bola reprezentovaná zákonom č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku. Tento zákon integroval úpravu územného plánovania s úpravou vecne nadväzujúcich režimov a tiež stanovil pomerne kvalitný režim územného plánovania (Havlan, 2005). Zákon vychádzal z dovtedajších skúseností a potrieb riadenia investičnej výstavby. Došlo k zjednodušeniu dovtedajšej štruktúry právnych predpisov na úseku investičnej výstavby a zlúčeniu problematiky územného plánovania a stavebného poriadku do jedného zákona. Stavebný zákon reagoval na sociálno-ekonomické faktory a taktiež nastalo

⁹ <https://www.uur.cz/images/1-uzemni-planovani-a-stavebni-rad/konzultacni-stredisko/seminare/2015/prezentace/01-vyvoj-stavebniho-prava.pdf>

¹⁰ <http://www.telecom.gov.sk/index/index.php?ids=14843>

¹¹ <http://www.telecom.gov.sk/index/index.php?ids=14843>

prehĺbenie funkcie územného plánovania.¹² Tento zákon platil pre Českú republiku ďalších 30 rokov a pre Slovensko je platný dodnes.

Nasledujúcim významným míľnikom na území vtedajšieho Československa bol rok 1989, kedy došlo k zmene politických pomerov. Až do tejto doby bolo územné plánovanie podriadené ekonomickému plánovaniu, ktoré zahŕňalo centrálné národnospodárske plány. Najvýznamnejší dopad na právny režim územného plánovania mala novela vykonaná zákonom č. 262/1992 Zb. a tiež novela zákona č. 83/1998 Zb., ktorá mj. opustila dvojkriteriálnu sústavu územne plánovacej dokumentácie a nahradila ju jednokriteriálnou (lineárnou) sústavou (Havlan, 2005). Nasledovalo rozdelenie Československa na Českú republiku a Slovenskú republiku v roku 1993. Po rozdelení bola právna úprava územného plánovania novelizovaná v oboch štátoch a hneď niekoľkokrát. Zrušenie okresných úradov v roku 2003 predstavovalo ďalšiu zásadnú zmenu, ktorá posunula problematiku územného plánovania o krok vpred. Právomoc bola presmerovaná na okolité stupne štátnej správy, teda na krajské a obecné úrady (vrátane obcí s rozšírenou pôsobnosťou) (Pomahač, Vidláková, 2002).

Česká republika prijala v roku 2006 nový stavebný zákon č. 183/2006 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku, ktorý vstúpil v platnosť 1.1.2007 a plne nahradil predchádzajúci právny predpis.¹³ Slovensko dodnes neschválilo nový stavebný zákon a proces novelizácie zákona z roku 1976 na Slovensku prebieha dodnes. Posledná novelizácia tohto zákona prebehla v roku 2016.¹⁴ Od roku 2011 Vláda Slovenskej republiky pracovala na návrhu nového stavebného zákona. Zákon bol však nakoniec stiahnutý z dôvodu kritiky časti opozície a profesijných združení. Nový zákon mal okrem iného na úrovni územného plánovania prikazovať územný plán všetkým obciam na Slovensku. Nutnosť nového zákona sa prejavuje najmä v neprehľadnosti, ktorú spôsobilo predovšetkým nespočetné množstvo jeho novelizácií.

¹²<https://www.uur.cz/images/1-uzemni-planovani-a-stavebni-rad/konzultacni-stredisko/seminare/2015/prezentace/01-vyvoj-stavebniho-prava.pdf>

¹³ Zákon č. 183/2006 Sb. o územním plánování a stavebním řádu

¹⁴ Zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku

4 Nástroje územného plánovania

Vzhľadom k tomu, že aplikačná časť diplomovej práce je zameraná na slovenskú obec Kanianka, nasledujúca kapitola bude zameraná na nástroje územného plánovania používané na Slovensku a na záver budú zhrnuté rozdiely medzi Slovenskom a Česko republikou. Použitie nástrojov vychádza z nutnosti dosiahnutia úloh a splnenia cieľov, ktoré umožnia orgánom štátnej správy a samosprávy s ich realizácii. Nástroje je možno rozdeliť do troch základných skupín:

1. Prípravné – do tejto skupiny zaradíme územne plánovacie podklady.
2. Plánovacie – do tejto skupiny patrí hlavne územnoplánovacia dokumentácia, územné plány krajov a obcí.
3. Realizačné – územné rozhodnutie (Kročová, 2013).

4.1 Územnoplánovacie podklady

Jedná sa o nezáväznú dokumentáciu, ktorých úlohou je preverovať možnosti riešenia a prognózovať rozvoj. Slúžia na vypracovanie návrhu územného plánu, či na zistenie potreby a rozsahu aktualizácie územného plánu. Obstarávajú sa pre overenie možnosti riešenia problémov v území, prehĺbenie riešenia jednotlivých zložiek osídlenia, či na získanie údajov a informácií o území.¹⁵

Územnoplánovacie podklady tvoria:

- urbanistická štúdia
- územný generel
- územná prognóza
- územnotechnické podklady

Urbanistická štúdia

Dokument rieši čiastkové problémy v území a je spracovávaný pri príprave územného plánu ako návrh koncepcie priestorového usporiadania a funkčného využívania územia.

¹⁵ <http://www.uzemneplany.sk/co-je-to-uzemny-plan>

Podľa stavebného zákona sa ďalej spracováva na spodrobnenie, alebo overenie územného plánu, či pri jeho zmene a doplnkoch a tiež na riešenie špecifických územnotechnických, krajinno-ekologických, environmentálnych, urbanistických a architektonických problémov v území.¹⁶

Územný generel

Podrobne rieši otázky územného rozvoja jednotlivých zložiek osídlenia a krajiny. Jedná sa predovšetkým o problémy spojené s bývaním, priemyslom, poľnohospodárstvom, lesným hospodárstvom, dopravou a ostatným technickým vybavením územia, ochranou prírody a krajiny, rekreáciou a športom. Územný generel sa používa na prehĺbenie poznatkov o určitej zložke osídlenia pri obstarávaní územného plánu, či pri jeho aktualizácii.¹⁷ Spracováva sa v prípade, že je účelné overiť riešenie niektorej zložky osídlenia a krajiny samostatne a zároveň má táto zložka podstatný vplyv na využitie územia (Havlan, 2005).

Územná prognóza

Slúži k prevereniu možností dlhodobého rozvoja územia na základe rozboru územnotechnických podmienok, stavu životného prostredia daného územia, demografických a sociologických podkladov a ekonomických predpokladov rozvoja územia (Havlan, 2005). Územnú prognózu obstaráva orgán územného plánovania. Obsah, ciele a rozsah sa určujú v zadaní územnej prognózy. Následne zadanie prerokuje orgán územného plánovania s dotknutými samosprávnymi krajinami a s dotknutými obcami.¹⁸

Územnotechnické podklady

Právnou úpravou sú koncipované ako účelovo zamerané a sústavne doplňované súbory údajov, ktoré charakterizujú stav a podmienky územia. Obsahujú podstatné informácie o stave, možnostiach a limitoch využitia územia a iných záväzných obmedzení, ktoré

¹⁶ § 4 ods. 1-3 zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku v znení neskorších predpisov

¹⁷ <http://www.uzemneplany.sk/co-je-to-uzemny-plan>

¹⁸ § 6 ods. 1,2 zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku v znení neskorších predpisov

vyplývajú z právnych predpisov, schválenej územne plánovacej dokumentácie a platných správnych rozhodnutí (Havlan, 2005). Spracovávajú sa pre celé územie Slovenskej republiky a pre vybrané územné celky. Pre územie republiky je územnotechnickým podkladom Stratégia územného rozvoja Slovenska, ktorá ustanovuje zásady, priority a ciele dlhodobého územného rozvoja a starostlivosti o životné prostredie.¹⁹

4.2 Územnoplánovacia dokumentácia

Svojou povahou predstavuje konkretizujúci nástroj územného plánovania, ktorý spravidla nadväzuje na územnoplánovacie podklady. Slúži najmä ako podklad pre rozhodovanie v území – v územnom konaní (Havlan, 2005). Komplexne rieši priestorové usporiadanie a funkčné využívanie územia, zosúlad'uje záujmy a činnosti ovplyvňujúce územný rozvoj, životné prostredie, ekologickú stabilitu a ustanovuje regulatívy priestorového usporiadania a funkčného využívania daného územia. Odvetvové koncepcie ústredných orgánov štátnej správy a koncepcie rozvoja obcí či iné programy, ktoré sa týkajú hospodárskeho, sociálneho a kultúrneho rozvoja musia byť v súlade so záväznými časťami územnoplánovacej dokumentácie.²⁰ Územnoplánovacia dokumentácia tvorí sústavu dokumentov, ktoré sú radené do logickej schémy troch kategórií a troch stupňov. Kategórie vyjadrujú rozdielny charakter dokumentov a cieľovú časovú úroveň, zatiaľ čo stupne vyjadrujú rozdielnu systémovú úroveň riešeného priestoru (Deutsch-slowakisch-tschechisches Handbuch, 1997). Obsahuje záväzné a smerné časti riešenia, pričom záväznými časťami sú usporiadanie územia a limity jeho využitia, ktoré sú určené v regulatívoch funkčného a priestorového usporiadania a všetky ostatné časti riešenia sú smerné.²¹

Územnoplánovaciu dokumentáciu tvorí:

- Koncepcia územného rozvoja Slovenska,
- územný plán regiónu,

¹⁹ §7 ods. 4 zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku v znení neskorších predpisov

²⁰ <http://www.telecom.gov.sk/index/index.php?ids=14843>

²¹ <http://www.telecom.gov.sk/index/index.php?ids=14843>

- územný plán obce,
- územný plán zóny.

Koncepcia územného rozvoja Slovenska

Strategický dokument sa spracováva pre celé územie Slovenskej republiky. Koncepcia rieši priestorové usporiadanie a funkčné využívanie územia, ustanovuje rámec sociálnych, ekonomických, environmentálnych a kultúrnych požiadaviek štátu v oblasti územného rozvoja, ďalej starostlivosť o životné prostredie a tvorbu krajiny Slovenska a jeho regiónov.²² Základné ciele Koncepcie územného rozvoja Slovenska sú nastavené tak, aby čo najlepšie prispievali k rozvoju hospodárskej a sociálnej oblasti spoločnosti a zároveň, aby boli v súlade požiadavkami udržateľného rozvoja (Koncepcia územného rozvoja SR, 20011).

Dokument ustanovuje najmä:

- usporiadanie a hierarchizáciu štruktúry osídlenia, sídelných a hospodárskych aglomerácií v národných a medzinárodných súvislostiach,
- rozvoj hlavných urbanizačných osí na území Slovenska,
- zásady usmerňovania územného rozvoja s cieľom utvárať rovnocenné životné podmienky a vytvárať predpoklady na zlepšenie životného prostredia, zabezpečenie ekologickej stability, zachovanie kultúrno-historického dedičstva a predpoklady pre udržateľný rozvoj.²³

Územný plán regiónu

Územný plán regiónu sa vypracováva pre celé územie vyššieho územného celku alebo jeho časti, v ktorom je potrebné riešiť špecifické rozvojové zámery, alebo vykonávať činnosti výrazne ovplyvňujúce priestorové usporiadanie a funkčné využívanie územia. Vymedzenie riešeného územia určuje ten orgán územného plánovania, ktorý územný

²² <http://www.telecom.gov.sk/index/index.php?ids=14843>

²³ § 9 ods. 2 písm. a) až c) zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku v znení neskorších predpisov

plán regiónu obstaráva. Dokument musí byť v súlade so záväznou časťou Konceptie územného rozvoja Slovenska.²⁴

Územný plán regiónu ustanovuje najmä:

- zásady a regulatívy štruktúry osídlenia, priestorového usporiadania, funkčného využívania územia z hľadiska udržateľného rozvoja a rozvoja urbanizácie, priemyslu, poľnohospodárstva, lesného a vodného hospodárstva, environmentalistiky a cestovného ruchu,
- zásady a regulatívy usporiadania verejného dopravného a technického vybavenia,
- zásady a regulatívy starostlivosti o životné prostredie, územného systému ekologickej stability, tvorby a ochrany kultúrnych pamiatok a pamiatkových zón a rezervácií,
- zásady a regulatívy priestorových požiadaviek ochrany a využívania prírodných zdrojov a významných krajinných prvkov,
- vzájomnú nadväznosť územného rozvoja a obcí a väzby na susediace regióny,
- verejnoprospešné stavby a chránené časti krajiny.²⁵

Územný plán obcí

Celé územie obce, ktoré je administratívne spravované miestnou samosprávou rieši územný plán obce, ktorý plní funkciu základného územnoplánovacieho dokumentu na komunálnej úrovni. Patrí k najrozšírenejším nástrojom územného plánovania a rovnako ako územný plán regiónov musí rešpektovať záväzné časti Konceptie územného rozvoja Slovenska a zároveň nesmie odporovať územnému plánu vyššieho územného celku. Zameriava sa na urbanistickú koncepciu a využitie územia. Okrem toho sa zaoberá základnými rozvojovými predpokladmi územia, navrhuje organizáciu a využitie územia vrátane územného systému ekologickej stability. Jeho súčasťou je aj krajinnokoologický plán a plán odpadového hospodárstva (Coplák, 2006). Územný plán hodnotí

²⁴ <http://www.telecom.gov.sk/index/index.php?ids=14843>

²⁵ § 10 ods. 2 písm. a) až f) zákona č. 50/19176 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku v znení neskorších predpisov

stav a tendencie popripade čiastkové zámery v jednotlivých problémových okruhoch a na základe ich analýzy navrhuje možnosti optimálneho riešenia z hľadiska obce ako celku (Maier, 2000). Územný plán je záväzný pre obstaranie regulačného plánu a pre rozhodovanie v území, predovšetkým pre vydávanie územných rozhodnutí (Paclová, 2012).

Ustanovuje najmä:

- zásady a regulatívy priestorového usporiadania a funkčného využívania územia v nadväznosti na okolité územie,
- prípustné, obmedzené a zakázané funkčné využívanie plôch,
- zásady a regulatívy starostlivosti o životné prostredie, územného systému ekologickej stability a tvorby krajiny,
- zásady a regulatívy využívania a ochrany prírodných zdrojov, kultúrno-historických hodnôt a významných krajinných prvkov,
- hranice medzi súvisle zastavaným územím alebo územím určeným na zastavenie,
- zásady a regulatívy verejného, dopravného, technického a občianskeho vybavenia,
- vymedzuje plochy pre verejnoprospešné stavby, pre vykonanie asanácie a pre chránené časti krajiny.²⁶

Zákon ukladá povinnosť všetkým slovenským obciam nad 2000 obyvateľov mať spracovaný územný plán, ktorý udáva smer rozvoju obce. Dôvodov prečo je pre obec výhodné mať platný a dobre spracovaný územný plán je niekoľko. Existencia územného plánu je podmienkou získania finančnej podpory z fondov Európskej únie na rozvojové procesy a zároveň poskytuje isté záruky pre investičné činnosti. Európska únia používa územný plán ako záruku efektívneho využitia zdrojov. Ďalšou výhodou územného plánu je, že priťahuje súkromné investície potenciálnych investorov, ktorí takto vstupujú do územia s jasne stanovenými pravidlami a menším rizikom. Rozvoj územia je okrem

²⁶ § 11 ods. 5 písm. a) až g) zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku v znení neskorších predpisov

toho bez spracovaného územného plánu nekoncepčný a zložitý. Nahrádzanie územného plánu územným rozhodnutím je nielen administratívne veľmi náročné, ale navyše neefektívne. Bez existencie dlhodobého strategického plánu môžu krátkodobé a náhle rozhodnutia brániť rozvoju územia.²⁷ Význam územného plánu rastie, čo je spojené najmä s rozvojom spoločnosti a narastaním jej potrieb z hľadiska priestoru pre svoje činnosti. Dôsledkom toho je rast priestorových nárokov a konštantnosť využívaných území, čo vedie k nárastu ceny a hodnoty územia (Klamár, 2001).

Územný plán zóny

V nadväznosti na predchádzajúce podkapitoly, územný plán zóny sa spracováva pre určenú časť obce a to v prípade, že schválený územný plán obce ustanovuje povinnosť obstarat' územný plán zóny pre vymedzenú časť obce, alebo v prípade ak je potrebné pozemok či stavbu k verejnoprospešným účelom. Územný plán zóny ustanovuje predovšetkým zásady a regulatívy podrobnejšieho priestorového usporiadania a funkčného využívania a umiestnenia pozemkov, stavieb a chránených častí krajiny.²⁸

4.3 Rozdiely v problematike územného plánovania na Slovensku a v Českej republike

Ako už bolo spomenuté, zásadným rozdielom v procese územného plánovania na Slovensku a v Českej republike je, že ČR sa podarilo schváliť nový stavebný zákon č. 183/2006 Zb. Až do tohto roku platil pre Slovensko aj Českú republiku spoločný stavebný zákon č. 50/1976 Zb. Všetky územnoplánovacie podklady v zákone z roku 1976 sú v novom zákone z roku 2006 nahradené územne analytickými podkladmi, ktoré tak ako predchádzajúce dokumenty vyhodnocujú stav a vývoj územia a územnou štúdiou, ktorá overuje možnosti a podmienky zmien v území. Celoštátny nástroj v oblasti rozvoja a územného plánovania v Českej republike zastupuje strategický dokument Politika územného rozvoja. Podobne ako na Slovensku, stavebný zákon ukladá Ministerstvu povinnosť spracovať každé 4 roky správu o uplatňovaní tohto dokumentu, na základe

²⁷ <http://www.uzemneplany.sk/co-je-to-uzemny-plan>

²⁸ § 12 zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku v znení neskorších predpisov

ktorej sa ďalej rozhoduje o jeho aktualizácii či spracovaní nového návrhu. Čo sa týka územnoplánovacej dokumentácie, tak pre krajskú oblasť slovenský územný plán regiónu v Českej republike zastupujú zásady územného rozvoja. Tento strategický dokument spresňuje a rozvíja ciele a úlohy územného plánovania v súlade s politikou územného rozvoja (Halasová, 2007). Ďalším zo zásadných rozdielov je, že český stavebný zákon neukladá obciam povinnosť obstarania územného plánu, čo môže predstavovať určité obmedzenia pre rozvoj obcí. Na druhej strane je nutné poznamenať, že aj keď všetky slovenské obce nad 2000 obyvateľov majú legislatívnu povinnosť zaobstarat' si územný plán, je ťažké určiť ich kvalitu a ich reálny prínos k rozvoju obce. Územný plán obce v Českej republike sa podľa zákona spracováva len pre celé územie obce, alebo pre celé územie hlavného mesta Prahy a pre celé územie vojenského obvodu, zatiaľ čo na Slovensku môže byť spracovaný aj pre územie viacerých obcí.²⁹ Okrem toho je na Slovensku súčasťou prieskumov a rozborov územného plánu aj krajinno-ekologický plán, pričom v ČR krajinné plánovanie nie je zahrnuté v žiadnom zo strategických dokumentov. Ďalej v Českej republike k nástrojom územného plánovania radíme územné rozhodnutie a územné opatrenie o asanácii územia a o stavebnej uzávere (Fialová, 2016). V neposlednej rade je dôležité zmieniť rozdiely v členení obcí podľa rozsahu výkonu štátnej správy. V Českej republike vykonávajú obce v oblasti územného plánovania prenesenú pôsobnosť štátu. Obstarávanie územnoplánovacej dokumentácie preto prináleží poverenému obecnému úradu s rozšírenou pôsobnosťou.³⁰ Slovenské obce vykonávajú činnosť v oblasti územného plánovania samosprávne, pričom zásah do samosprávy je možný len formou zákona, čo vysvetľuje zákonnú povinnosť spracovania územného plánu pre všetky obce, ktoré majú viac ako 2000 obyvateľov. Keďže na Slovensku obce s rozšírenou pôsobnosťou neexistujú, obce si zabezpečujú obstarávanie územnoplánovacej dokumentácie a územnoplánovacích podkladov samy, resp. prostredníctvom odborne spôsobilej osoby.

²⁹ §43 ods. 4 zákona č. 183/2006 Sb. o územním plánování a stavebním řádu a §11 ods. 1 zákona č. 50/1976 Zb. o územním plánování a stavebním poriadku

³⁰ § 5 ods. 2 zákona č. 183/2006 Sb. o územním plánování a stavebním řádu

5 Orgány v procese územného plánovania

Podľa platného zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku sú orgánmi územného plánovania obce, samosprávne kraje a krajské stavebné úrady. Okrem toho, ústredný orgán predstavuje Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR, ktorý metodicky usmerňuje orgány územného plánovania v územnoplánovacích činnostiach. Tieto metodické usmernenia sú záväzné pre všetky orgány územného plánovania. Ministerstvo je ďalej zodpovedné za obstaranie Koncepcie územného rozvoja SR. Ministerstvo obrany SR obstaráva územný plán pre vojenské obvody. Podrobnosti o činnostiach a úlohách jednotlivých orgánov sú deklarované zákonom č. 608/2003 Z.z o štátnej správe pre územné plánovanie, stavebný poriadok a bývanie.

Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR

V oblasti územného plánovania je postavenie Ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja SR na úrovni hlavného orgánu, ktorý koordinuje činnosť orgánov štátnej správy – krajských stavebných úradov, samosprávnych krajov a obcí. Navyše je dotknutým orgánom štátnej správy pri prerokúvaní koncepcii, programov a politik ministerstiev a samosprávnych krajov, organizuje vzdelávanie zamestnancov štátnej správy v oblasti územného plánovania, zabezpečuje spoluprácu s inými štátmi, medzinárodnými organizáciami a orgánmi Európskej únie. Ako ústredný orgán má na starosti obstarávanie a zverejňovanie strategických dokumentov na celoštátnej úrovni, tj. Koncepciu územného rozvoja Slovenska a Stratégiu územného rozvoja Slovenska. Napriek tomu, že má ministerstvo zo zákona povinné informačný systém o územnom plánovaní, tento systém je v súčasnosti zastaraný a takmer nefunkčný.³¹

Krajské stavebné úrady

Sú rozpočtovou organizáciou štátu a právnickou osobou, ktorá je spojená finančnými vzťahmi s rozpočtom ministerstva. Za činnosť krajského stavebného úradu zodpovedá a zároveň ho riadi prednosta krajského stavebného úradu. Vykonáva štátnu správu v územnom obvode kraja. Na úseku územného plánovania krajský stavebný úrad posu-

³¹ § 2 zákona č. 608/2003 Z.z o štátnej správe pre územné plánovanie, stavebný poriadok a bývanie

dzuje zadanie pre územný plán obce a územný plán zóny a vydáva stanovisko pri prerokúvaní ich konceptu. Je metodickým orgánom pre činnosť obce v oblasti územného plánovania, ktorý sa podieľa na tvorbe koncepcii, obstaráva, prerokúva územnoplánovacie podklady a podieľa sa na vykonávaní informačných činností pre informačný systém o územnom plánovaní.³²

Krajské úrady

Podľa zákona č. 302/2001 Z.z o samospráve vyšších územných celkov v znení neskorších predpisov je úlohou samosprávneho kraja v oblasti územného plánovania predovšetkým obstarávanie, prerokúvanie a schvaľovanie územnoplánovacích podkladov a územných plánov regiónov. Rozhodovacie právomoci sú pritom pridelené zastupiteľstvu kraja, ktoré schvaľuje program sociálneho, ekonomického a kultúrneho rozvoja samosprávneho kraja, ďalej schvaľuje regionálne rozvojové plány a programy, územnoplánovacie podklady, územné plány regiónov a vyhlasuje ich záväzné časti. Okrem toho sa aktívne podieľa na tvorbe a ochrane životného prostredia, utvára predpoklady na optimálne usporiadanie vzájomných vzťahov sídelných útvarov a ostatných prvkov územia a v neposlednej rade rozvíja spoluprácu s územnými celkami a s orgánmi iných štátov.

Obecné úrady

Postavenie obce v procese územného plánovania je deklarované zákonom č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov. Obec obstaráva a schvaľuje územnoplánovacia dokumentáciu (ÚPD) sídelných útvarov a zón, koncepciu rozvoja jednotlivých oblastí života obce, programy rozvoja bývania a tak isto pôsobí pri utváraní vhodných podmienok pre bývanie v obci. Podnet k obstaraniu územnoplánovacej dokumentácie môže vychádzať z vlastnej iniciatívy obce, alebo iných orgánov štátnej správy a obcí, či fyzických a právnických osôb. Náklady na obstaranie územnoplánovacej dokumentácie hradí obstarávateľ – teda obec. V prípade, že podnet na obstaranie ÚPD podal iný subjekt, fyzická alebo právnická osoba musí finančne participovať a čiastočne niesť náklady na obstaranie (Kol'ová, 2010).

³² § 4 zákona č. 608/2003 Z.z o štátnej správe pre územné plánovanie, stavebný poriadok a bývanie

6 Strategické plánovanie

Súčasný svet je charakterizovaný obrovským množstvom prebiehajúcich zmien. Na tieto zmeny nemožno nazerať ako na komplikácie a problémy rozvoja, ale najmä ako na rozvojové príležitosti. Preto by malo plánovanie dokázať transformovať významné zmeny okolia na príležitosti, ktoré je možné využiť pre rozvoj. Strategické plánovanie je základným nástrojom regionálneho rozvoja.

Strategické plánovanie regionálneho rozvoja sa dostalo do politického povedomia až v roku 1945. V tomto období bolo regionálne plánovanie dedičstvom vojnového centrálného plánovania, pričom regionálne hranice boli používané na účely civilnej obrany počas 2. svetovej vojny (Powell, 1978). Filozofickým východiskom bolo očakávanie, že štát by mal zastávať viac intervenčnú úlohu k dosiahnutiu širších spoločenských cieľov (Haughton, 2004). Po roku 1989 bolo strategické plánovanie a strategické riadenie postavené mimo pozornosť riadiacich pracovníkov, ekonómov ale aj politikov. A to z dôvodu, že strategické plánovanie bolo vnímané ako prežitok z doby centrálného plánovania (Rektořík, 1999).

Postupne sa strategické plánovanie stalo dôležitým predmetom záujmu predstaviteľov miest a obcí pri vytváraní koncepcií rozvoja. Dôvodom bolo, že každá obec má hlavný záujem dôstojne obstať vo vzájomnej konkurencii s ostatnými obcami a preto je nevyhnutné disponovať stratégiou, ktorá prinesie požadovaný rozvoj. Strategické plánovanie ako kvalifikovaný odhad budúcnosti patrí k modernej spoločnosti. (Vanhove, 1999)

Podľa Sýkoru (1999) sú inštitúcie, programy a politiky miestneho a regionálneho plánovania koncipované ako činnosť verejného sektora v oblasti územného plánovania. Rektořík (1999) tvrdí, že je to proces, počas ktorého vzniká predstava o tom, čím by sa mali subjekty verejného sektora zaoberať, čo by chceli rozvíjať, aké programy a služby by mali ponúkať a ako tieto zámery uskutočniť. Podľa Osborna a Gaeblera (In Vacek, 2006) je strategické plánovanie proces posudzovania súčasnej situácie obce a možnosti jej vývoja (analýzy, profil obce atď.) za účelom návrhu vízie obce a časovo ohraničeného súboru cieľov (a nadväzujúcich aktivít a projektov), indikátorov pre me-

ranie cieľov, finančných rámcov a pravidiel pre zavedenie strategického plánu do bežného chodu obce. V procese strategického plánovania je podľa Bermána (1998) potrebné hľadanie spoločného konsenzu medzi partnermi, decentralizovaným rozhodovaním a participáciou miestneho obyvateľstva, ktoré riešené územie dôverne pozná a tak isto môže do plánovacieho procesu priniesť nové poznatky. Na to nadväzuje aj Chrenščová (2005), ktorá tvrdí, že predpokladom úspechu celého procesu strategického plánovania je otvorenosť, transparentnosť a systematický prístup. Podľa nej je úspech závislý na systematickej komunikácii s verejnosťou a občanmi, ktorí majú potrebné skúsenosti, znalosti a rozdielne pohľady na budúcnosť mesta. Podľa Binka a Galvasovej (2011) je proces spracovania strategického dokumentu zameraný na neustálu komunikáciu a spoluprácu všetkých dotknutých aktérov. Pre riadenie tohto procesu sú využívané metódy strategického plánovania tzn. expertná a participatívna metóda. Zatiaľ čo expertná metóda využíva k navrhnutiu rozvojovej stratégie znalostí externých odborníkov, v rámci participatívnej metódy sú v rozhodujúcej miere zapojené miestne subjekty (aktéri).

Pretrvávajúcim problémom strategického plánovania je podľa Ježka a kol. (2015) stret záujmov medzi snahou obce o rozvoj a finančnými dotáciami. Právo obce zabezpečovať hospodársky, sociálny a kultúrny rozvoj je konfrontované s potrebou získavania finančných prostriedkov na ďalší rozvoj a vyhoveniu podmienkam a požiadavkám inštitúcii, ktoré tieto prostriedky poskytujú. Strategické plánovanie sa preto v podstate dostalo opäť do bodu, kedy niekto mimo územia a bez väzby na miestne potreby vie, čo by sa malo rozvíjať. Tiež zdôrazňuje, že strategické plánovanie na miestnej úrovni sa môže vrátiť do normálu a začať riešiť skutočné potreby a problémy obcí až vo chvíli, keď tieto masívne dotácie pominú.

Výsledkom procesu strategického plánovania je strategický plán, ktorý je koncepčným dokumentom popisujúcim kľúčové javy daného územia. Strategický plán navrhuje dlhodobé ciele a opatrenia, ktoré by mali viesť k pozitívnemu rozvoju daného územia, k rastu miestnej ekonomiky, k rozvoju sociálne –spoločenských a kultúrnych aktivít, ochrane životného prostredia a udržateľnému rozvoju (Rektořík, 1999). Strategický dokument záväzný pre celú Európsku úniu je v tomto období Európa 2020 – stratégia

pre inteligentný a udržateľný rast podporujúci začlenenie. Stratégia Európa 2020 predstavuje hlavnú hospodársku agendu, ktorá nahradzuje tzv. Lisabonskú stratégiu. Cieľom je hospodársky rast založený na princípoch znalostnej ekonomiky, bude udržateľný a bude podporovať začleňovanie a to nielen sociálne, ale aj územné.³³

6.1 Strategické plánovanie v Českej republike

V Českej republike sa pojmy ako regionálne plánovanie a regionálny rozvoj začali používať až po zamatovej revolúcii v roku 1989. Avšak najväčšia pozornosť začala byť venovaná pri zahájení príprav vstupu Českej Republiky do Európskej únie, keďže EÚ venuje regionálnej politike veľkú pozornosť. Po vstupe musela Česká republika radikálne zmeniť prístup k regionálnemu plánovaniu. Centralistické plánovanie bolo nahradené regionálnym plánovaním, ktoré je chápané ako koncepcná činnosť nielen štátu, ale aj regionálnych a miestnych orgánov (Regionální plánování, 2001). Napriek tomu, že zo zákona strategické plánovanie nie je povinné, zákon č. 128/2000 Zb. o obciach ukladá povinnosť hospodáriť účelne a hospodárne (Půček, Koppitz, 2012).

Celkovo približne 64,2 % obcí a miest v Českej republike má spracovaný platný strategický plán, pričom z tých obcí a miest, ktoré ho platný nemajú asi polovica tento dokument pripravuje. Ďalej existuje závislosť medzi existenciou strategického plánu a veľkosťou obce. Čím väčšia obec, tým väčšia pravdepodobnosť, že bude mať spracovaný strategický plán (Ježek, 2015).

Jednotlivé strategické dokumenty ČR sú spracované a realizované na troch úrovniach – národnej, krajskej a na úrovni obcí.

Dohoda o partnerstve

Dokument stanovuje ciele a priority pre efektívne využívanie Európskych štrukturálnych a investičných fondov za účelom naplňovania stratégie Európa 2020. Je založená na dôslednej analýze súčasnej sociálnej a ekonomickej situácie, ekonomických trendov

³³ <https://www.vlada.cz/cz/evropske-zalezitosti/evropske-politiky/strategie-evropa-2020/strategie-evropa-2020-78695>

a potrieb Českej republiky a na ich základe sú stanovené priority pre financovanie v rokoch 2014-2020. Dôraz je kladený na výsledky, ktoré sú sledované prostredníctvom indikátorov a ďalších finančných ukazovateľov. Vyhodnocované sú podľa Evaluačného plánu v súlade s princípom 3E- hospodárnosť, účelnosť, efektívnosť.³⁴

Stratégia regionálneho rozvoja ČR

Je základným dokumentom regionálnej politiky na národnej úrovni formujúcim regionálnu politiku ČR. Ide o strednodobý dokument obsahujúci dlhodobý pohľad na regionálny rozvoj ČR (dlhodobú víziu), ale aj krátkodobé realizačné kroky. Sú v ňom formulované ciele, problémové okruhy a priority, ktoré bude potrebné zabezpečovať pri zaisťovaní politiky regionálneho rozvoja a presahy medzi európskou a národnou regionálnou politikou. Stratégia bola spracovaná Ministerstvom pre miestny rozvoj a je dôležitým východiskom pri príprave programového obdobia 2014-2020. Zahŕňa podrobnú analýzu regionálnych rozdielov ČR a jej závery sa odrážajú v návrhoch cieľov, priorít a konkrétnych opatrení (Stratégie regionálneho rozvoje ČR, 2013). Dokument je legislatívne zakotvený v zákone č. 248/2000 Zb. o podpore regionálneho rozvoja.

Stratégia rozvoja kraja

Krajskú úroveň reprezentuje strategický dokument stratégia rozvoja kraja. Je koncepčným dokumentom, v ktorom je v dlhodobom horizonte formulovaný prístup vyššieho územného samosprávneho celku k podpore rozvoja jeho územného obvodu. Definuje hlavné strategické ciele rozvoja kraja ako celku a jeho funkčných častí, cesty k dosiahnutiu týchto cieľov a poskytuje potrebné východiská a základný rámec pre spracovanie programov rozvoja územného obvodu kraja. Tiež vychádza z analýzy vývoja a stavu hospodárskeho a sociálneho rozvoja kraja. Ďalšími podkladmi sú výsledky SWOT analýzy, predovšetkým zhrnutie slabých a silných stránok rozvoja regiónu kraja. Na ich základe sú vymedzené regióny, ktorých rozvoj je potrebné podporovať s ohľadom na vyvážený rozvoj územného celku (Synková, 2009). Stratégia rozvoja kraja je tak isto definovaná zákonom č. 248/2000 Zb. o podpore regionálneho rozvoja, ktorý ju bližšie popisuje.

³⁴ https://www.mmr.cz/getmedia/40d6c28a-df6f-411d-99c4-efbc0b9a07a8/Dohoda_o_partnerstvi.pdf

Program rozvoja obce (PRO)

Strategický dokument je vytváraný pre úroveň obcí. Jedná sa o hlavný nástroj riadenia rozvoja obce. Základom je poznanie situácie v obci a názorov a potrieb jej občanov, podnikateľov, záujmových organizácii a ďalších subjektov v obci. Ďalej formuluje predstavy o budúcnosti obce spolu s činnosťami, ktoré vedú k naplneniu dohodnutých predstáv. Spracováva sa na obdobie 4-7 rokov, pričom dlhodobý pohľad na rozvoj obce je formulovaný v strategickej vízii na obdobie 10-20 rokov.³⁵ Napriek tomu, že sa jedná o tak zásadný dokument, jeho spracovanie nie je v zákone deklarované. V zákone č. 128/2000 o obciach, je deklarované iba schvaľovanie programu rozvoja obce, ktoré náleží zastupiteľstvu.

6.2 Strategické plánovanie na Slovensku

Podobne ako v Českej republike aj na Slovensku začalo regionálne plánovanie zohrávať väčšiu rolu až po vstupe Slovenska do Európskej únie. Prijatím zákona č. 503/2001 Z.z o podpore regionálneho rozvoja došlo k urýchleniu potreby plánovacieho rámca pre využitie predvstupovej pomoci zo štrukturálnych fondov EÚ.³⁶ V súčasnosti problematiku regionálneho plánovania upravuje zákon č. 539/2008 Z.z o podpore regionálneho rozvoja. Slovenské obce nemajú zákonnú povinnosť vypracovať strategický dokument, ale jeho spracovanie je vyžadované pri žiadosti o čerpanie prostriedkov z európskych fondov (Belajová, 2012). Rovnako ako v Českej republike aj na Slovensku rozlišujeme národnú, krajskú a obecnú úroveň strategického plánovania.

Národná stratégia regionálneho rozvoja SR

Je východiskovým národným strategickým dokumentom, ktorého cieľom je komplexne určiť strategický prístup štátu k regionálnemu rozvoju. Vychádza zo spoločenských, hospodárskych, odvetvových, územných a environmentálnych rozvojových potrieb krajiny. Definuje dlhodobú víziu, ciele, priority a rozvojové aktivity potrebné k zabezpečeniu politiky udržateľného regionálneho rozvoja, ktorý je založený najmä na

³⁵ http://zam.uur.cz/novakova/Obcepro/Methodika_tvorby_PRO.pdf

³⁶ <https://www.asb.sk/biznis/regiony/regionalna-politika-planovanie-a-regionalny-marketing-v-podmienkach-slovenska>

raste ekonomickej výkonnosti a sociálnej súdržnosti. Vízie a ciele sa vzťahujú na obdobie do roku 2030 a ťažiskom dokumentu sú rozvojové priority štátu pre programové obdobie 2014-2020, ktoré majú viesť k splneniu vytýčených významných cieľov.³⁷

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja samosprávneho kraja

Tento strednodobý strategický dokument reprezentuje krajskú úroveň. Obsahuje analýzu hospodárskeho a sociálneho rozvoja na území kraja, vývojové smery, určenie cieľov a prvoradých potrieb.³⁸ Ďalej určuje okresy a obce, ktorých rozvoj je potrebné podporovať s ohľadom na rovnováhu rozvoja na území samosprávneho kraja. Stratégia musí byť v súlade s cieľmi a prvoradými potrebami ustanovenými v Národnej stratégii regionálneho rozvoja SR. Program rozvoja kraja sa zohľadňuje ako podklad pri spracovaní programov hospodárskeho a sociálneho rozvoja obcí, ktoré sa nachádzajú na území kraja. Štát poskytuje samosprávnym krajom finančné prostriedky na úhradu výdavkov súvisiacich s vypracovaním tohto dokumentu (Buček, 2006).

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obcí

Na úrovni obcí reprezentuje strategické plánovanie Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obcí. Základnú štruktúru dokumentu ustanovuje zákon č. 503/2001 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja. Stratégia pozostáva taktiež z analýzy hospodárskeho a sociálneho prostredia obce, ustanovenia základných smerov rozvoja vrátane finančného a administratívneho plnenia programu. Je vypracovaný v súlade s cieľmi a prioritami ustanovenými v Národnej stratégii regionálneho rozvoja a Programom hospodárskeho a sociálneho rozvoja kraja.³⁹ Podľa Vyrostovej (2010) sa pri tvorbe programu vychádza zo zákonnej požiadavky uplatňovania princípu partnerstva, ktoré je založené na aktívnej účasti sociálno-ekonomických partnerov pri tvorbe dokumentu. Ako zdôrazňuje Hudec (2009) spracovaný dokument predstavuje praktický zdroj informácií pre občanov, zainteresované regionálne a miestne inštitúcie, miestnu podnikateľskú sféru, potenciálnych domácich a zahraničných investorov. Existencia dlhodobej, kvalit-

³⁷ <http://www.mpsr.sk/index.php?navID=1&navID2=1&sID=67&id=2558>

³⁸ Zákon č. 539/2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja

³⁹ Zákon č. 539/2008 Z.z. o podpore regionálneho rozvoja

nej a realistickej rozvojovej stratégie je zo strany investorov vnímaná ako priaznivý lokalizačný faktor.

6.3 Vzťah územného plánovania a regionálnej politiky

Regionálnu politiku chápeme ako všetky verejné intervencie, ktoré vedú k zlepšovaniu geografického rozdelenia ekonomických činností, alebo sa pokúšajú napraviť určité priestorové dôsledky voľnej tržnej ekonomiky pre dosiahnutie ekonomického rastu a zlepšenie sociálneho rozdelenia ekonomických efektov (Vanhove, Klaassen, 1987). Ide teda o snahu vedúcu k vyváženému rozvoju územia pri rešpektovaní princípov hospodárskej politiky a sociálnej súdržnosti (Hudečková, 2006). To ale neznamená, že rozvoj by mal byť rovnaký vo všetkých regiónoch v krajine. Vyvážený rozvoj zdôrazňuje využitie rozvojového potenciálu vo všetkých oblastiach v závislosti na kapacite a takým spôsobom, že prospech z celkového ekonomického rastu je zdieľaný obyvateľmi daného regiónu.⁴⁰ Regionálna politika je orientovaná selektívne a strategicky a iniciuje zmeny nielen sociálneho ale aj ekonomického prostredia. Strategické nástroje regionálnej politiky sú síce komplexné vo svojom zameraní, ale zároveň sú selektívne, pretože identifikujú hlavné problémy, postupy, ciele a hľadajú riešenia týchto problémov a spôsoby dosahovania cieľov (Wokoun, 2008).

Napriek tomu, že vzťah regionálnej politiky a územného plánovania nie je v zákonoch deklarovaný, spätosť vzájomných podmieneností, nadväzností a súvislostí vyplýva z vnútorných väzieb oboch plánovacích činností.⁴¹ Je možné konštatovať, že oba dokumenty sa zaoberajú rovnakým predmetom činnosti, ktorým je plánovanie a rozvoj regiónu s cieľom zabezpečiť harmonický vývoj územia a činností v ňom.⁴² Regionálna politika je spolutvorcom ekonomického prostredia pre realizovanie investícií. Investície

⁴⁰ <http://www.economicdiscussion.net/india/balanced-regional-development-meaning-and-considerations1/19022>

⁴¹ <http://www.uur.cz/images/5-publikacni-cinnost-a-knihovna/internetove-prezentace/principy-a-pravidla-uzemniho-planovani/kapitolaD/D3-2014.pdf>

⁴² <http://www3.ekf.tuke.sk/cers/cers2005/doc/Busik.pdf>

do územného rozvoja sú totiž nevyhnutné pre realizáciu zámerov územného plánovania (Wokoun, 2008).

Na územie však nazerajú z rozdielnych uhlov pohľadu. Zatiaľ čo regionálna politika zdôrazňuje využívanie socioekonomických nástrojov, ktorými ovplyvňuje rozmiestnenie socioekonomických zdrojov v území, územné plánovanie sa sústreďuje na účelné využitie priestorového usporiadania územia. Z definícií územného plánovania a regionálnej politiky vyplýva, že územné plánovanie lokalizuje v území zábery regionálnej politiky.⁴³ Ich vzájomná podmienenosť spočíva v tom, že rovnako ako je regionálna politika potrebná pre územné plánovanie, je aj územné plánovanie potrebné pre regionálnu politiku. Bez dôležitých informácií, ktoré územné plánovanie poskytuje pre realizáciu regionálnej politiky by nebolo možné určiť, či je potrebné do daných území alokovať rozvojové impulzy a či majú tieto územia fyzickú kapacitu a environmentálnu únosnosť pre tieto impulzy (Wokoun, 2008).

Ako popisuje Wokoun (2003) vo svojej práci, rozdiely regionálnej politiky a územného plánovania môžeme pozorovať z niekoľkých hľadísk. Jednak v oblasti významu a jednak v oblasti použitých nástrojov. Čo sa týka významu, regionálna politika stanovuje všeobecnejšie vízie rozvoja a územné plánovanie sa zaoberá konkrétnymi materiálным resp. technickým riešením územia. Práve preto sú strategické plány vhodným východiskom pre územné plánovanie. V oblasti používaných nástrojov sa regionálna politika sústreďuje na nástroje iniciačné (dotácie, daňové úľavy) a len výnimočne používa nástroje regulačné (limity, zákazy, poplatky). To potvrdzuje aj Damborský, ktorý tvrdí, že územné plánovanie využíva predovšetkým nástroje regulačné, ktorými reguluje subjekty v území a len sporadicky používa nástroje iniciačné.⁴⁴ Proaktívny a stimulačný charakter, je komplementárny regulatívne charakteru územného plánovania (Wokoun, 2008).

⁴³ <http://www.uur.cz/images/5-publikacni-cinnost-a-knihovna/internetove-prezentace/principy-a-pravidla-uzemniho-planovani/kapitolaD/D3-2014.pdf>

⁴⁴ <http://nf.vse.cz/download/veda/workshops/reguz.pdf>

Podľa Půčka (2009) môžeme vzájomnú previazanosť regionálneho a územného plánovania posudzovať horizontálne a vertikálne. Z horizontálneho hľadiska je záväzná previazanosť dokumentov na rôznych úrovniach rôzna. Na národnej úrovni by mali jednotlivé dokumenty rešpektovať legislatívu, medzinárodné zmluvy a ďalšie strategické dokumenty, ktoré boli schválené uznesením vlády. Problémom je, že na krajskej a obecnej úrovni tomu tak často nie je. Strategické dokumenty na seba nenadväzujú, či dokonca si odporujú. Kľúčové je, aby boli previazané dokumenty územného plánovania a strategické rozvojové dokumenty. Čo sa týka vertikálnej záväznosti dokumentov, v prípade územného plánovania existuje zákonná povinnosť rešpektovať vyššiu úroveň. V prípade strategického plánovania tomu však nie je. Rešpektovanie strategických dokumentov na vyšších úrovniach nie je zo zákona povinné, funguje iba na princípe doporučení.

Šilhánková (2007) v praxi rozlišuje teoretické modely vzťahov územných a strategických plánov:

- **Strategický a územný plán nemajú medzi sebou žiadne väzby** - jedná o najhorší no v praxi sa často vyskytujúci prípad. Problém vzniká z dôvodu zlej informovanosti predstaviteľov miest a obcí, ktorí nevedia, čo od oboch dokumentov a ich väzby očakávať. Ďalším dôvodom môže byť manažérske zlyhávania, kedy nie je koordinovaná práca jednotlivých odborov úradu.
- **Strategický plán predchádza spracovaniu územného plánu** – v tomto prípade je strategický plán posunutý do polohy všeobecne formulovaných vízií a zámerov. Strategický plán sa vyjadruje ku všetkým významným prvkom rozvoja a nie len k prvkom viazaným priestorovo. Tým je ale málo akčný a ťažko sa realizuje sledovanie jeho naplňovania. Rizikom je, že strategický plán môže klásť na územný plán nesplniteľné požiadavky.
- **Strategický plán nasleduje po spracovaní územného plánu** – strategický plán plní funkciu akčného a realizačného dokumentu, čím získava podobu krátkodobého plánu, ktorý sa zameriava na realizáciu konkrétnych čiastkových cieľov. Preto môže byť nevýhodou strata globálneho pohľadu na problémy obce.

- **Strategický a územný plán sú spracovávané súčasne a ich jednotlivé kroky sa vzájomne prelínajú** – ide o výnimočný prípad, kedy sa dokumenty dopĺňajú pri harmonizácii rozvoja obce. Strategický plán je v úvodných fázach stanoví vízie, zámery a ciele, ktoré majú byť dosiahnuté a tie sa premietajú v zadaní územného plánu.

**Obrázok 1- Optimalizácia väzby územného a strategického plánu, vlastné spracovanie podľa Bera-
na (1999)**

Keďže regionálna politika aj územné plánovanie sa zaoberajú rozvojom územia, je potrebné usilovať o previazanosť ich strategických dokumentov a to nielen na celoštátnej úrovni ale aj na úrovni krajov a obcí. Dokumenty by sa mali navzájom rešpektovať a neodporovať si.⁴⁵

⁴⁵ <http://www.uur.cz/images/5-publikacni-cinnost-a-knihovna/internetove-prezentace/principy-a-pravidla-uzemniho-planovani/kapitolaD/D3-2014.pdf>

7 Krajinné plánovanie

Krajinné plánovanie zažíva vo svete intenzívny rozvoj a to najmä v posledných 50-tich rokoch. Postupne boli v strednej Európe, neskôr aj v USA, Kanade a v ďalších častiach sveta vypracované krajinné ekologicke metódy tvoriace východiská pre krajinné plánovanie (Kozová a kol., 2010). Podľa Petrika (1987) sa krajinné plánovanie vo všeobecnosti zameriava na reguláciu hospodárenia, na racionálne formy využívania obnoviteľných a neobnoviteľných prírodných zdrojov, na riadenie oblastného ekonomického a sociálneho rozvoja pri súčasnom zachovaní všetkých prírodných, estetických a kultúrnych hodnôt krajiny. Sklenička (2007) tvrdí, že sa nejedná o špecifický druh plánovania, ale naopak zahŕňa všetky jeho formy. Proces krajinného plánovania rozvíjaného vo svete, vychádza z jednotného princípu, ktorým je aplikácia krajinné ekologicke a socioekonomických poznatkov v riadení vývoja spoločnosti. Rozdielne sú ciele rozvoja, ktoré sa formujú na základe odlišných ekonomických formácií a národných stratégií (Nepomucký, Salašová, 1996). Cieľom krajinného plánovania je súlad medzi trendmi rozvoja ľudskej spoločnosti a princípmi ochrany prírody a krajiny (Sklenička, 2007).

Základné úlohy krajinného plánovania sú:

- stanovenie limitov a potenciálov krajiny z hľadiska jej využívania človekom,
- stanovenie zásad priestorovej organizácie krajiny na základe vlastností jej štruktúry, potenciálov či limitov,
- komplexné riešenie funkčného využívania krajiny v súlade s udržateľným rozvojom,
- vytváranie autoritatívnych podkladov pre ostatné plánovacie činnosti, ktoré sa uplatňujú v koordinácii s územným plánovaním (Salašová, 2015).

7.1 Krajinné plánovanie v Českej republike a na Slovensku

Platné legislatívne predpisy v Českej republike pojem ako „krajinné plánovanie“ nepoužívajú. Krajinné ekologicke plánovanie dokonca neexistuje vôbec. V praxi je krajinný

plán spracovávaný najčastejšie formou podkladov (napr. krajinárska štúdia, územná štúdia atď.) Hlavné obligatórne formy krajinného plánovania v ČR sú územné plánovanie, pozemková úprava, územný systém ekologickej stability, hospodárska úprava lesov a lesný hospodársky plán, plán starostlivosti o zvlášť chránené územia a rekultivácie (Sklenička, 2007). Podľa Cibulky a Skleničku (2006) je potrebné si uvedomiť, že nový stavebný zákon č. 183/2006 Zb. postavil na rovnakú rozhodovaciu úroveň sociálny, ekonomický aj environmentálny pilier udržateľného rozvoja. Preto pokiaľ orgány ochrany prírody nebudú schopné svoje požiadavky zdôvodniť, existuje reálne nebezpečenstvo, že v rozhodovacích procesoch budú krátkodobé sociálne a ekonomické úžitky riešené na úkor dlhodobých ekologických úžitkov. Ako tvrdí Richter (2015), najlepším spôsobom ako v ČR prispieť k viac ekologicky fundovanému plánovaniu, k tvorbe a ochrane krajiny je väčšie zapojenie ekologicky a biologicky vzdelaných odborníkov do procesu územného plánovania.

Stav krajinného plánovania na Slovensku je o niečo priaznivejší. Napriek tomu, že ani na Slovensku nemá pojem krajinné plánovanie oporu v žiadnom právnom predpise, postavenie krajinného (resp. krajinnokoekologického) plánu upravila novela zákona č. 237/2000 Z.z. (stavebného zákona). Krajinnokoekologické plány sú súčasťou územného plánu obce, ktorý sa spracováva v rámci jeho prieskumov a rozborov. Krajinnokoekologický plán vzniká konfrontáciou alternatívneho ekologického výberu so súčasťou krajinnou štruktúrou (stanovenie ekologicky únosného využívania územia). Ďalej sú jeho súčasťou opatrenia na zmiernenie negatívnych procesov v krajine, na zlepšenie funkčného využívania krajiny a zlepšenie životného prostredia (Kozová a kol., 2007). Na Slovensku bola ďalej vypracovaná metóda ekologického plánovania krajiny LANDEP. Táto metóda predstavuje špecifickú formu komplexného krajinnokoekologického výskumu s určitým stupňom aplikácie aj pre potreby plánovacej a projektovej praxe. Je to široko koncipovaná syntéza poznatkov o potenciálnych možnostiach ekologicky optimálneho využívania krajiny z hľadiska cieľavedomého vytvárania podmienok na zachovanie a rozvoj zdravých populácií organizmov a človeka i rozvoj ľudskej spoločnosti (Ružička, 1999). Metodika dosiahla významný medzinárodný ohlas napríklad tým, že

sa stala súčasťou medzinárodného dokumentu AGENDA 21 v roku 1992. Bola zaradená medzi odporúčané metodiky pre zabezpečenie integrovaného prístupu k plánovaniu a hospodáreniu so zdrojmi krajiny (Kozová a kol., 2010).

7.2 Vzťah krajinného plánovania a územného plánovania

Krajinné plánovanie je súčasťou právneho systému na Slovensku v rámci systému územného plánovania. V Českej republike zákon č. 183/2006 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku mimo iných zásadných zmien zmenil vzťah územného plánovania a plánovania krajiny. Podľa Maiera (In Sborník z konferencie AUÚP, 2015) namiesto tradičného pohľadu urbanistu, zameraného najmä na usporiadanie a fungovanie sídelných útvarov zasadených do krajinného rámca, nový platný zákon „zrovnoprávňuje“ urbanizované prostredie sídel s krajinou, tzn. tou časťou prostredia, v ktorej prevládajú prírodné prvky. Tento posun tiež súvisí so vstupom Slovenska a Českej republiky do EU a prijatím Európskeho dohovoru o krajine do českého a slovenského právneho systému.

Spoločným cieľom krajinného a územného plánovania je, že sa usilujú o zmysluplné využívanie krajiny a to spôsobom, aby optimalizovali všetky zložky prostredia a zabezpečil sa udržateľný rozvoj a ochrana prírodných a kultúrnych hodnôt.⁴⁶ Napriek tomu sa stáva, že obom plánovacím činnostiach chýba koordinácia. Podľa Finku (2007) je zásadným problémom súčasného plánovacieho systému na Slovensku nedostatočné legislatívne vymedzenie systémových vzťahov medzi sektorovými a prierezovými oblasťami priestorového plánovania. Väzba krajinného a územného plánovania je riešená nesystémovou integráciou krajinnoekologického plánu do fázy prieskumov a rozborov v rámci procesu obstarávania územného plánu.

Územné plánovanie sa od krajinného líši hlavne v použití rozdielnych metód a metodických prístupov, ktorými napĺňa svoje ciele. V krajinnom plánovaní sa už jeho začiatkov využíval integrovaný prístup ku krajine. Ďalším rozdielom je práve fakt, že územné

⁴⁶ <http://www.uzemneplany.sk/sutaz/krajinne-planovanie-a-uzemne-planovanie-spojenci-ci-rivali>

plánovanie je legislatívne ukotvené v zákone o územnom plánovaní a krajinné plánovanie ako plánovacia činnosť v legislatíve neexistuje. Absencia participácie verejnosti na príprave krajinnokoekologického plánu je ďalším dôležitým rozdielom.⁴⁷ Ako tvrdí Finka (2007), prax priestorového rozvoja poukazuje na nevyhnutnosť nielen intenzívnejšieho využívania poznatkov krajinej ekológie, ale hlavne nevyhnutnosť jasného definovania súvislostí medzi tromi základnými piliermi priestorového plánovania a príslušnou formou legislatívneho aktu. Ako je možné vidieť na nasledujúcom obrázku (obrázok č. 2), vzájomný vzťah krajinného a územného plánovania je daný tým, že krajinnokoekologické plány sú súčasťou územných plánov a navyše je krajinnokoekologický plán ukotvený v zákone o územnom plánovaní. V Českej republike bohužiaľ tento vzťah neplatí vzhľadom k tomu, že krajinnokoekologické plány neexistujú vôbec.

Obrázok 2- Vzájomné vzťahy plánovacích činností na Slovensku, vlastné spracovanie

Spoločným znakom všetkých troch plánovacích činností je snaha vyťažiť z disparít regiónov čo najviac a vyzdvihnúť tak ich unikátnosť, no zároveň vytvoriť takú dlhodobú stratégiu rozvoja územia, aby sa zabezpečilo jeho racionálne a optimálne využívanie s dodržiavaním princípov udržateľnosti, ochrany prírodných a kultúrnych hodnôt (Štepanková, Heinischová, 2009).

⁴⁷ <http://www.uzemneplany.sk/sutaz/krajinne-planovanie-a-uzemne-planovanie-spojenci-ci-rivali>

8 Metodika

Diplomová práca je zameraná na analýzu územného a strategického plánovania, a ich vzájomných vzťahov v teoretickej i praktickej rovine. Charakteristika súčasného stavu problematiky územného a strategického plánovania je založená na deskriptívnej metóde zhrňajúcej teoretické poznatky, ktoré ďalej poskytujú podklad pre vypracovanie aplikatívnej časti práce. V práci sú použité najmä knižné zdroje, ktoré dopĺňajú odborné internetové články domácich i zahraničných autorov. Dôležitou súčasťou bola legislatíva a to najmä stavebný zákon a zákon o podpore regionálneho rozvoja. Metóda komparácie je použitá v nadväznosti na vybrané rozdiely v územnoplánovacom procese na Slovensku a v Českej republike.

Aplikačná časť práce je sústredená na charakteristiku vybraného územia z hľadiska jednotlivých krajinných štruktúr, analýzu rozvojových dokumentov a tvorbu zásad a pravidiel pre správnu plánovaciú prax. V rámci tejto časti boli použité metódy analýzy a syntézy územného plánu a to najmä jeho textovej časti, mapovej časti a správy o hodnotení územného plánu. Rovnako bola použitá metóda analýzy Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Kanianka, ktorý bol hlavným zdrojom pri spracovávaní kapitoly č. 12. Popis primárnej štruktúry krajiny obce Kanianka vychádzal z atlasu Slovenska, štruktúra sekundárnej krajiny sa opierala o údaje získané z mapového portálu katastru nehnuteľností a údaje zo Štatistického úradu SR a popis terciárnej štruktúry vychádzal najmä z webových stránok obce. Pre lepšie pochopenie problematiky a fungovania územného i strategického plánovania v obci bola použitá metóda riadených rozhovorov s vedením obce, ktoré pomohli k vytvoreniu ucelenej predstavy o situácii v obci. Pomocou dedukcie boli vytvorené zásady správnej plánovacej praxe pre obec Kanianka. Ďalej metódou komparatívnej analýzy boli zhodnotené získané výsledky a navrhnuté riešenia.

9 Charakteristika sledovaného územia

História obce Kanianka siaha až do roku 1463, kedy jej názov bol ešte Kanyafalwa a bola majetkom Bojnického panstva. Obec patrila medzi malé obce s približne 300 obyvateľmi. Neskôr v osemdesiatych rokoch 20. storočia prebiehal intenzívny migračný proces súvisiaci s presídľovaním obyvateľstva z neďalekej obce Koš. Príčinou bola ťažba hnedého uhlia v obci Koš a následný zosuv a prepád pôdy, čo spôsobovalo obrovské škody na majetku. Preto sa počet obyvateľov zvýšil z pôvodných 639 v roku 1980 na 3 885 v roku 2000. V súčasnosti patrí obec Kanianka medzi najväčšie moderné obce na Hornej Nitre.

Nachádza sa v severozápadnej časti Hornonitrianskej kotliny a je súčasťou Trenčianskeho kraja a okresu Prievidza (obrázok č. 3). Obec sa rozkladá na styku Prievidzskej kotliny a východného úpätia Malej Magury na náplavovom kuželi Kanianského potoka. Kanianka má prevažujúci podhorský charakter, ktorý je určený polohou vo väzbe k súvislým lesným porastom a výraznou sklonitosťou terénu (ÚPO Kanianka, 2016).

Obrázok 3- Poloha obce Kanianka na mape Slovenska, zdroj: www.mapy.sk, vlastné spracovanie

Katastrálne územie obce je vymedzené administratívne - správnu hranicou stanovenou územnosprávnym členením z roku 1997 o výmere 793 ha. Obec susedí s katastrami obcí Poruba, Lazany, Bojnice, Džín, Šútovce. V sídelnej štruktúre prievidzského okresu obec Kanianka plní funkciu sídla lokálneho významu s pretrvávajúcou podporou rozvo-

ja osídlenia s predpokladom koordinovaného rozvoja všetkých sídelných funkcií pri zachovaní pôvodného špecifického rázu vidieckeho priestoru.

Obrázok 4- Katastrálne územie obce Kanianka, zdroj: www.google.com/maps

Obec má dve časti a to dolnú- sídliskovú časť s panelákmi a hornú časť s rodinnými domami. Dominantou obce je Kanianska vodná nádrž, ktorá je využívaná hlavne na rekreačné účely a rybárčenie. Cez priehradu prechádza katastrálna hranica a teda približne dve tretiny ležia na území obce Kanianka a zvyšok na území Bojníc.

Obrázok 5- Letecký pohľad na obec Kanianka, zdroj: www.kanianka.sk

10 Štruktúra krajiny obce Kanianka

V tejto kapitole je rozoberaná štruktúra krajiny obce ako určité horizontálne a vertikálne usporiadanie krajinných prvkov, zložiek a ich vzájomných väzieb. Zhodnotenie primárnej štruktúry je zamerané na pôvodnú a človekom najmenej ovplyvnenú časť krajiny. Druhotná štruktúra posudzuje prvky využitia územia a technické objekty a terciárna štruktúra zas vybrané prvky socioekonomických systémov.

10.1 Primárna štruktúra krajiny obce Kanianka

Primárna štruktúra krajiny predstavuje pôvodnú časť krajiny, ktorá je človekom neovplyvnená a zároveň tvorí pôvodný a trvalý základ pre ostatné štruktúry (Milklós, Izakovičová, 1997). V nasledujúcich kapitolách je primárna štruktúra krajiny obce Kanianka posudzovaná z hľadiska geomorfológie, zastúpenia a úrodnosti pôd, vodstva a klimatických pomerov.

Geomorfológia

Katastrálne územie obce Kanianka je súčasťou Alpsko-Himalájskej geomorfologickej sústavy rovnako ako celé územie Slovenskej republiky. Je súčasťou Fatransko-Tatranskej oblasti, ktorá sa začleňuje do Karpatskej podsústavy, provincie západných Karpát a subprovincie vnútorných západných Karpát. Severná časť obce prináleží do pohoria Strážovských vrchov a južná časť obce je zas súčasťou Hornonitrianskej kotliny (Čeman, c2007). Geologická stavba obce je pomerne komplikovaná a to v dôsledku zlomovej tektoniky, ktorá je charakterizovaná neogénnou hrast'ovo-prepadlinovou stavbou. Podľa tektonickej schémy Západných Karpát sú na území Kanianky zastúpené horniny tatrika, kryštalinikum s mezozoickým obalom, kryštalická bridlica a niekoľko typov granitoidov. Geologické zloženie katastrálneho územia obce je charakterizované kontaktom dvoch odlišných geologických foriem a to Malá Magura a prievidská kotlina (PHRSR Kanianka, 2015).

Pôdy

Zloženie pôd v obci svojou pestrosťou a štruktúrou zodpovedá zložitosti a povrchovej členitosti územia. Územie prievidskej kotliny patrí medzi úrodné kotlinové oblasti Slovenska s vysokým stupňom zornenia poľnohospodárskej pôdy. Ako už bolo spomenuté vyššie, celková rozloha obce je 793 ha. Prevládajúcim pôdnym typom sú pseudo-gleje, ktoré sú typické na sprašových a polygénnych hlinách. Okrem toho sú zastúpené aj fluvizeme glejové a kambizeme⁴⁸. Z hľadiska zrnitosti zaberajú stredne ťažké hlinité pôdy až 72% a stredne ťažké až ľahšie pôdy približne 27 %. Kvalita pôdy je daná nielen geologickým podložím, ale aj klimatickými a morfológickými podmienkami územia obce Kanianka. Kvalita poľnohospodárskej pôdy podľa bonitovaných pôdno-ekologických jednotiek (BPEJ) je zaradená do skupiny 3 až 9, ktoré patria do osobitne chránenej skupiny kvality (ÚPO Kanianka, 2016).

Hydrologické pomery

Vodné toky na území obce tvoria potoky stekajúce z východných svahov Magury. Sú v správe Slovenského vodohospodárskeho podniku, OZ Piešťany, Správa hornej Nitry Topoľčany, podľa ktorej sa na území obce Kanianka nachádzajú nasledovné vodné toky:

- potok Kanianka v celkovej dĺžke 10 km,
- potok Ruch v celkovej dĺžke 6 km,
- potok Zlatná v celkovej dĺžke 6,5 km⁴⁹.

Najväčší zdroj vody v obci predstavuje vodná nádrž, cez ktorú prechádza katastrálna hranica. Podľa starostu obce bola pôvodne vybudovaná ako závlahová priehrada pre potreby poľnohospodárskeho družstva Horná Nitra. Rovnako ako všetky vodné toky aj vodná nádrž patrí pod Správu hornej Nitry Topoľčany. Je vybudovaná na potoku Ruch a slúži na zachytávanie prívalových vôd, vyrovnávanie prietoku pod hrádzou, dodávku závlahovej vody a rybolov. Vybudovaním nádrže došlo ku skvalitneniu vodných reži-

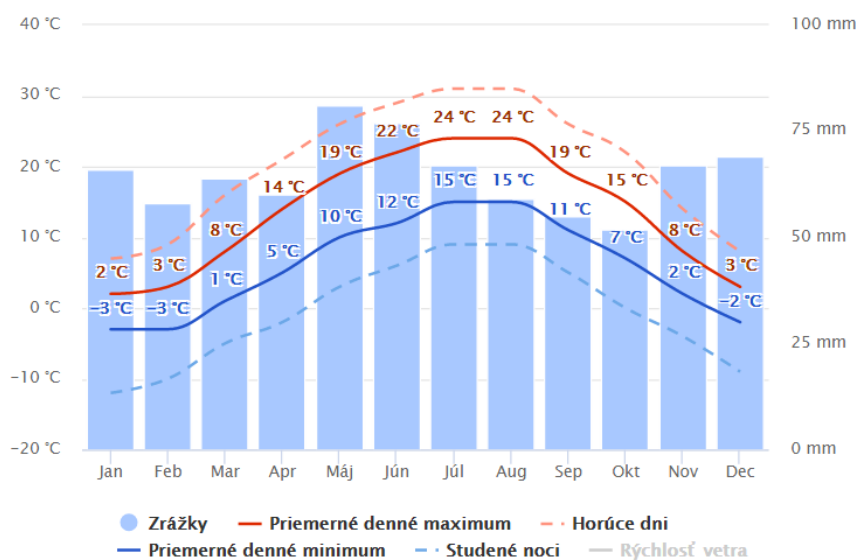
⁴⁸ <http://geo.enviroportal.sk/atlassr/>

⁴⁹ <http://www.svp.sk/svp/default.asp?id=4&mnu=4>

mov potokov. V letných mesiacoch je vodná nádrž využívaná na rekreačné účely. Čo sa týka čistoty vodnej nádrže, tak podľa správy o hodnotení územnoplánovacej dokumentácie obce, sú hlavným zdrojom znečistenia vôd nádrže potoky prinášajúce splašky z komunálneho odpadu. Inak je kvalita povrchových vôd radená do triedy čistoty I. ako veľmi čistá voda alebo do triedy II., ktorá predstavuje čistú vodu.⁵⁰ Vodná nádrž je zaradená medzi lokálne významné mokrade Slovenska, ktorá slúži ako reprodukčná plocha obojživelníkov a je potenciálne významná pre hniezdenie vodného a močiarného vtáctva (ÚPO Kanianka, 2016).

Klimatické pomery

Podľa atlasu krajiny SR patrí územie obce Kanianka do klimatickej oblasti M6, ktorá je charakterizovaná ako mierne teplá, vlhká, vrchovinová oblasť s nadmorskou výškou prevažne nad 500 m n. m.⁵¹ Priemerná ročná teplota sa pohybuje okolo 8 °C až 9 °C, pričom najteplejšími mesiacmi sú júl a jún s priemernou dennou teplotou 24 °C. Ako je možné vidieť na nasledujúcom obrázku, najchladnejšími mesiacmi sú január a február s priemernou dennou teplotou -3 °C. Najväčšie množstvo zrážok spadne v mesiaci máj. Priemerný ročný úhrn zrážok je okolo 760 mm a vo vyšších polohách je to až 800 mm.

Obrázok 6- Priemerné teploty a úhrn zrážok v obci Kanianka, zdroj: www.meteoblue.com

⁵⁰ <https://www.enviroportal.sk/sk/eia/detail/uzemny-plan-obce-kanianka>.

⁵¹ <http://geo.enviroportal.sk/atlassr/>

10.2 Sekundárna štruktúra krajiny

Sekundárnu štruktúru krajiny charakterizuje súbor človekom ovplyvnených alebo úplne pozmenených ekosystémov vrátane novo vytvorených umelých prvkov v krajine (Ružička, Ružičková, 1973). Kapitola sa zameriava predovšetkým na využívanie územia (landuse), zhodnotenie občianskej a technickej vybavenosti a na záver sú zhodnotené niektoré vybrané demografické ukazovatele.

Historická krajinná štruktúra obce Kanianka

Podľa kategorizácie sídel bola obec Kanianka v minulosti zaradená medzi obce Stredoslovenského kraja s funkciou nestrediskového sídla vyššieho významu bez územného rozvoja. Na nasledujúcom obrázku je možné vidieť štruktúru územia obce Kanianka v roku 1950. Vývoj historickej štruktúry bol ovplyvnený založením starej cesty (vyznačená na obrázku č. 7), ktorá pôvodne spájala jadro obce so susediacimi obcami Nedožery-Brezany a Lazany. Túto cestu lemuje Kanianský potok, ktorý zohrával dôležitú úlohu pri vývoji obce. Centrum obce bolo tvorené kostolom (vyznačeným na obrázku č. 7) a obecnou školou. Obec vznikala ako radová obec po dĺžke cesty a potoka, kde sú usadlosti zoradené v nevelkých vzdialenostiach od seba, pričom bývajú oddelené dvormi alebo záhradami (Chalupa, Hübelová 2011). Obytné domy boli stavané priečelím kolmo na os potoka v pravidelných odstupoch. Výmera obce bola v roku 1929 približne 792 ha, pričom bola typická rozdrobenosť pôdy, pretože rozlohy pôdy jednotlivých gazdovstiev sa pohybovali od 0,5 – 0,2 ha. V roku 1933 vzrástla celková rozloha obce o približne 35 ha, čo bolo spôsobené parceláciou pozemkov bojnického panstva. V tomto období bola rozlohou najviac zastúpené lesy, ktorých výmera bola 528 ha. Ďalej nasledovala orná pôda s výmerou 148,8 ha a lúky s rozlohou 83,9 ha. Pasienky a záhumienky sa rozprestierali na 48,4 ha z celkovej výmery a zvyšných 18,8 ha pripadalo na nevyužitú pôdu.⁵²

⁵² <http://www.kanianka.sk/2012/12/30/tradicnezamestnanie/>

Obrázok 7- Historická mapa územia obce Kanianka z roku 1950, zdroj: <http://mapy.tuzvo.sk/HOFM/>, vlastné spracovanie

Prevládajúcou funkciou obce bola poľnohospodárska výroba, ktorá vychádza aj z histórie obce. V okolí sa nachádzal veľký počet poľnohospodárskych pozemkov, ktoré boli využívané najmä na pestovanie obilnín ako napr. jačmeň, žito, raž, ovos a pohánka. Ďalej bolo významné pestovanie zemiakov, kŕmnej repy a červenej ďateliny. Väčšina obyvateľstva bola zamestnaná v poľnohospodárskom sektore, pričom sa jednalo o roľnícku malovýrobu, ktorá ale bola málo výnosná. Dôvodom bola nízka bonita a rozdrobenosť pôdy či nízka technologická úroveň. Čo sa týka živočíšnej výroby, v obci prevládal chov hovädzieho dobytku a koní⁵³.

⁵³ <http://www.kanianka.sk/2012/12/30/tradicnezamestnanie/>

Obec Kanianka sa začala rozvíjať až neskôr v 90. rokoch 20. storočia, kedy nastala potreba riešenia územného rozvoja vplyvom migrácie. Bolo nutné zabezpečiť bývanie pre obyvateľov, ktorí sa vystaňovali z obce Koš. Vtedy sa začali budovať panelákové domy, ktoré postupne vytvorili sídliskovú časť obce, ktorá ďalej rozvíjala centrum obce Kanianka.

Súčasná krajinná štruktúra obce Kanianka

Ako už bolo spomenuté, územie obce charakterizujú diametrálne odlišné urbanistické štruktúry zastavaného územia a to územne rozsiahlejšia kompaktná zástavba rodinných domov a priestorovo oddelená sústredená zástavba panelákových domov (vyznačená červenou farbou na obrázku č. 8). Kompozične sú tieto dva urbanizačné prvky spojené občianskou vybavenosťou obce, ktorá tvorí centrum a zároveň sú tu sústredené administratívno-správne budovy (vyznačené modrou farbou na obrázku č. 8). V súčasnosti tvorí kompozičnú os namiesto bývalej starej cesty, dopravná spojnice Prievidza – Bojnice – Kanianka – Lazany, ktorá spája obec s okresným mestom Prievidza (vyznačená čiernou farbou na obrázku č. 8). V južnej časti intravilánu sa nachádza vodná nádrž.

Hlavnou funkciou obce je v súčasnosti funkcia obytná, pretože sa nachádza vo výhodnej lokalite v blízkosti okresného mesta Prievidza, ale aj v blízkosti miest Nováky a Zemianské Kostolány, ktoré predstavujú centrá zamestnanosti. Poľnohospodársky sektor sa už nepodieľa na tvorbe hospodárskej základne sídla a poľnohospodárska pôda je v užívaní poľnohospodárskeho družstva Horná Nitra. Čo sa týka priemyselného sektoru, v obci figuruje jediná výrobná firma, ktorá vyrába nábytok (ÚPO Kanianka, 2016). Dôvodom absencie výroby a priemyslu v obci sú historické priemyselné centrá v okolí obce, v ktorých je koncentrovaná podstatná časť tohto sektoru.

Z hľadiska kultúry, rekreácie a športu, najväčší význam predstavuje vodná nádrž, ktorá je využívaná v letných mesiacoch ako prírodné kúpalisko a v zime ako prírodná ľadová plocha na korčuľovanie. V jej blízkosti bolo vybudované celoročné pódium slúžiace pre

kultúrne podujatia počas roka. Športové využitie zastupoval aj lyžiarsky vlek, ktorý však už dlhšiu dobu nie je v prevádzke a chátra.

Kvalita životného prostredia obce je aj vďaka nízkemu zastúpeniu priemyslu či poľnohospodárstva vyhovujúca bez závažných stresových prvkov. Najviac poškodenou zložkou prostredia je ovzdušie. Celkovo región Horná Nitra je patrí k najviac emisne zaťaženým oblastiam Trenčianskeho kraja. Dôvodom je existencia a prevádzka dominantných znečisťujúcich zdrojov ako sú Slovenské elektrárne a.s, Novácke chemické závody, a.s, či Hornonitrianske bane Prievidza, a.s.⁵⁴

Obrázok 8- Mapa súčasného územia obce Kanianka, zdroj: <http://mapy.tuzvo.sk/HOFM/>

⁵⁴ <http://www.sazp.sk/slovak/periodika/sprava/sprava97/Martin/region/nitra.html>

Využitie územia (LANDUSE)

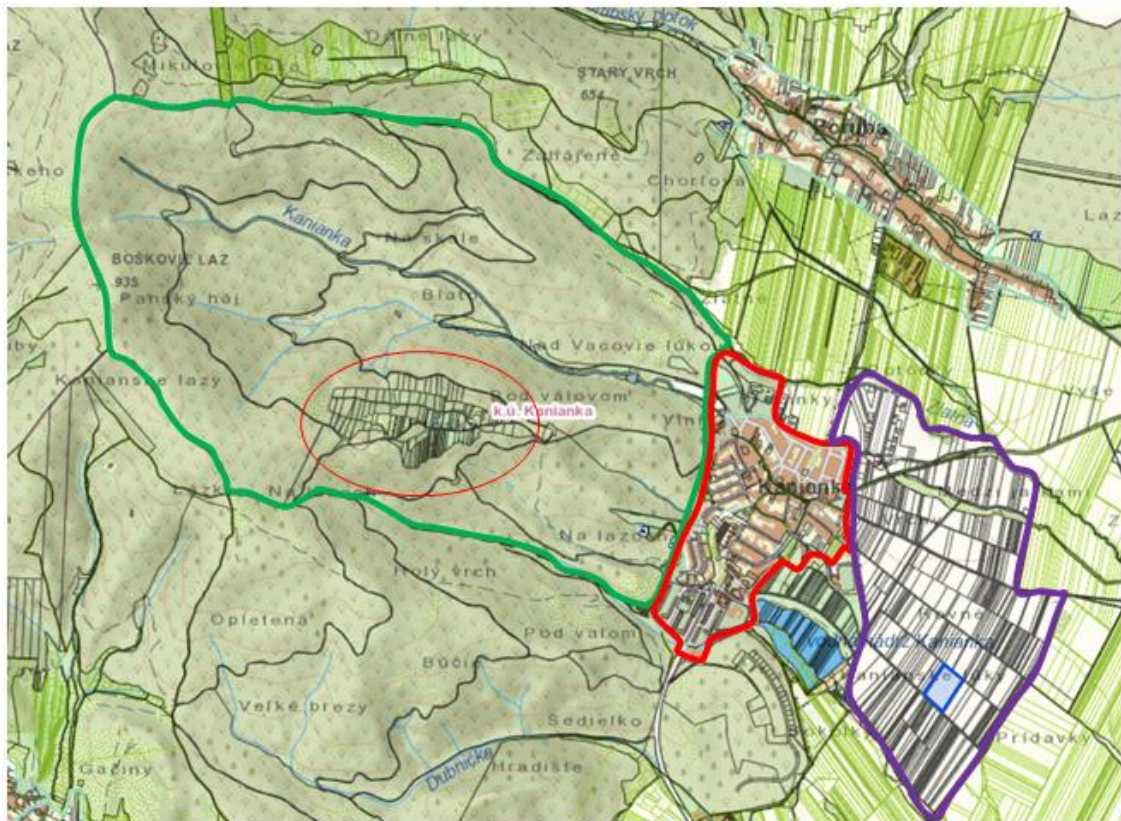
Nasledujúca tabuľka zachytáva vývoj štruktúry pôdneho fondu obce Kanianka v rokoch 2007 - 2016. Poľnohospodárska pôda na území obce zaberá približne 24,8 % z celkovej rozlohy obce. Najväčšie zastúpenie má orná pôda, ktorá predstavuje až 18 % z celkovej rozlohy územia a až 73,6 % z celkovej výmery poľnohospodárskej pôdy. Jej výmera klesla z pôvodných 144 ha v roku 2007 na 128 ha v roku 2016. Pozemky s trvalým trávnaťm porastom plnia dôležitú ekostabilizačnú funkciu v krajine a ich výmera je 40 ha, čo predstavuje 5 % z celkovej rozlohy obce. Pokles poľnohospodárskej pôdy nastal v roku 2012, pričom v tomto roku vzrástla rozloha všetkých typov nepoľnohospodárskej pôdy. Táto zmena je charakterizovaná reformou pozemkových úprav. Čo sa týka nepoľnohospodárskej pôdy, tá zaberá približne 78 % pôdy z celkového územia obce. Lesné pozemky zaberajú až 65 % z celkovej výmery katastru obce. Najväčší nárast počas vymedzeného obdobia dosiahli ostatné plochy nepoľnohospodárskej pôdy a zastavané plochy. Naopak najväčší pokles zaznamenala orná pôda, ale aj trvalé trávnať porasty.

Tabuľka 1- Vývoj štruktúry pôdneho fondu obce Kanianka od roku 2007, zdroj: www.datacube.statistics.sk, vlastné spracovanie

Rok/Pôda (v ha)	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Orná pôda	144	143	143	147	148	128	128	128	128	128
Záhrada	6	7	7	6	6	6	6	6	6	6
Trvalý trávnať porast	47	47	47	42	42	40	41	40	40	40
Poľnohosp. pôda spolu	197	197	197	195	196	174	175	174	174	174
Lesné pozemky	513	510	510	510	510	516	515	515	515	515
Vodná plochy	10	10	10	10	10	11	11	11	11	11
Zastavaná plochy	67	68	70	70	70	73	74	74	74	74
Ostatné plochy	7	9	9	9	9	19	19	19	19	19
Nepoľnohosp. pôda spolu	597	597	599	599	599	619	619	619	619	619

Katastrálne územie obce sa podľa katastrálnej mapy dá rozdeliť do troch oblastí. Prvou je výmerou najviac zastúpené územie lesa a lesných pozemkov, ktoré sa nachádza na severovýchode v nadmorských výškach od 370 – 970 m.n.m. Na obrázku č. 9 je územie lesa a lesných pozemkov znázornené zelenou hranicou, na ktorú nadväzuje zastavané územie obce. Výmera lesných pozemkov je 515 ha, čo predstavuje 65 % z celkovej výmery katastru obce. Najviac rozšírenou drevinou je borovica lesná, ale vyskytujú sa aj buk lesný, dub zimný a hrab obyčajný. Na výmere cca 2 ha sa nachádzajú dubové ná-

tržníkové lesy, ktoré sú zaradené medzi biotopy prioritného európskeho významu. Hospodárske lesy sa rozprestierajú na území približne 501 ha, pričom ich primárna funkcia je produkcia dreva (ÚPO Kanianka, 2016). Podľa katastrálnej mapy je prevažným vlastníkom lesných pozemkov Rímsko-katolícka cirkev Bojnice, Farnosť Bojnice, Urbárska spoločnosť a ďalší drobní vlastníci. Na území lesa sa nachádza chatárska oblasť Kanianske Lazy (vyznačená na obrázku č. 9), ktorá slúži na rekreačné účely a to najmä počas letných a jarných mesiacov. Existencia lesného ekosystému je však ohrozovaná z dôvodu častého výrubu drevín. Zároveň lesné pozemky predstavujú limitujúci faktor rozvoja zastavaného územia obce.

Obrázok 9- Katastrálna mapa územia obce Kanianka, zdroj: <http://mapka.gku.sk/mapovyportal/>, vlastné spracovanie

Na lesy a lesné pozemky nadväzuje zastavané územie, pričom základnú štruktúru urbanistických funkčných plôch tvoria obytné územia, územia rekreačno-oddychové a výrobné územia. Pre obec je charakteristická dvojitá urbanistická štruktúra charakterizovaná zástavbou s rodinnými domami a zástavbou s panelákovými domami. Z nasledujú-

cej tabuľky je možné vyčítať, že rodinné domy tvoria až 77 % z celkového počtu domov v obci. Zvyšných 78 pripadá na panelákové domy v obci. Aj napriek tomu, že zástavba rodinných domov v obci prevažuje, takmer 70 % bytov v obci pripadá na panelákové domy. Dôvodom je, že sa v sídliskovej časti obce nachádza 10 panelákových domov so 4-7 poschodiami. Najväčší rozmach bytovej zástavby v obci bol zaznamenaný v 80-tych rokoch, pretože sa v tomto období budovali panelákové domy tvoriace sídliskovú časť obce Kanianka. Medzi jednotlivými panelovými domami sa nachádzajú územia, ktoré sú využívané ako detské ihriská. Ceny bytov v obci v posledných rokoch stúpali, pričom v súčasnosti sú priemerné ceny bytov vyššie ako vo väčšine lokalít v okresnom meste Prievidza. Najnovšou zástavbou v obci sú rodinné domy v oblasti Pánsky háj, ktorý sa nachádza v severnej časti zastavaného územia na hranici s katastrálnym územím obce Poruba.

Tabuľka 2- Počet domov a bytov obce Kanianka v roku 2011, zdroj: <http://datacube.statistics.sk/SODB/>, vlastné spracovanie

Domy spolu	Obývané domy		Neobývané domy	Byty spolu	Obývané byty		Neobývané domy/ nezistené
	Spolu	z toho RD			Spolu	z toho v RD	
506	469	391	37	1452	1343	401	92/14
100%	92,7%	77,3%	7,31	100%	92,5%	27,6%	7,3%

Zastavané územie voľne prechádza do oblasti s poľnohospodárskymi pozemkami, pričom sa prevažne jedná o pozemky s ornou pôdou. Na poľnohospodársku rastlinnú výrobu sa využíva približne 1/3 pôdy z celkovej výmery katastrálneho územia obce. Tieto pozemky sú využívané Poľnohospodárskym družstvom Horná Nitra so sídlom Nedožery-Brezany. Jedná sa o veľké areály poľnohospodárskej pôdy, ktoré sú obrábané veľkoblokovo. Pestujú sa na nich najmä obilniny, cukrová repa a krmoviny (ÚPO Kanianka, 2016). Poľnohospodársky využívané pozemky bývajú v období dažďov vystavované silnej vodnej erózii. Menšie pozemky nachádzajúce sa v tesnej blízkosti zastavaného územia sú využívané drobnopestovateľmi, ktorí ornú pôdu využívajú ako záhrady, alebo pre vlastnú poľnohospodársku výrobu. Hranica medzi poľnohospodárskou pôdou a ostatnými druhmi pozemkov je ustálená, čím sú vytvorené lepšie podmienky na obrábanie a ďalšie využívanie pozemkov. Zaujímavosťou je, že dokonca aj plocha bývalého

futbalového ihriska v hornej časti obce je podľa katastrálnej mapy pozemok s ornou pôdou. V súčasnosti však nie je nijako využívaný.

Pozemky s trvalým trávnatým porastom sa na nachádzajú prevažne v okolí vodnej nádrže a vo väčšej miere v hornej časti obce medzi zastavaným územím a poľnohospodárskou pôdou. Tieto pozemky sú bez chemického ošetrovania a prevažne sú využívané extenzívne. Ostatné poľnohospodárske pozemky, ktoré nie sú využívané sú ponechané samovoľnej sukcesii.⁵⁵

Občianska a technická vybavenosť

Občianska vybavenosť obce je v celku priaznivá. Subjekty občianskej vybavenosti sa nachádzajú v okolí centra obce a v prízemných podlažiach panelákových domov. Jedná sa hlavne o podnikateľov a podniky v terciárnom sektore ekonomiky - službách. Nachádzajú sa tu supermarkety a menšie potraviny, pekáreň, kvetinárstvo, drogéria, solárne a nechtové štúdio, pohostinstvá a bary, obchod s textíliami a ďalší drobní poskytovatelia služieb (na obrázku č. 10 vyznačené červenou farbou). Centrum obce tiež tvorí kultúrny dom s pohostinstvom Panoráma, kde sú organizované spoločenské podujatia. V hornej časti obce sa nachádza materská škôlka s detským ihriskom (vyznačená žltou farbou) a v sídliskovej časti zas základná škola (vyznačená modrou). V budove obecného a matričného úradu sa nachádza pošta, lekárne, detský obvodný lekár, obvodný lekár pre dospelých a zubná ambulancia. Šport a rekreáciu reprezentuje futbalový štadión (vyznačený oranžovou farbou), vodná nádrž a bývalý lyžiarsky areál (vyznačený zelenou farbou). Občianska vybavenosť v hornej časti obci je zastúpená iba v menšej miere supermarketom a krčmou. Budova starého kultúrneho domu v hornej časti obce Kanianka už dlhšie nebola využívaná, avšak v súčasnosti prechádza rekonštrukciou.

⁵⁵ <http://mapka.gku.sk/mapovyportal/>

**Obrázok 10- Občianska vybavenosť obce Kanianka, zdroj: <http://mapka.gku.sk/>,
vlastné spracovanie**

Podľa štatistických údajov sčítania domov a bytov z roku 2011 sú takmer všetky byty v obci napojené na spoločný zdroj pitnej vody, pričom domácnosti bez pripojenia na verejný vodovod disponujú vlastným zdrojom vody. Všetci obyvatelia obce sú teda zásobovaní vodou. Verejný vodovod je súčasťou skupinového vodovodu Tužina - Malinová- Poruba- Kanianka⁵⁶.

Čo sa týka odpadových vôd, v obci Kanianka je vybudovaná verejná kanalizácia na odvádzanie splaškových odpadových vôd. Odpadové vody sú potrubím odvádzané do stokovej siete mesta Prievidza, kde sú následne čistené v čističke odpadových vôd. Väčšina obce je napojená na verejnú kanalizáciu. Bez napojenia je len malá časť obce, pričom sa v blízkej dobe plánuje jej dobudovanie (ÚPO Kanianka, 2016).

⁵⁶ <http://www.sazp.sk/slovak/periodika/sprava/kraje/trencin/podzemvo.htm>

Spôsob vykurovania v obci je charakterizovaný najmä ústredným diaľkovým a ústredným lokálnym vykurovaním. Podľa údajov štatistického úradu až 90 % bytov v obci Kanianka má ústredné kúrenie. V nasledujúcej tabuľke je zobrazené využívanie jednotlivých druhov energie na vykurovanie. Až 80 % bytov v obci vykuruje zemným plynom, 74 bytov využíva pevné palivo a elektrickou energiou vykuruje len 10 bytov.

Tabuľka 3- Vykurovanie bytov v obci Kanianka podľa zdroja energie, zdroj: <http://datacube.statistics.sk/SODB>, vlastné spracovanie

Podľa zdroja energie	Počet bytov
Plyn	1162
Elektrická energia	10
Kvapalné palivo	8
Pevné palivo	74
Iný	29
Žiadny	2

Dopravná infraštruktúra obce je celkom priaznivá vďaka dobrej dopravnej dostupnosti do okolitých väčších miest okresu. Cez obec neprechádza medzinárodná ani vnútroštátna nákladná doprava a individuálna automobilová doprava má lokálny hospodársky a rekreačný charakter. Negatívom je v tomto prípade kvalita ciest, ktorá na mnohých úsekoch nie je dostatočná. Hlavné prepojenie obce Kanianka s okresným mestom Prievidza zabezpečuje cesta III/05063, ktorá prechádza aj kúpeľným mestom Bojnice. Na severnom okraji obce sa táto cesta spája s cestou III/518025, ktorá spája Kanianku s okolitými obcami Lazany, Poruba a Nedožery-Brezany⁵⁷.

Napojenie na železničnú trať v obci nie je a najbližšou vlakovou zastávkou je zastávka v obci Nedožery-Brezany. Hromadná doprava je v obci obsluhovaná hromadnou autobusovou dopravou, ktorá má charakter prímestskej MHD medzi obcami Prievidza – Bojnice – Kanianka - Lazany. Prevádzkovateľom regionálnej a diaľkovej dopravy je SAD Prievidza, a.s. Podľa cestovného poriadku premávajú cez obec nasledujúce linky:

⁵⁷ [http://mapy.atlas.sk/mapa/lazany-prievidza#{"loc":"lazany-prievidza","z":8,"lat":48.81775544727214,"lon":18.615954625113034,"src":"classicGroup"}](http://mapy.atlas.sk/mapa/lazany-prievidza#{)

- v smere Sebedražie – Baňa Cígel’ – Prievidza – Kanianka premáva 28 spojov za deň počas pracovných dní,
- v smere Prievidza – Nedožery, Brezany – Kanianka premáva 5 spojov za deň počas pracovných dní,
- v smere Kanianka - Prievidza – Nováky – Zemianske Kostol’any premávajú 3 spoje za deň počas pracovných dní.⁵⁸

Vzhľadom k veľkému počtu spojov premávaných počas pracovných dní, je možné konštatovať, že dopravné spojenie obce s okolitými centrami je dostatočné. Okrem toho, sú v poslednej dobe čoraz viac využívanou dopravou taxi služby, ktorých cena sa z Prievidze do Kanianky pohybuje v priemere okolo 3-5 €.

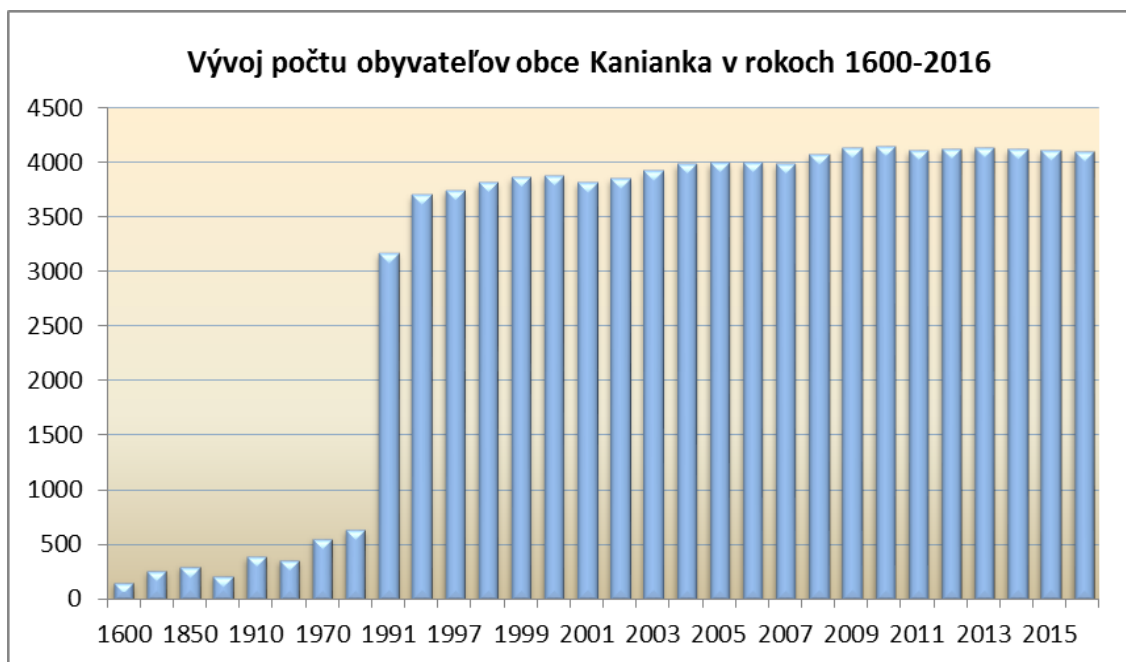
Demografický vývoj obce

Demografický vývoj obce Kanianka je charakterizovaný dvomi významnými migračnými vlnami. Prvou je usadenie pôvodného obyvateľstva v okolí rieky a starej cesty a druhou vlnou bolo presídľovanie obyvateľstva z neďalekej obce Koš. V nasledujúcom grafe je zachytený vývoj počtu obyvateľov od roku 1600. Najväčší prírastok bol zaznamenaný v roku 1991, kedy do obce imigrovalo až 2532 obyvateľov z obce Koš. Dôvodom bolo, že väčšina ľudí, ktorí sa museli z dôvodu ťažby vystáhať dostala v Kanianke lacnejšie panelákové byty, ktoré boli postavené pre potreby týchto občanov. Počet obyvateľov sa stabilizoval až v roku 1996. V období od roku 1996 do roku 2016 sa zvýšil počet obyvateľov o 309, čo môže byť spôsobené či už zmenami usporiadania spoločnosti v roku 1989, alebo postupným rozvojom obce a výstavbou nových rodinných a panelákových domov. Od roku 2013 je možné pozorovať mierny pokles počtu obyvateľov, ktorý bol ovplyvnený hlavne odchodom mladých ľudí za prácou do väčších miest.

Pozitívnymi vplyvmi migrácie sú vhodné sociálne, ekonomické a kultúrne podmienky v obci a tiež výhodná lokalita v okolí prírody a v blízkosti väčších centier. Naopak ne-

⁵⁸ <http://cp.atlas.sk/bus/spojenie/>

gatívne môže vplývať nedostatočne rozvinutá hospodárska základňa a nedostatok voľných pracovných miest v obci.

Obrázok 11- Vývoj počtu obyvateľov obce Kanianka, zdroj: www.naseobce.sk, vlastné spracovanie

V nasledujúcej tabuľke je zachytený vývoj obyvateľstva obce Kanianka podľa vekových skupín. Najviac zastúpené je obyvateľstvo v produktívnom veku a to v oboch skúmaných rokoch. Naopak najmenej početnou skupinou sú obyvatelia v poproduktívnom veku, ktorí tvoria len približne 15 % z celkovej populácie obce. Napriek pozitívnym výsledkom v rokoch 2001 a 2011 je v nasledujúcich rokoch možné očakávať nárast obyvateľstva v poproduktívnom veku a úbytok obyvateľstva z dôvodu starnutia obyvateľstva. Tento vývoj je možné ovplyvniť vytváraním priaznivých podmienok pre mladé rodiny a nových potenciálnych obyvateľov.

Tabuľka 4- Rozdelenie obyvateľstva obce Kanianka podľa economickej aktivity v rokoch 2001 a 2011, zdroj: <http://datacube.statistics.sk/SODB/>, vlastné spracovanie

Veková skupina	Počet obyvateľov 2001				Počet obyvateľov 2011			
	muži	ženy	abs.	%	muži	ženy	abs.	%
Predproduktívny vek	496	474	970	25,4	493	470	963	23,42
Produktívny vek	1172	1085	2257	59	1343	1242	2585	62,86
Poproduktívny vek	201	386	587	15,4	186	378	564	13,72
Nezistený vek	3	6	9	0,2	-	-	-	-
Spolu	1872	1951	3823	100	2022	2090	4112	100

Ďalší vývoj počtu obyvateľov v obci je ovplyvnený prirodzenou reprodukciou obyvateľstva, možnosťami migrácie a rozsahom vytvorenej ponuky bytovej výstavby. Obec môže ovplyvňovať počet obyvateľov vytváraním územných podmienok pre rozvoj novej bytovej výstavby, zaistením kvalitnej technickej a dopravnej infraštruktúry, rozvojom obslužných zariadení a tvorbou kvalitného životného prostredia. Je dôležité aby bytová výstavba v obci bola zabezpečená v takom množstve, ktoré by neumožňovalo zvyšovať ceny bytov na nadpriemernú hodnotu.

10.3 Terciárna štruktúra krajiny

Terciárna štruktúra krajiny je súbor nehmotných prvkov a javov charakteru záujmov, prejavov a dôsledkov činností v krajine, ktoré sú krajinnoekologicky relevantné tzn., že majú priestorový prejav (Miklós, Izakovičová, 2013). V rámci terciárnej štruktúry krajiny v obci Kanianka sú stručne popísané ekologicky a krajinársky významné prvky, zaužívané tradície a následne vedenie obce.

Ekologicky a krajinársky významné prvky

Podľa mapy území európskeho významu sa na území obce Kanianka žiadne nevyskytujú.⁵⁹ Avšak v katastri obce sa nachádza vodná nádrž, ktorá je podľa Ramsarského dohovoru charakterizovaná ako mokrad' lokálneho významu.⁶⁰

⁵⁹ <http://geo.enviroportal.sk/uev/>

⁶⁰ <http://www.prievidza.sk/tik/index.php?str=obsah&obsah=o-prievidzi&id=46>

V rámci územného systému ekologickej stability sú v obci evidované nasledovné regionálne biocentrá:

- Bojnice, Predné Štefánkovo- jedná sa o prostredie teplých dúbav a stepnej trávno-bylinnej vegetácie na vápencoch,
- Temešské skaly a hrebeňová oblasť Malej Magury – biocentrum tvorené lesným komplexom a trvalými trávnatými porastmi vytvárajúce podmienky pre rozmnožovanie, úkryt a výživu organizmov (ÚPO Kanianka, 2016).

Na území sa nenachádzajú žiadne nehnuteľné kultúrne pamiatky ani archeologické náleziská, ale niektoré nehnuteľné kultúrno-historické objekty sú vhodné pre zaradenie do zoznamu pamätihodností obce. Jedná sa napríklad o kaplnku Nepoškvrneného srdca Panny Márie z roku 1902, kamenná socha Madony z roku 1804, či kanianska hviezdáreň.

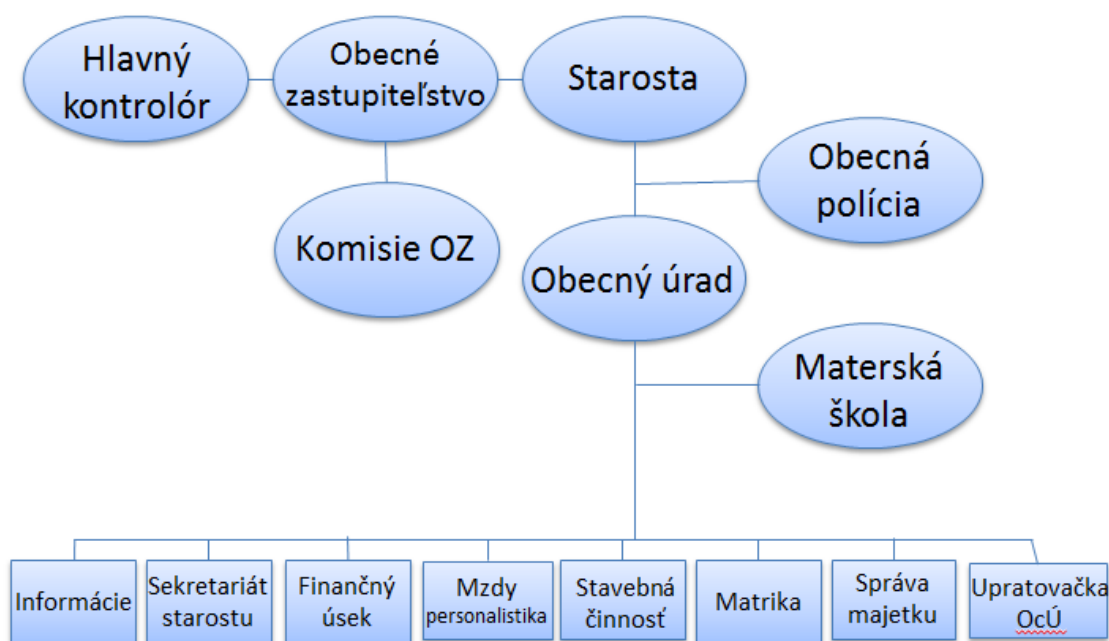
Tradície a zvyklosti obce

Tradičným zamestnaním v obci bolo práve poľnohospodárstvo vychádzajúce z historického vývoja obce. Väčšina kanianských tradícií sa dodnes zachovala vďaka folklórnemu súboru Košovan, ktorý pôsobí v obci už vyše 20 rokov. Tradície, ktoré sa zachovali dodnes patria v obci medzi najatraktívnejšie udalosti lákajúce mnoho návštevníkov. Koncom februára sa každoročne organizuje fašiangový sprievod a pochovávanie basy, ktoré sa vyznačuje pochodom po dedine v maskách a ukončený je tradičnou veselnicou. Vítanie jari je v obci charakterizované vynášaním Moreny a jej upálením. Morena, slamená figurína, ktorá je symbolom zimy a chorôb a býva upálená pri vode za sprievodu spevu folklórnych súborov účinkujúcich v obci. Každoročnou udalosťou je aj stávanie mája, kedy sa celá obec zide pred budovou obecného úradu a spoločne postaví máj. Leto v obci je charakterizované najmä tradičnou udalosťou „Kanianske dni“ trvajúcou počas celého víkendu a sú charakteristické bohatým spoločenským programom s obecným jarmokom a pálením vatry.

Zastupiteľstvo a vedenie obce

Vedenie obce Kanianka sídli v budove obecného a matričného úradu. Na čele obecnej samosprávy a zároveň najvyšším výkonným orgánom obce je starosta, ktorý je občanmi volený každé štyri roky. Obecné zastupiteľstvo je zastupiteľský zbor obce, ktorý je zložený z 11 poslancov zvolených obyvateľmi obce na rovnaké obdobie štyroch rokov. Obecné zastupiteľstvo zriaďuje nasledujúce Komisie obecného zastupiteľstva, kam sa radí Zbor pre občianske záležitosti, finančná, sociálna, stavebná, kultúrna komisia a komisia športu a verejného poriadku.

Kontrolným orgánom je hlavný kontrolór obce, ktorý je volený zastupiteľstvom obce. Jeho hlavnou úlohou je kontrola zákonitostí účinnosti, hospodárnosti a efektívnosti pri nakladaní s verejným majetkom a jeho funkcia je nezlučiteľná s ostatnými funkciami samosprávy.⁶¹ Podrobnejšie rozdelenie organizačnej štruktúry obce je zobrazené na nasledujúcom obrázku.

Obrázok 12- Organizačná štruktúra obce Kanianka, zdroj: www.kanianka.sk, vlastné spracovanie

⁶¹ <http://www.kanianka.sk/2013/01/10/starostaobce/>

11 Územný plán obce Kanianka

Pôvodný územný plán obce bol spracovaný v rokoch 1980-1981, pričom bolo vypracovaných niekoľko zmien a dodatkov počas obdobia 1981-2016. Prvé zmeny a doplnky prebehli v roku 1994 a upravovali rozvoj obytnej funkcie a plôch priemyslu pre konkrétneho investora. V roku 2000 boli schválené druhé zmeny a doplnky, ktoré riešili požiadavku na vymedzenie plôch statickej dopravy a neskôr doplnky a zmeny č. 3 boli schválené obecným zastupiteľstvom v roku 2007, pričom bolo riešené najmä rozšírenie zastavaného územia obce o nové lokality bývania. Po vyhodnotení územnoplánovacieho dokumentu vedenie obce došlo k záveru, že pôvodný územný plán svojim obsahom a metodickým spracovaním už nemôže v súčasných podmienkach plniť funkciu rozvojového dokumentu (ÚPO Kanianka, 2016). Hlavnou úlohou územného plánu z osemdesiatich rokov bolo zabezpečenie výstavby obytných súborov v obci tak, aby zabezpečovali ubytovanie pre migrujúcich obyvateľov obce Koš a zároveň mala obec poskytnúť pracovné príležitosti v terciárnej sfére. Pri následných zmenách a doplnkoch územného plánu nebola dokumentácia spracovaná pre celé územie obce a teda nebola spracovaná komplexná aktualizácia jednotlivých funkčných systémov územia obce.

Po vyše tridsiatich rokoch bol zastupiteľstvom obce Kanianka navrhnutý nový územný plán, ktorý už dokáže zabezpečovať rozvoj obce v súčasných podmienkach vývoja spoločnosti. Územný plán sa bude schvaľovať formou všeobecne záväzného nariadenia obce dňa 24.5. 2017. Celý proces vytvárania nového rozvojového dokumentu trval takmer tri roky. Hlavným cieľom vypracovania územného plánu je vytvorenie podkladu pre vedenie obce, podľa ktorého môže vytvárať podmienky pre formovanie územia ako aktívnej súčasť regiónu a rozvoj obce smerovať k optimálnemu využívaniu svojich ľudských, materiálnych, prírodných a ekonomických zdrojov a zároveň viesť k zvyšovaniu kvality života obyvateľov obce. Návrh bol vypracovaný externou firmou Ateliér Olympia, spol. s r.o. v spolupráci s obcou. Výber tejto firmy spočíval v tom, že sa jednalo o najlepšiu cenovú ponuku, ale tiež zavážili pozitívne referencie od okolitým obcí (Poruba, Lazany), ktoré pri vypracovávaní územných plánov spolupracovali práve s firmou

Olympia, spol. s.r.o. Obec získala od Ministerstva dopravy výstavby a regionálneho rozvoja SR dotáciu na koncept riešenia územného plánu obce, pričom v prípade, že obec nedodrží 3-ročnú lehotu, získané finančné prostriedky musí obec vrátiť.

Vzhľadom k tomu, že hlavnou funkciou obce je funkcia obytná, územný plán sa zameriava na rozvoj bývania a sociálnej infraštruktúry, pričom je cieľom zabezpečiť demografický a sociálno-ekonomický rast. Okrem toho má obec snahu usilovať o rozvoj hospodárskej základne a to najmä z dôvodu nedostatočného zastúpenia výrobného sektoru v obci. Plánovaná je preto výstavba priemyselnej zóny mimo zastavaného územia obce na hranici s obcou Poruba. Hlavným cieľom je aj stabilizácia zamestnanosti v obci a vytváranie podmienok pre podnikateľské zámery, ktoré nebudú veľkou záťažou na životné prostredie. Z tohto hľadiska chce obec rozšíriť sektor služieb, ktorý by nielen zaistil nové pracovné miesta, ale zároveň vytvoril podmienky pre rozvoj cestovného ruchu. Práve cestovný ruch, rekreácia a šport sú ďalším z prioritných cieľov územného plánu. Tak isto sú územným plánom definované ciele ako rozvoj dopravnej a technickej infraštruktúry a zabezpečovanie kvalitnej občianskej vybavenosti. Keďže územný plán obce je podradený územnému plánu vyššieho územného celku (VÚC), obec musela do svojho územného plánu implementovať záväzné časti Územného plánu VÚC Trenčianskeho kraja. S týmto je spojená najmä preložka cesty III/05063, ktorej trasa má byť v novom územnom pláne zmenená.

Koncept územného plánu bol pôvodne vypracovaný v dvoch variantoch, ale pri prerokovaní dokumentu s verejnosťou a obyvateľmi obce boli vznesené nesúhlasné pripomienky a obec preto navrhla aj tretí variant, v ktorom boli tieto pripomienky zohľadnené. Následne bol vypustený variant č. 2 a pre opätovné prerokovanie konceptu územného plánu boli určené riešenia vo variantoch č.1 a 3.

Vo variante č. 1 je navrhnutý rozvoj obce s ťažiskovou funkciou obytnou s rezidenčným charakterom, s vytvorením plnohodnotných podmienok komfortného bývania, s rozvojom občianskej vybavenosti s nadštandardnou obchodno-obslužnou a kultúrno-

spoločenskou zložkou, ktorá má splňať očakávania budúcich občanov. Ďalej je významný návrh rozvoja funkcie cestovného ruchu a športovo-rekreačných aktivít regionálneho dosahu, ktorý je založený na využití a znásobení hodnoty polohy v sídelnej štruktúre prievidskeho regiónu. Doplnkovou funkciou je umiestňovanie výroby menších prevádzok, ľahkej výroby, rôznych podnikateľských aktivít a výrobných služieb (Správa o hodnotení ÚPD Kanianka, 2014).

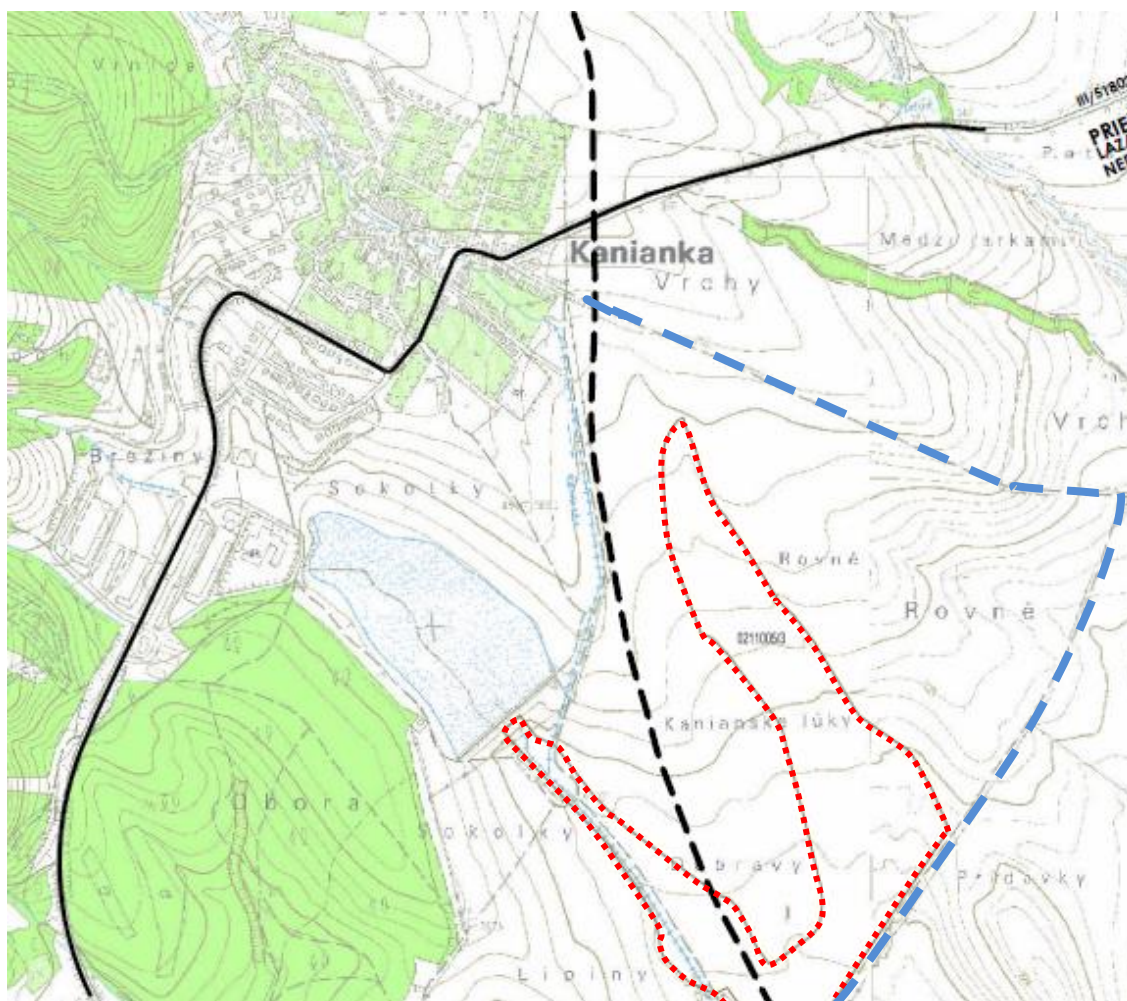
Variant č. 3 predstavuje rozvoj územia s prevládajúcou funkciou obytnou, pričom obec sa má rozvíjať ako sídlo vidieckeho typu, v rámci sídelnej štruktúry regiónu s funkciou sídla lokálneho významu s vytvorením podmienok pre komfortný život obyvateľov a podporu občianskej vybavenosti. Nadväzne na ťažiskovú funkciu je navrhnutý rozvoj rekreačnej a športovej funkcie s využitím možností bohatého prírodného prostredia pohoria Magura (Správa o hodnotení ÚPD Kanianka, 2014).

Rozdiely v jednotlivých variantoch a nesúhlasné pripomienky obyvateľov obce sa týkali najmä trasy cesty III/05063, zapojenia do rozvojových plôch bývania aj územie Vrchy, zapojenia oblasti Sokolky do rozvojových plôch rekreácie a cestovného ruchu, výmera odňatia poľnohospodárskej pôdy na nepoľnohospodárske účely a plochy pri lokalite Obora. Pri pojednávaní s obyvateľmi obce sa oba varianty stretli s nespokojnosťou so strany občanov a to najmä z dôvodu, že plánované stavby mali vzniknúť na ich súkromných pozemkoch. Do konečnej podoby územného plánu bol nakoniec zapracovaný variant č. 3, ktorý bol doporučený aj Okresným úradom v záverečnom stanovisku posúdenia strategického dokumentu.

11.1 Preložka cesty III/05063

Zmena trasy cesty tretej triedy č. 05063, ktorá tvorí hlavnú os v obci Kanianka je pre obec povinná, pretože vyplýva zo záväzných častí územného plánu VÚC Trenčianskeho kraja. Trasa pôvodnej cesty je zobrazená na obrázku č. 13 a spája obec s okresným mestom Prievidza a kúpeľným a kultúrnym centrom Bojnice a následne pokračuje v severnej časti územia do obcí Poruba, Lazany a Nedožery-Brezany. Cieľom navrho-

vanej preložky je odľahčenie komunikačnej siete, ktorá prechádza centrom obce. Podľa krajského územného plánu sa má vytvoriť priame prepojenie Prievidze s obcou Kanianka v novom koridore spájajúcom obce Prievidza -Kanianka- Poruba, pričom nová trasa cesty tretej triedy nebude zasahovať do zastavaného intravilánu obce Kanianka, ale bude viesť východným okrajom súčasnej zástavby územia obce. Na nasledujúcom obrázku je možné vidieť pôvodnú trasu cesty III/05063 ale aj novú navrhovanú trasu, ktorá je na obrázku zobrazená prerušovanou čiarou.

Obrázok 13- Návrh preložky cesty III/05063 v katastri obce Kanianka, zdroj: ÚPO Kanianka, 2016, vlastné spracovanie

Zmenu trasy cesty obyvatelia obce neprijali resp. tento návrh nepodporili, no obec v tomto prípade nemôže návrh zrušiť. Vzhľadom k tomu, že v súčasnosti centrum obce nezaťažuje nákladná doprava ale iba individuálna automobilová doprava, pričom sa

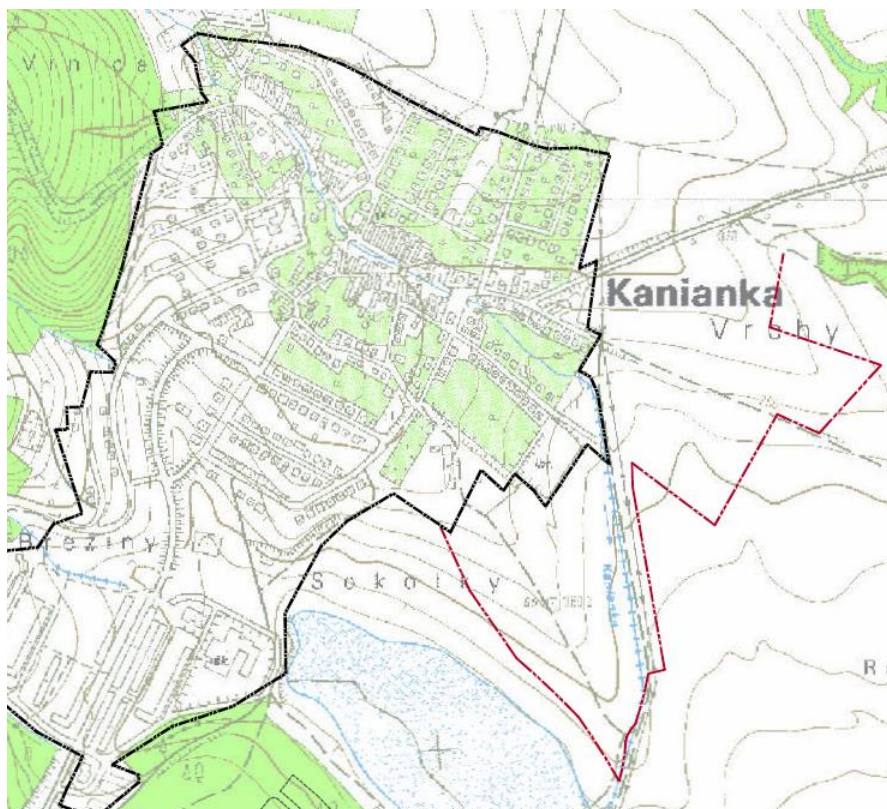
jedná najmä o občanov obce, úloha odľahčiť pôvodnú cestu nie je opodstatnená. Premávanie nákladnej dopravy dokonca nie je ani v plánovanej zmenenej trase cesty. Okrem toho navrhovaná preložka cesty prechádza cez najúrodnejšie pôdy obce (zobrazené na obrázku č. 13 červenou bodkovanou čiarou), ktoré patria do skupiny 3 a sú chránené podľa §12 zákona o ochrane poľnohospodárskej pôdy.⁶² Ďalšou nevýhodou je, že podľa územného plánu VÚC by hromadná doprava mala premávať po trase novej cesty, kde by mali byť vybudované zastávky. Tento návrh je úplne nelogický vzhľadom k tomu, že centrum obce by zostalo bez dopravnej obsluhy. Trasa novej cesty neprechádza zastavaným územím a jej vzdialenosť do sídliskovej časti obce je pomerne vysoká. Všetci obyvatelia obce by teda museli dochádzať na okraj územia obce a navyše by sa tak zamedzil prístup do kúpeľného mesta Bojnice. Okrem toho sa v Bojniciach nachádza nemocnica a ďalšie zariadenia, dôležité pre obslužnosť obce Kanianka. Tento problém by bolo možné vyriešiť tým, že hromadná doprava by premávala aj cez pôvodnú cestu, pričom však podstata hromadnej dopravy na novej trase je v tom prípade bezpredmetná. V novom územnom pláne obce Kanianka je okrem iného stanovený cieľ vytvoriť podmienky pre rozvoj rekreačnej funkcie v okolí vodnej nádrže. V prípade, že bude realizovaná preložka cesty, ktorá bude viesť v blízkosti vodnej nádrže sa tento rekreačný účel stráca. Trenčiansky kraj by mal pripustiť možnosť vlastnej realizácie tohto návrhu v prípade potreby obce. Jednou z možností je aj zmena trasy preložky, ktorá by lemovala katastrálne územie obce a v severnej časti obce by sa napájala na pôvodný plán trasy, pričom by neprechádzala cez najúrodnejšie pôdy a tak isto by neprekážala pri rekreácii. Nová navrhovaná trasa je zobrazená na obrázku č. 13 modrou prerušovanou čiarou.

11.2 Zapojenie oblasti Vrchy do rozvojových území bývania

Jednotlivé varianty sa líšili aj v možnosti zapojenia územia Vrchy do rozvojových území bývania. Podľa variantu č. 1 by mala táto oblasť slúžiť ako rozvojová plocha určená na výstavbu rodinných domov a jej zapojenie do zastavaného územia obce. Na nasledujúcom obrázku je znázornená plocha oblasti Vrchy, ktorá má byť podľa variantu č. 1 územného plánu súčasťou rozvojových plôch bývania. Variant č. 3 územného plánu

⁶² http://www.podnemapy.sk/portal/reg_pod_infoservis/kvalita/kvalita.aspx

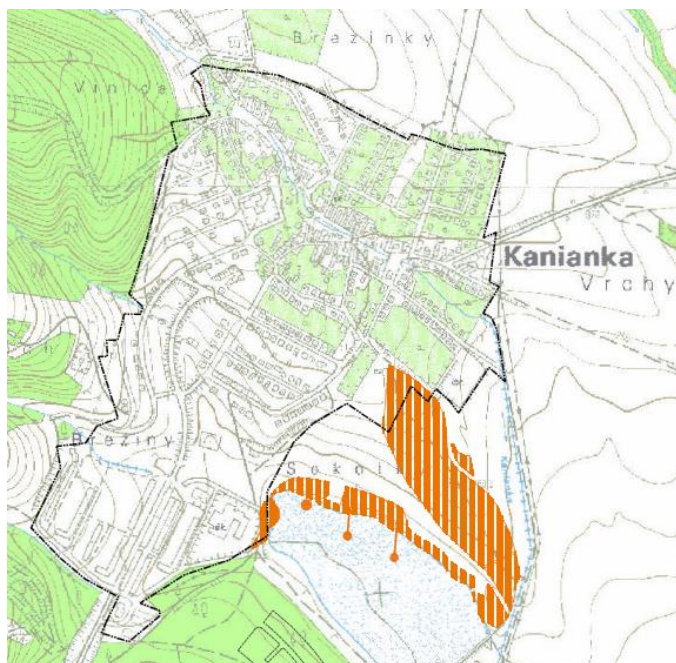
obce s touto plochou rovnako počíta, pričom toto územie má slúžiť nielen k rozvoju funkcie bývania, ale aj občianskej vybavenosti. V tomto variante má byť územie súčasťou rozvoja občianskej vybavenosti a taktiež územím, na ktorom by mohli existovať potenciálne výrobné podniky. Nevýhodou je, že oblasť vymedzená k rozvoju obce v oboch variantoch je v súčasnosti poľnohospodársky využívaná a jej odňatie bude mať dopad na vlastníkov tejto pôdy, ale aj historický pôvod a funkciu obce. Na druhej strane je ale nutné poznamenať, že obec je na západnej strane limitovaná lesnými pozemkami, ktorých zapojenie do rozvoja územia by bolo nielen finančne, ale aj administratívne náročné. Preto záber poľnohospodárskej pôdy, ktorá v tejto oblasti patrí do skupiny kvality 6-9 a navyše je ohrozená silnou vodnou eróziou je lepšou možnosťou. Je možné predpokladať, že tieto plochy skôr či neskôr budú zabraté na nepoľnohospodárske účely, ale obec by v prvom rade sa mala snažiť budovať nové stavby v zastavanom území obce, na nevyužívaných pozemkoch a nádvoriach. Na obrázku je vyznačené zastavané územie obce čiernou hranicou a nové plochy vyznačené červenou hranicou.

Obrázok 14- Vymedzenie plôch určených na rozvoj funkcie bývania v oblasti Vrchy v katastrálnom území obce Kanianka, zdroj: ÚPO Kanianka, 2016

11.3 Zapojenie oblasti Sokolky do rozvojových plôch rekreácie a športu

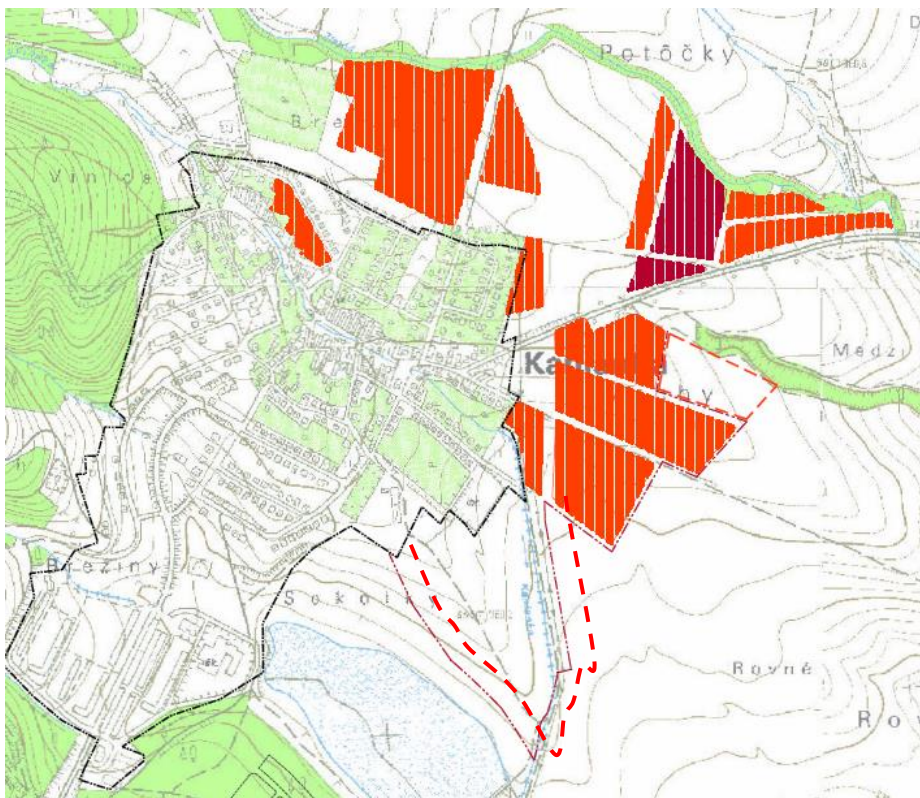
Funkcia rekreácie a športu sa má v obci rozvíjať v súvislosti s výhodou polohou obce v kotline Strážovských vrchov a pohoria Malej Magury. Územný plán obce ráta s vybudovaním náučných a turistických chodníkov a vybudovaním turistickej rozhliadne. Čo sa týka rekreácie a športu v blízkosti centra obce, územný plán ráta s vodnou nádržou ako s hlavným prvkom tejto funkcie. V okolí vodnej nádrže, oblasť nazývaná Sokolky, sa v súčasnosti nachádzajú trvalé trávnaté porasty, pričom obec na tomto území začala s výstavbou cyklotrasy. Na obrázku č. 15 sú vyznačené územia, ktoré majú byť podľa územného plánu určené na rozvoj rekreácie a športu. V blízkosti futbalového štadiónu by podľa územného plánu mal byť vybudovaný športový areál s celoročnou prevádzkou so zameraním aj na aktívny relax. Vybudovanie viacúčelovej haly môže zvýšiť možnosť organizovania rôznych športových, kultúrnych a iných spoločenských podujatí. Oblasť Sokolky by pre tento druh rekreácie bola vhodnou časťou územia obce, pretože by funkčne nadväzovala na existujúci športový areál, ale aj na rekreačnú oblasť v okolí vodnej nádrže. Nevýhodou je, že na danom území sú trvalé trávnaté porasty, ktoré plnia dôležitú ekostabilizačnú funkciu.

Obrázok 15- Územie vymedzené k rozvoju rekreačnej a športovej funkcie obce Kanianka, zdroj: ÚPO Kanianka, 2016

11.4 Výmera odňatia poľnohospodárskej pôdy na nepoľnohospodárske účely

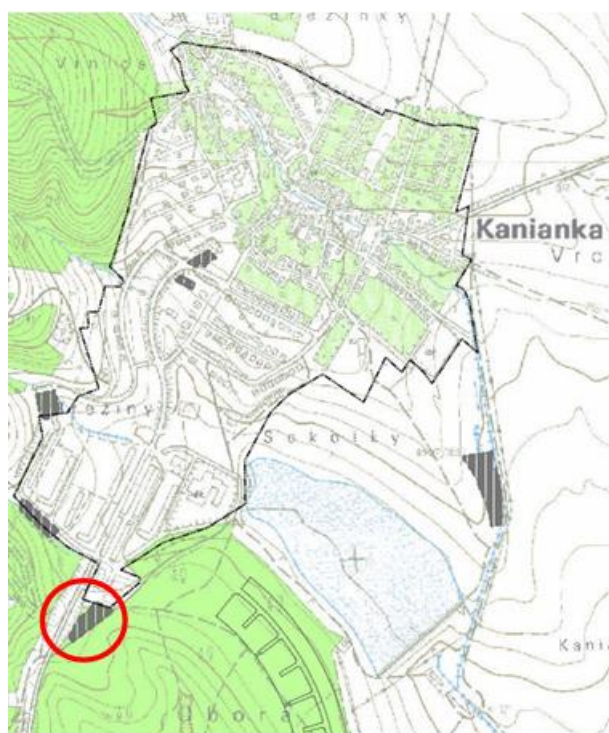
Vzhľadom k tomu, že obec pracovala s dvomi variantmi, každý variant počítal s odňatím inej veľkosti poľnohospodárskej pôdy na nepoľnohospodárske účely. Vo variante č. 1 sa jednalo o celkovo 45,5444 ha, z toho v zastavanom území obce na výmere 1,5597 ha a mimo zastavaného územia na výmere 43,9847 ha. Variant č. 3 navrhoval odňatie celkovej výmery 25,3051 ha poľnohospodárskej pôdy, v zastavanom území 2,2851 ha a mimo zastavaného územia 23,02 ha (Správa o hodnotení ÚPD Kanianka, 2014). Oba varianty navrhovali využiť odňatú pôdu najmä k rozvoju funkcie bývania a v malej miere k rozvoju občianskej vybavenosti a rekreácie. Na obrázku č. 16 je možné vidieť navrhované poľnohospodárske plochy územia odňaté pre nepoľnohospodárske účely. Variant č. 1 okrem plôch zahrnutých aj vo variante č. 3 počíta aj s plochami vyznačenými červenou prerušovanou čiarou. Okrem toho bude musieť obec zaplatiť odvody za odňatie poľnohospodárskej pôdy na nepoľnohospodárske účely.

Obrázok 16- Poľnohospodárske plochy určené na nepoľnohospodárske účely, zdroj: ÚPO Kanianka 2016, vlastné spracovanie

11.5 Využitie územia v lokalite Obora

Podľa variantu č. 1 územného plánu obce Kanianka mali byť v tejto lokalite vybudované plochy s občianskou vybavenosťou. Variant č. 3 navrhoval toto územie využiť pre plochy statickej dopravy. V prospech variantu č. 1 hlasovalo aj niekoľko občanov obce, ktorí by túto možnosť prijali viac ako možnosť budovania parkoviska. Riešená plocha je vyznačená na nasledujúcom obrázku.

Obrázok 17- Vymedzenie plôch statickej dopravy v obci Kanianka, zdroj: ÚPO Kanianka, 2016

V tomto prípade je vybudovanie plôch statickej dopravy lepším variantom a to hneď z niekoľkých hľadísk. Kvalitná občianska vybavenosť sa nachádza v blízkom okolí vymedzenej plochy a preto nie dôvod jej budovania aj na tomto mieste. Navyše obec už dlhodobo rieši problém nedostatku plôch pre statickú dopravu a vzhľadom k tomu, že do budúcnosti sa počíta s nárastom automobilov v obci je toto riešenie optimálne. V blízkosti vymedzeného územia tiež vzniká nová domová zástavba, pre ktorú bude mať parkovisko taktiež význam.

12 Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce Kanianka

Vedľa územného plánovania je ďalším významným rozvojovým dokumentom obce Kanianka aj Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja. Aby bolo možné rozvoj a dianie v obci dlhodobo a koncepcne plánovať, je potrebný plánovací nástroj, ktorý zamedzí prijímanie akýchkoľvek operatívnych riešení bez jasných cieľov, ktoré by v dlhodobom hľadisku mohli viesť k zlyhaniu. V súčasnosti je v platnosti rozvojový plán vypracovaný na programovacie obdobie 2015-2024. Jedná sa o strednodobý strategický dokument, ktorého cieľom je na základe analýzy hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce stanovovať strategické priority rozvoja. Slúži ako prostriedok naplňania vízie ďalšieho smerovania rozvoja obce. V samotnom dokumente sa píše: „Je to program cielených opatrení, navrhnutý pre oživenie sociálneho, ekonomického a kultúrneho rozvoja obce Kanianka, ktorý na základe výsledkov ročného hodnotenia bude priebežne aktualizovaný a dopĺňovaný. Vypracovaný bol firmou Scarabeo-Sk, s.r.o. v spolupráci so zamestnancami obce Kanianka. Dokument bol financovaný z finančných prostriedkov obce.

Nahradil predchádzajúci strategický dokument z obdobia 2007- 2013, ktorý z dôvodu chýbajúcej oficiálnej metodiky však nespĺňal požiadavky strategického dokumentu. Chýbali participatívne metódy, ktoré by do plánovania zapájali širšiu verejnosť. Súčasný strategický dokument už vychádza z metodiky Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja a preto sú použité nielen expertné, ale aj participatívne metódy. V rámci participatívnych metód boli použité metódy zverejňovania informácií na verejných informačných tabuliach, internetových stránkach, stretnutia s kľúčovými skupinami, metódy dotazníkového šetrenia a rokovanie s miestnymi poradnými skupinami. Práve kombinácia mäkkých dát v podobe zisťovania názorov občanov vo forme dotazníkov s tvrdými dátami v podobe hodnotení oficiálnych štatistík predstavuje ideálne podmienky pre formulovanie jasne stanovených cieľov, ktoré odpovedajú predstave občanov a reálnym podmienkam v obci.

Prvá časť dokumentu je venovaná analýze súčasného stavu územia obce Kanianka vrátane použitia SWOT analýzy. Podľa tejto analýzy sú hlavnými rozvojovými faktormi obce hlavne faktory v oblasti kultúry (existencia starého aj nového kultúrneho domu, Kaplnka Nepoškvrneného srdca Panny Márie, či pôsobnosť viacerých záujmových organizácií), v oblasti školstva (materská a základná škola) a oblasti odpadového hospodárstva. Naopak medzi hlavné disparity rozvoja obce boli podľa SWOT analýzy zaradené oblasti hospodárstva a vedecko-technického rozvoja, dopravy a komunikácie a administratívy a bezpečnosti. Ďalej sú stanovené strategické ciele, merateľné indikátory a akčný plán plnenia.

Vízia obce obsiahnutá v strategickom dokumente je zameraná na zabezpečovanie podmienok pre harmonický život obyvateľov obce. Predovšetkým sa jedná o zaistenie komplexných sociálnych služieb, využitie svojich prírodných bohatstiev, prezentácia kultúrnych tradícií a zvyklostí. Z hospodárskeho hľadiska je víziou obce vytvoriť priaznivé podmienky na rozvoj tradičných výrobných a nevýrobných odvetví - poľnohospodárska produkcia a drobné prevádzky, ktoré neovplyvňujú kvalitu bývania. Poslaním obce je podľa strategického dokumentu zabezpečovanie kvalitných služieb obyvateľom obce, podnikateľom či návštevníkom a celkový plynulý chod samosprávy a jej orgánov je dôsledný denný operatívny manažment a realizácia profesionálnych interných služieb.

Súčasťou dokumentu je aj evaluácia Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja z obdobia 2007-2014, ktorá je však na takej nízkej úrovni, že jej podstata sa úplne stráca. Po konzultácii s vedením obce bolo zistené, že obec evaluácii neprikladá žiadny dôraz a žiadna odborná evaluácia nebola prevedená ani v súčasnom programovacom období. Väčšina cieľov stanovených v predchádzajúcom dokumente však nebola splnená, napriek tomu, že v evaluácii sú ciele označené ako čiastočne splnené. Tým, že obec kriticky nezhodnotila dosahovanie stanovených cieľov, nemôže zistiť príčiny tohto zlyhania a taktiež nedokáže formulovať spôsoby ako zlyhaniu v tomto období predísť a vylepšiť svoje fungovanie. Okrem toho, nedokáže posúdiť, či stanovené ciele boli vhodné a aký bol ich prínos pre rozvoj obce. Napriek tomu, že v samotnom dokumente

je systém monitorovania a hodnotenia plnenia PHRSR označený ako kľúčový a sú navrhnuté indikátory a metódy hodnotenia, v praxi to obec ignoruje.

Keďže strategické plány obcí nie sú zo zákona povinné, ich vypovedacia hodnota sa znižuje, pretože pre obec predstavujú administratívnu záťaž. Z rozhovorov s vedením obce tiež vyplynulo, že obec tomuto dokumentu neprisuduje väčší dôraz a jeho spracovanie je podmienené získavaním finančných prostriedkov z európskych fondov. Tým sa stráca celková podstata strategického dokumentu, ktorý v tomto prípade neplní svoju funkciu. Navyše sú jednotlivé strategické ciele a kroky vedúce k ich dosiahnutiu všeobecné a neuvádzajú sa konkrétne opatrenia, ktorými by tieto ciele bolo možné dosiahnuť.

13 Vzájomná previazanosť strategických dokumentov

Aby bolo možné maximalizovať prínos oboch plánovacích dokumentov, je potrebná koordinácia procesov ich obstarávania a vzájomná previazanosť. Vzhľadom k tomu, že územný plán rieši priestorové a funkčné usporiadanie územia a strategický plán sa zameriava na sociálne a ekonomické aktivity v území, mali by sa navzájom dopĺňať a v žiadnom prípade si neodporovať. Tak isto ako je územný plán dôležitý pre strategické plánovanie, je aj strategický plán dôležitý pre územné plánovanie. V ideálnom prípade by mali oba rozvojové dokumenty vzniknúť súčasne a jeden z druhého vychádzať.

Oba dokumenty boli vypracovávané externou firmou avšak spolupráca obce na ich spracovaní nebola dostatočujúca. Územný plán vypracovaný firmou Ateliér Olympia, s.r.o. vznikol na základe analýzy prostredia pracovníkmi tejto firmy a následne boli navrhnuté možnosti usporiadania územia vychádzajúce z prírodných, sociálnych a ekonomických podmienok obce. Spolupráca obce pri vypracovaní územného plánu totiž spočívala len v poskytnutí interných materiálov a v zamietnutí „prehnaných“ návrhov firmy, s ktorými vedenie obce nesúhlasilo. Vytváranie strategického plánu sa opieralo o návrh nového územného plánu a preto spolupráca s externou firmou bola vo forme poskytnutia základných dokumentov obce a prerokovaní jednotlivých návrhov.

Z horizontálneho hľadiska je previazanosť rozvojových dokumentov na dobrej úrovni, ale príčiny tohto súladu nevychádzajú zo vzájomnej spolupráce. Územný plán obce Kanianka bol vypracovaný v predstihu a strategický plán vznikol až po vypracovaní návrhu územného plánu. Práve preto predstavuje strategický plán obce skôr realizačný dokument územného plánu a jeho podstata zapojenia verejnosti pri formulovaní strategických cieľov sa stráca. Na druhej strane sa strategický plán nezameriava len na ciele vyjadrené v územnom pláne, ale venuje pozornosť aj ďalším sociálnym, kultúrnym či ekonomickým javom v území. Obsahovo je územný plán obce v súlade so strategickým plánom, čo je následkom niekoľkých pôsobiacich faktorov. Ako už bolo spomenuté, strategický plán vychádza z územného plánu obce a to nie len pre jeho skorší vznik, ale

aj z dôvodu zakotvenia v právnom systéme a teda je z pohľadu obce nadradený strategickému plánu. Ďalej sú ciele v strategickom pláne formulované všeobecne a teda pod jednotlivé ciele je možné zaradiť takmer všetky oblasti rozvoja. Všeobecnosť cieľov však vychádza aj z potreby pružnej reakcie na zmeny okolia. Okrem toho, obec strategický plán využíva len ako nástroj získavania finančných prostriedkov a preto sa strategický plán prispôbuje konkrétnym projektom, ktoré môžu byť v obci realizované..

Čo sa týka vertikálnej previazanosti, tak oba dokumenty sú v súlade s nadradenými rozvojovými dokumentmi. Územný plán obce je spracovaný na základe záväzných častí územného plánu VÚC Trenčianskeho kraja aj Konceptie územného rozvoja SR. Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja bola vypracovaná v súlade s Partnerskou dohodou SR.

14 Tvorba zásad pre správnu plánovaciu prax v obci Kanianka

Na základe analýzy oboch plánovacích dokumentov boli vytvorené zásady správnej plánovacej činnosti v obci Kanianka. Vychádzajú z nedostatkov územnoplánovacích činností obce a sú vytvorené na základe teoretických východísk odbornej literatúry uvedenej v tejto práci.

1. Vyššia miera spolupráce obce s externou firmou spracovávajúcou územný či strategický plán obce.

Nedostatočné zainteresovanie vedenia obce vedie k návrhom usporiadania územia, s ktorými obec nesúhlasí a tým sa proces vytvárania územného plánu predlžuje. Obec by mala byť v postavení iniciátora a svoje vízie a plány najskôr s externou firmou prediskutovať. Výhodou prenechania vytvorenia návrhu objektívnemu subjektu môže byť lepšie využitie potenciálu krajiny a prírody, ale na druhej strane môže dôjsť ku kolízii predstáv firmy spracovávajúcej územný plán s predstavami vedenia obce a občanov.

2. Vyššia miera zainteresovania občanov obce v procese plánovania.

Na príprave oboch plánovacích dokumentov by mala byť participácia občanov prioritou obce. Cieľom by malo byť zapojenie verejnosti do rozhodovacieho procesu v príprave strategického plánu obce a nie len vytvorenie dojmu zapojenia. Na príprave územného plánu sa verejnosť síce nepodieľa, ale rovnako je dôležitá informovanosť občanov o dianí v obci. Tým je možné dosiahnuť lepšie prijímanie rozhodnutí občanmi a celkovo vyššiu spokojnosť s vedením obce. Vedenie by malo na občanov nazerať ako na zdroj cenných informácií a nápadov, ktoré môžu zlepšiť život v obci.

3. Zlepšenie vzájomného prepojenia rozvojových dokumentov obce.

V ideálnom prípade by mali oba dokumenty vznikáť súčasne, čo je však v praxi ťažko dosiahnuteľné. Dôležité je, aby územný plán vychádzal zo stanovenej vízie a poslania

obce v strategickom pláne a smerovanie obce bolo pravidelne konzultované s verejnosťou.

4. Zaistenie využívania strategického plánu obce v praxi.

Je dôležité aby obec vnímala strategický plán ako dôležitý rozvojový dokument, ktorý keď je správne využívaný dokáže obci zabezpečiť rozvoj vo všetkých oblastiach. Vedenie obce by malo pochopiť význam a dôležitosť strategického plánovania. Súčasná chápanie strategického plánu ako nutného zla, ktoré umožňuje obci získať finančné prostriedky je bez podstaty strategického plánovania a pre obec nemá takmer žiadny význam.

5. Stanovenie konkrétnych cieľov a ciest vedúcich k ich splneniu.

Strategický plán by sa mal zameriavať na kritické problémové oblasti s vysokým stupňom priority. Ostatné menej dôležité oblasti by mali byť špecifikované všeobecnejšie aby dokázali rýchlo reagovať na zmeny prostredia. Zároveň je nutné aby obec postupovala v súlade so stanovenými cieľmi.

6. Pravidelná evaluácia strategického plánu obce.

Aby obec dokázala zistiť ako efektívne pracuje a či sa naozaj približuje k dosiahnutiu vytýčených cieľov je potrebný nástroj, ktorý by stav dosahovania cieľov zabezpečil. Evaluácia môže okrem toho priniesť dôležité informácie o tom, ako realizované ciele prispeli k rozvoju. Obec tiež môže nájsť dôvody prečo nedochádza k splneniu cieľov a zlepšiť tak svoje fungovanie.

7. Minimalizácia presadzovania subjektívnych názorov vedenia obce týkajúcich sa rozvoja.

Okrem toho, že by obec mala dbať na zapojenie obyvateľov a zisťovanie ich názorov na rozvoj obce je potrebné aby vedenie obce nesledovalo vlastné záujmy a predstavy o fungovaní a smerovaní obce, ktoré sa premietajú do života všetkých obyvateľov.

8. Kladenie väčšieho dôrazu na výber kvalitnej firmy spracovávajúcej strategický plán obce.

Čím kvalitnejšie spracovaný strategický plán, tým lepšie môže plniť svoju funkciu. Obec by nemala podľahnúť finančne nenáročným spracovaniám, ktoré sú bezpredmetné. Mnoho externých firiem totiž spracováva strategický plán pre celý mikroregión a preto sú jednotlivé strategické plány obcí takmer totožné. Tak isto je vhodné, aby sa obec vyvarovala firmám ponúkajúcim extrémne kvalitnú prácu za extrémne finančné ohodnotenie. Najlepším riešením je preto záujem o strategické plánovanie samotnými pracovníkmi obce a ich vzdelávanie v tejto oblasti.

15 Diskusia

Obec Kanianka má veľmi dobrú geografickú polohu, z ktorej možno čerpať príležitosti pre jej ďalší rozvoj. Blízkosť veľkých miest, centier zamestnanosti a prírodná scenéria sú predpokladom pre kvalitný život mimo ruchu miest pre občanov obce ale i turistov. V súčasnosti prebieha schvaľovací proces nového územného plánu obce, čím obec vytvorila podmienky pre ďalší rozvoj. Nový územný plán je vcelku dobre spracovaný a vymedzené sú nové lokality bývania, ktoré by v budúcnosti mohli pomôcť so znížením vysokých cien pozemkov v obci. Ďalej sú navrhnuté nové objekty občianskej vybavenosti, rekreácie a športu, čím môže obec zlepšiť kvalitu života svojich obyvateľov. Rozhodnutie obce o schválení variantu č. 3 územného plánu sa zdá byť vhodným riešením najmä z dôvodu menšej rozlohy vyňatia poľnohospodárskej pôdy k nepoľnohospodárskym účelom, čo znamená zachovanie historického rázu a funkcie obce. Tak isto pozitívnym aspektom je, že aj napriek nespokojnosti obyvateľov s návrhom preložky cesta III. triedy obec ráta s alternatívnymi trasami, ktoré by mohli byť lepšie prijímané zo strany verejnosti.

Na základe výsledkov analýzy rozvojových dokumentov a riadených rozhovorov s vedením obce bolo zistené, že strategický plán obce Kanianka nie je správne využívaný. Bol vytvorený podľa návrhu nového územného plánu a preto sú mu strategické ciele prispôsobené. Ďalej obec strategický plán v praxi vôbec nevyužíva a v prípade, že by získavanie finančných prostriedkov ním nebolo podmienené, pravdepodobne by v obci vôbec neexistoval. Týmto zistením sa podarilo potvrdiť hypotézu č. 1 – vzhľadom k tomu, že spracovanie strategických plánov obcí nie je zo zákona povinné, predpokladá sa, že strategický plán nebude plniť dôležitú funkciu v rozvoji obce. Aby mohol byť rozvoj obce usmerňovaný tým správnym smerom, vedenie obce si musí uvedomiť dôležitosť strategického plánovania. Kvalitne spracovaný strategický plán môže pomôcť s rozhodovaním v procese plánovania a plánovaciú činnosť zefektívniť. Okrem toho, že pomáha aktívne zapájať obyvateľov do plánovacieho a rozhodovacieho procesu, pomáha vedeniu obce s prijímaním dôležitých, dlhodobých rozhodnutí. Potvrďuje to aj au-

torka Trusinová (2007), ktorá vo svojej práci zdôrazňuje, že získanie finančných prostriedkov by nemalo byť hlavným či jediným dôvodom spracovania strategického plánu, no vo väčšine obcí to tak v praxi funguje. Strategické plánovanie je pomerne mladým odborom v územnom rozvoji a preto mnohí predstavitelia obcí nevedia o jeho prínose pre obec a rozvoj. Preto je dôležité aby sa samosprávy obcí nestále vzdelávali a dokázali prijímať nové metódy riadenia.

Prepojenosť rozvojových dokumentov v obci je síce na dobrej úrovni, ale dôvodom je práve nesprávne vypracovaný strategický plán, ktorý v obci neplní svoju funkciu. Preto sa hypotéza č. 2 o prepojenosti rozvojových dokumentov síce nepotvrdila, avšak vzájomne na seba nadväzujú preto, že strategický plán je vedením obce prispôsobovaný potrebám územného plánu. Aj podľa výsledkov autoriek Štěrbovej a Šilhánkovej (2011) previazanosť rozvojových dokumentov závisí na tom, v akom období boli oba dokumenty spracovávané. V prípade, že vznikajú súčasne pravdepodobnosť, že budú vzájomne prepojené sa zväčšuje. Keďže súčasná situácia je taká, že strategický plán vznikal po vypracovaní územného plánu, v podstate plní funkciu akčného plánu pre územný plán. V tomto prípade je ale nutné riešiť problém systémovo a strategický plán obcí ukotviť legislatívne. Tým, že je možné do strategického plánu zasahovať takmer bez problémov, obce ho nevnímajú ako záväzný dokument. Bez možnosti jednoduchého zásahu do obsahu dokumentu by obce museli venovať väčšiu pozornosť podobne ako pri územnom pláne. Vnímanie strategického plánovania sa prejavuje aj vo výbere externej firmy spracovávajúcej strategické plány. Trendom v praxi strategických plánov je spracovávanie strategických plánov jednou firmou pre celý mikroregión, čo potvrdzuje aj fakt, že strategický plán obce Kanianka, Lazany, Poruba, Nedožery-Brezany bol vypracovaný tou istou firmou. Vízia a poslanie všetkých obcí sú takmer identické, čo dokazuje, že strategický plán nebol vypracovaný správne.

Prekážkou v rozvoji je tiež nedostatok finančných prostriedkov na realizáciu všetkých dôležitých projektov v obci. Preto je v mnohých oblastiach odkázaná na finančnú pomoc z európskych fondov. To ale často znamená, že obec sústreďuje pozornosť projek-

tom, ktoré nie sú prioritou a na tie prioritné nezostanú peniaze a ani čas. Príkladom je vybudovanie bezbariérového prístupu vo forme výťahu k základnej škole v sídliskovej časti obce. Tým, že obec získala na tento projekt dotáciu, výťah bol vybudovaný aj bez toho, že by sa jednalo o projekt, ktorý nebol pre obec prioritou. Navyše sa po vybudovaní vyskytli problémy s vandalizmom a tiež nízke využitie výťahu spôsobuje jeho chátranie. Naopak sa v obci nachádzajú miesta s veľkým potenciálom, ktoré nutne potrebujú rekonštrukciu. Jedná sa napríklad o územie v blízkom okolí vodnej nádrže, ktoré je každoročne súčasťou kultúrnych programov. Obrázky vybudovaného výťahu aj chátrajúcich objektov sú priložené v prílohe tejto práce. Na skutočnosť, že obce nie sú schopné uskutočňovať svoj vlastný rozvoj vplyvom dotácii poukázal vo svojej práci aj Ježek (2015). Ten tvrdí, že rozvoj obcí je riadený subjektmi poskytujúcimi finančné prostriedky a sú bez väzby na skutočné problémy územia. Na druhej by obec nebola schopná rozvoja, pretože príjmy obce by náklady na rozvoj nedokázali pokryť. Toto tvrdenie potvrdzuje aj Pipalová (2007) vo svojej výskumnej práci založenej na problematike obcí a dotácii.

Ďalším dôležitým faktorom rozvoja, ktorý obec zanedbáva je zainteresovanie obyvateľov do plánovacieho procesu. Je potrebné aby vedenie obce participáciu občanov nevnímalo ako komplikáciu, ktorá spomaľuje proces rozvoja, ale naopak je nutné ich vnímať ako dôležitú súčasť, ktorá navyše poskytuje vzácne informácie. Objektivita expertného hodnotenia hrá v plánovacom procese veľkú rolu, ale práve obyvatelia sú tí, ktorí svoje skúsenosti z každodenného života dokážu premietnuť do konkrétnych návrhov. Navyše zapojením občanov je možné budovať silnú komunitu a vývoj obce je v súlade s ich záujmami. V súčasnosti je situácia v obci však nepriaznivá, pretože do procesu plánovania sa občania takmer vôbec nezapájajú a o dianie v obci nevedia. Prijímanie dôležitých rozhodnutí bez informovania obyvateľov vedie k ich nespokojnosti a nedôvere voči vedeniu obce. Obec by preto mala prioritne posilniť záujem obyvateľov a zapojiť ich do rozhodovania. Ich zapojenie by viedlo k minimalizácii subjektívnych rozhodnutí o rozvoji obce prijatých vedením. Vzbudiť záujem je možné tým, že sa vedenie obce bude aktívne zaujímať o názory a požiadavky občanov a následne v praxi

tieto prania realizovať. Môže sa jednať napríklad o neformálne diskusné stretnutie všetkých vekových skupín s posedením a občerstvením raz za rok v kultúrnom dome obce. Súčasťou tohto stretnutia by boli návrhy obyvateľov ako zlepšiť situáciu obce a ako dosiahnuť požadované ciele rozvoja. Dôležité pritom je, aby boli občania o konaní dôležitých zasadnutí včas a dobre informovaní. Preto je vhodné aby obec rozšírila aj počet informačných tabúl v obci.

16 Záver

Problematika územného plánovania a strategického plánovania je dôležitou súčasťou rozvoja obcí. Bez koncepčných dokumentov by rozhodnutia o území boli chaotické a len ťažko by sa dalo hovoriť o rozvoji. Dôležité pri tom je, ako samosprávy obcí pristupujú k jednotlivým rozvojovým dokumentom a ako ich prínos a potenciál dokážu premeniť na udržateľný rozvoj a vysokú kvalitu života svojich obyvateľov.

V diplomovej práci sú zhrnuté poznatky o problematike územného i strategického plánovania obcí. Okrem základných definícií a cieľov rozvojových dokumentov sú popísané ich nástroje a dotknuté orgány. Práca ďalej analyzuje a porovnáva územné a strategické plánovanie na Slovensku a v Českej republike. Načrtnuté sú aj ďalšie formy plánovania v krajine – krajinné plánovanie. Vzhľadom k tomu, že objektom práce je obec Kanianka, všetky teoretické poznatky boli aplikované práve na túto obec. Tá je charakterizovaná a popísaná dôsledne podľa konceptu primárnej, sekundárnej a terciárnej štruktúry krajiny. Následne bola prevedená analýza rozvojových dokumentov a zhrnuté výsledky. Hlavným cieľom práce bola podrobná analýza územného i strategického plánu obce a zhodnotenie ich vzájomných vzťahov. Územný plán bol podrobne popísaný a použité sú mapové výstrižky územného plánu, ktoré umožňujú lepšiu predstavu o danom území. Podľa výsledkov analýzy územného plánu obce boli navrhnuté možnosti riešenia niektorých problémových oblastí. Pre lepšie pochopenie súčasnej situácie v obci týkajúcej sa územnoplánovacej činnosti boli súčasťou získavania informácií riadené rozhovory s vedením obce. Vyhodnotený bol tiež Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja obce a následne bola prevedená analýza vzájomných väzieb a vzťahov územného i strategického plánu. Ďalej na základe získaných poznatkov, ktoré vychádzali z nedostatkov plánovacej činnosti obce, boli vytvorené zásady správnej plánovacej praxe pre obec Kanianka. V závere sú identifikované pravdepodobné príčiny súčasného stavu rozvojových dokumentov v obci Kanianka a načrtnuté sú všeobecné riešenia problému územného, ale najmä strategického plánovania.

Po prerokovaní navrhovaných možností riešenia s vedením obce bol návrh preložky cesty III. triedy uvedený v tejto práci zaradený medzi alternatívne riešenia problému a bude ďalej prerokovaný s verejnosťou a dotknutými orgánmi. Práca bude ďalej poskytnutá vedeniu obce Kanianka.

17 Zoznam použitej literatúry

BELAJOVÁ, Anna. *Dôvody a podmienky pre profesionalizovanie výkonu verejnej správy na Slovensku*. In: BELAJOVÁ, Anna. *Kvalita samosprávneho manažmentu na miestnej úrovni: Zborník príspevkov z vedeckého workshopu*. 2012. ISBN 978-80-89600-09-0.

BERAN, V. et al. *Strategie rozvoje území: promítnutí do zadání ÚPD*. Vyd. 1. Praha: České vysoké učení technické, 1999. 75 s. ISBN 8001019837.

BERMAN, N. L. *Průvodce strategickým plánováním*. 1998, Praha: Berman Group.

BINEK, Jan a Iva GALVASOVÁ. *Rozvojový interaktivní audit*. Brno: GaREP, 2011. ISBN 978-80-904308-9-1.

BUČEK, Milan. *Regionálny rozvoj: novšie teoretické koncepcie*. Bratislava: Ekonóm, 2006. ISBN 80-225-2151-5.

CIBULKA, J., SKLENIČKA, P. 2006. *Krajinné plánování vyžaduje změnu*. *Ekologie a společnost*, 5. 13-15.

COPLÁK, J. *Problémy a potenciály vyplývajúce z procesu implementácie strategického plánovania v podmienkach slovenských obcí*. In: *Trajektórie územného rozvoja*. Bratislava, Road, 2006. In: DOBRUCKÁ, L. – COPLÁK, J. a kol.: *Tvorba strategického rozvojového plánu obce*, 2007, BA, vydal PEEM, 1. vydanie, str. 151, ISBN 978-80-89197-66-8.

ČEMAN, Róbert, ed. *Slovenská republika: zemepisný atlas*. 2. vyd. Bratislava: MAPA Slovakia plus, c2007. ISBN 978-80-8067-224-9.

Deutsch-slowakisch-tschechisches Handbuch der Planungsbegriffe. Hannover: Akademie für Raumforschung und Landesplanung, 1997. *Planungsbegriffe in Europa*. ISBN 3-88838-521-0.

DUDOR, Ladislav. *Environmentálne aspekty územného plánovania*. In: *Dny práva 2009: Sborník príspevků z konference*. 1. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-4990-1.

FIALOVÁ, Eva. *Územní plánování: od územně plánovacích podkladů po územní rozhodování*. Praha: pro Českou komoru autorizovaných inženýrů a techniků činných ve výstavbě vydalo Informační centrum ČKAIT, 2016. *Metodické a technické pomůcky k činnosti autorizovaných osob*. ISBN 978-80-87438-83-1

FINKA, M., Prínos krajinnej ekológie k rozvoju územného plánovania. *Život. Prostr.*, Vol. 41, No. 3, p. 122-125, 2007.

HALASOVÁ, Hana a Vlasta ŠILAROVÁ. *Územní plánování v České republice 2007*. Brno: Ústav územního rozvoje, 2007. ISBN 978-80-254-0637-3.

HALL, Peter. *Urban and regional planning. 4th ed.* London: Routledge, 2002. ISBN 0203995325.

HAUGHTON, G., COUNSELL, D. *Regions and Sustainable Development: Regional Planning Matters*. *The Geographical Journal*, 2004, 170(2), 135-145.

HAVLAN, Petr, Alena KLIKOVÁ a Petr PRŮCHA. *Stavební právo: praktická příručka*. Praha: Linde, 2005. ISBN 80-7201-514-1.

HRUŠKA, Emanuel. *Krajina a její soudobá urbanisace*. Praha: B. Pyšvejc, 1946.

HUDEEC, Oto. *Podoby regionálneho a miestneho rozvoja*. Košice: Ekonomická fakulta TU, 2009. ISBN 978-80-553-0117-4.

HUDEČKOVÁ, H.: *Regionalistika, regionální rozvoj a rozvoj venkova*, Česká zemědělská univerzita Praha, 2006, ISBN 80-213-1413-3.

CHALUPA, P. - HŮBELOVÁ, D.: *Sídelní struktury v přehledu a cvičeních*. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2011. 101 s. ISBN 978-80-7375-506-5.

CHRENŠČOVÁ, V. *Strategické a rozvojové plány regiónu Horná Orava*. In *Rozvojové plány obcí na Slovensku: výber z analýz stavu*. 2005, Bratislava: Peter Mačura-PEEM, s. 55-58. ISBN 80-89197-40-X

JANČURA, Peter. *Krajina a územné plánovanie na Slovensku*. In: *Územní plánování v procesech plánování a projektování krajiny: Sborník z konference AUÚP, Lednice 24.–25. 9. 2015. 1.* Brno, 2015. ISBN 978-80-87318-42-3.

JEŽEK, Jiří, Ondřej SLACH a Vladimíra ŠILHÁNKOVÁ. *Strategické plánování obcí, měst a regionů: vybrané problémy, výzvy a možnosti řešení*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7552-263-4.

JIRÁSEK, Petr. *Územní plánování*. Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem, Fakulta životního prostředí, 2014. ISBN 978-80-7414-820-0.

KLAMÁR, Radoslav. *Plánovanie rozvoja regiónov na lokálnej úrovni v nových podmienkach demokracie*. Prešov: Prešovská univerzita, 2001.

KOLOVÁ, Stanislava. *Územné plánovanie a miestna samospráva*. In: Ochrana životného prostredia v podmienkach územnej samosprávy: Zborník príspevkov z vedeckej konferencie. Košice, 2010. ISBN 978-80-7097-873-3.

KOZOVÁ, M., FINKA, M., MIŠÍKOVÁ, P. *Landscape Planning as a Tool for Protection, Planning, Management and Design of the Landscape*. *Život. Prostr.*, Vol. 41, No. 3, p. 117 – 121, 2007.

KOZOVÁ, M., PAUDITŠOVÁ, E., FINKA, M. *Krajinné plánovanie*. Bratislava. Slovenská technická univerzita v Bratislave, 2010, s. 5--25. ISBN 978-80-227-3354-0.

KROČOVÁ, Šárka. *Strategie územního plánování v technické infrastruktuře*. V Ostravě: Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství, 2013. SPBI Spektrum. Červená řada. ISBN 978-80-7385-128-6.

KUSÝ, I. *Ekonomické a politické aspekty priestorového plánovania*. Modul Sociálne a ekonomické aspekty priestorového rozvoja. Stredoeurópske školiace centrum v oblasti priestorového plánovania – Spectra, v rámci projektu TEMPUS – PHARE, FA STU, Bratislava, 2001.

MACKOVIČ, Vladimír. *Slovo úvodom*. In *Územní plánování v procesech plánování a projektování krajiny: Sborník z konference AUÚP, Lednice 24.–25. 9. 2015*. 1. Brno, 2015. ISBN 978-80-87318-42-3.

MAIER, Karel. *Územní plánování v procesech plánování a projektování krajiny*. In: *Územní plánování v procesech plánování a projektování krajiny: Sborník z konference AUÚP, Lednice 24.–25. 9. 2015*. 1. Brno, 2015. ISBN 978-80-87318-42-3.

MAIER, Karel. *Územní plánování*. Vyd. 2. přeprac. Praha: České vysoké učení technické, 2000. ISBN 80-01-02240-4.

MIKLÓS, L., IZAKOVIČOVÁ, Z. *Krajina ako geosystém*. Bratislava: VEDA, 1997. 153 s. ISBN 80-224-0519-1.

MIKLÓS, L., IZAKOVIČOVÁ, Z. *Neviditeľná/nehmotná infraštruktúra v krajine*. *Životné prostredie*, 2013, 47, 2, p. 72 – 81.

MINISTERSTVO PRO MÍSTNI ROZVOJ. *Strategie regionálního rozvoje ČR 2014-2020*. 2013.

MINISTERSTVO DOPRAVY, VÝSTAVBY A REG. ROZVOJA. *KURS 2011 – Zmeny a doplnky č.1 smernej časti Koncepcie územného rozvoja Slovenska 2001*. Bratislava, 2011.

NEPOMUCKÝ, Petr a Alena SALAŠOVÁ. *Krajinné plánování*. Ostrava: VŠB-Technická univerzita, 1996. Phare. ISBN 80-7078-371-0.

PACLOVÁ, Hana. *Územní plánování a související problematika*. Ostrava: VŠB - Technická univerzita Ostrava, 2012. ISBN 978-80-248-2822-0.

PETŘÍK, L. *Základné pojmy využívané v teórii tvorby krajiny, ich teoretická a pragmatická interpretácia*. Acta Univ. Agric., Brno, fac. hort., II, 1987.

PIPALOVÁ, Renata. *Obce a dotace* [online]. Brno, 2007 [cit. 2017-05-16]. Dostupné z: <http://is.muni.cz/th/76441/esf_m/>. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta. Vedoucí práce Jan Binek.

POMAHAČ, Richard a Olga VIDLÁKOVÁ. *Veřejná správa*. Praha: C. H. Beck, 2002. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-748-0.

POWELL, A. *Strategies for the English Regions: Ten Years of Evolution*. The Town Planning Review, 1978, 49(1), 5-13.

PŮČEK, Milan a David KOPPITZ. *Strategické plánování a řízení pro města, obce a regiony*. Praha: Národní síť Zdravých měst ČR, 2012. ISBN 978-80-260-2788-1.

PŮČEK, Milan. *Strategické versus územní plánování*. Urbanismus a územní rozvoj: Odborný časopis o územním plánování. Ústav územního rozvoje, 2009, XII(1-2). ISSN 1212-0855.

Regionální plánování, udržitelný rozvoj a strukturální fondy: Průvodce pro Místní Agendy 21. 2001.

REKTOŘÍK, Jaroslav a Jan ŠELEŠOVSKÝ. *Strategie rozvoje měst, obcí, regionů a jejich organizací*. Brno: Masarykova univerzita, 1999. Příručka. ISBN 80-210-2126-8.

RUŽIČKA, M., *Metodika LANDEP a jej uplatnenie v krajinnoekologickom výskume a praxi*. Život. Prostr., Vol. 33, No. 1, 5-10, 1999.

RUŽIČKA, M., RUŽIČKOVÁ, H. *Druhotná štruktúra krajiny ako kritérium biologickej rovnováhy*. Questiones Geobiologicae, 12, 1973. 23-62 s.

SALAŠOVÁ, Alena. *Krajinné plánování II.: vybraná témata krajinného plánování*. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2015. ISBN 978-80-7509-243-4.

SKLENIČKA, P. *Krajinná ekologie v systému krajinného plánování České republiky*. Život. Prostr., Vol. 41, No. 3, 2007.

SÝKORA, L. *Local and regional planning and policy in East Central European transitional countries*. In: Hampl et al., *Geography of Societal Transformation in the Czech Republic*, 1999, Prague, Charles University, Department of Social Geography and Regional Development.

SYNKOVÁ, Lenka. *Dokumenty regionálního rozvoje krajů*. Urbanismus a územní rozvoj: Odborný časopis o územním plánování. Ústav územního rozvoje, 2009, XII(1-2). ISSN 1212-0855.

ŠILHÁNKOVÁ, V. *Teoretické přístupy k regionálnímu rozvoji*. Univerzita Pardubice, 2007. 129 s. ISBN 978-80-7395-019-4.

ŠTEPÁNKOVÁ, R. – HEINISCHOVÁ, M. 2009. *Urbanizmus a územné plánovanie*. Nitra: SPU, 144 s. ISBN 80-225-1992-8

ŠTĚRBOVÁ, Petra a Vladimíra ŠILHÁNKOVÁ. *Vyhodnocení vztahu a dopadů územních a strategických rozvojových dokumentů (na příkladu obcí s rozšířenou působností v okrese Jičín)* [online]. 2011 [cit. 2017-05-16]. Dostupné z: http://dspace.upce.cz/bitstream/handle/10195/49166/11_Sterbova_Silhankova_Vyhodnoceni%20vztahu%20a%20dopadu%20uzemnich%20a%20strategickych%20dokumentu.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

TAYLOR, Nigel. *What Is This Thing Called Spatial Planning? An Analysis of the British Government's View*, *Town Planning Review*, 81 (2010), 193.

TRUSINOVÁ, Pavlína. *Význam strategických dokumentů pro regionální rozvoj* [online]. Brno, 2007 [cit. 2017-05-16]. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/76581/esf_m/. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta. Vedoucí práce Petr Halánek.

VACEK, Jiří. *Moderní management ve veřejné správě*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni, 2006. ISBN 80-7043-501-1.

VANHOVE, N. *Regional Policy: a European Approach, theory and practice*. 1999. 3rd edn. Aldershot: Ashgate.

VANHOVE, Norbert a Leonardus Hendrik KLAASSEN. *Regional policy: a European approach*. 2nd ed. Aldershot: Gower, c1987. ISBN 0-566-05413-2.

VÝROSTOVÁ, E. *Regionálna ekonomika a rozvoj*, 2010, BA, vydavateľstvo Iura Edition, s.r.o., 1. vydanie, str.346, ISBN 978-80-8078-361-7

WOKOUN, René. *Regionální rozvoj: (výchozí podmínky regionálního rozvoje, regionální politika, teorie, strategie a programování)*. Praha: Linde, 2008. ISBN 978-80-7201-699-0.

Internetové zdroje:

Atlas Krajiny Slovenskej Republiky. Enviro portál [online]. [cit. 2017-03-11]. Dostupné z: <http://geo.enviroportal.sk/atlassr/>.

Balanced Regional Development: Meaning and Considerations. Economics Discussion [online]. [cit. 2017-05-16]. Dostupné z: <http://www.economicsdiscussion.net/india/balanced-regional-development-meaning-and-considerations/19022>.

BUŠÍK, Jozef. *Od regionálneho plánovania k regionálnemu managementu a marketingu*. Dostupné tiež z: <http://www3.ekf.tuke.sk/cers/cers2005/doc/Busik.pdf>

COPLÁK, Jaroslav. *Regionálna politika, plánovanie a regionálny marketing v podmienkach Slovenska*. Odborný stavebný portál [online]. [cit. 2017-05-16]. Dostupné z: <https://www.asb.sk/biznis/regiony/regionalna-politika-planovanie-a-regionalny-marketing-v-podmienkach-slovenska>.

Čo je to územný plán?: *Územný generel*. UzemnePlany.sk: portál o budúcnosti [online]. [cit. 2017-05-15]. Dostupné z: <http://www.uzemneplany.sk/co-je-to-uzemny-plan>.

DAMBORSKÝ, Ing. Milan. *Regionální a územní rozvoj ČR* [online]., 8 [cit. 2017-02-28]. Dostupné z: <http://nf.vse.cz/download/veda/workshops/reguz.pdf>.

Dohoda o partnerství pro programové období 2014-2020: Česká republika. 2014. Dostupné také z: https://www.mmr.cz/getmedia/40d6c28a-df6f-411d-99c4-efbc0b9a07a8/Dohoda_o_partnerstvi.pdf.

Environmentálna regionalizácia a ohrozené oblasti. Slovenská agentúra životného prostredia [online]. [cit. 2017-05-16]. Dostupné z: <http://www.sazp.sk/slovak/periodika/sprava/sprava97/Martin/region/nitra.html>.

Historická ortofotomapa Slovenska [online]. [cit. 2017-05-16]. Dostupné z: <http://mapy.tuzvo.sk/HOFM/>.

Krajinné plánovanie a územné plánovanie - spojenci či rivali? UzemnePlany.sk: portál o budúcnosti [online]. [cit. 2017-05-16]. Dostupné z: <http://www.uzemneplany.sk/sutaz/krajinne-planovanie-a-uzemne-planovanie-spojenci-ci-rivali>.

Mapa území európskeho významu: Natura 2000 [online]. [cit. 2017-04-20]. Dostupné z: <http://geo.enviroportal.sk/uev/>.

Mapový portál katastra nehnuteľností: Katastrálne územie obce Kanianka [online]. [cit. 2017-05-16]. Dostupné z: <http://mapka.gku.sk/mapovyportal/?basemap=podklad&zoom=7&lng=18.6021&lat=48.8113#>.

MINISTERSTVO PRO MÍSTNI ROZVOJ. *Metodika tvorby Programu rozvoje obce*. 2014. Dostupné také z: http://zam.uur.cz/novakova/Obcepro/Methodika_tvorby_PRO.pdf

MINISTERSTVO DOPRAVY, VÝSTAVY A REGIONÁLNEHO ROZVOJA. *Vytvorenie podmienok pre stanovenie zásad a pravidiel územného plánovania: Návrh zásad a pravidiel III.-V. etapa*, Bratislava, 2013. Dostupné z: <http://www.telecom.gov.sk/index/index.php?ids=148430>

Mokrade hornej Nitry [online]. [cit. 2017-04-20]. Dostupné z: <http://www.prievidza.sk/tik/index.php?str=obsah&obsah=o-prievidzi&id=46>.

MINISTERSTVO PODOHOSPODÁRSTVA A ROZVOJA VIDIEKA SR. *Národná stratégia regionálneho rozvoja Slovenskej republiky*. : Regionálny rozvoj [online]. 2010 [cit. 2017-05-16]. Dostupné z: <http://www.mpsr.sk/index.php?navID=1&navID2=1&sID=67&id=2558>.

Obec Kanianka: *Obecná samospráva* [online]. [cit. 2017-04-21]. Dostupné z: <http://www.kanianka.sk/2013/01/10/starostaobce/>.

Obec Kanianka: *Štatistiky a grafy*. Naše obce [online]. [cit. 2017-05-16]. Dostupné z: <http://naseobce.sk/mesta-a-obce/2192-kanianka/statistiky-a-grafy>.

Obec Kanianka: *Tradičné zamestnania* [online]. 2012 [cit. 2017-04-14]. Dostupné z: <http://www.kanianka.sk/2012/12/30/tradicnezamestnanie>.

OFFICE OF THE DEPUTY PRIME MINISTER. *Creating Local Development Frameworks: A Companion guide to PPS 12*. United Kingdom, 2004. Dostupné tiež z: http://www.knowsley.gov.uk/pdf/PG09a_PlanningPolicyStatement12-ACompanionGuide.pdf

Organizačná štruktúra. Slovenský vodohospodársky podnik [online]. [cit. 2017-02-11]. Dostupné z: <http://www.svp.sk/svp/default.asp?id=4&mnu=4>.

Podnebie Kanianka. Meteoblue: wheather close to you [online]. [cit. 2017-05-16]. Dostupné z: https://www.meteoblue.com/sk/po%C4%8Dasie/predpove%C4%8F/modelclimate/kanianka_slovensk%C3%A1-republika_3059573.

Pôdny portál: *Zastúpenie stupňov kvality poľnohospodárskych pôd* [online]. [cit. 2017-04-24]. Dostupné z: http://www.podnemapy.sk/portal/reg_pod_infoservis/kvalita/kvalita.aspx.

Podzemné vody. Slovesnká agentúra životného prostredia [online]. 2017 [cit. 2017-04-17]. Dostupné z: <http://www.sazp.sk/slovak/periodika/sprava/kraje/trencin/podzemvo.htm>.

Portál územního plánování: *Vybrané pojmy územního plánování* [online]. [cit. 2017-05-14]. Dostupné z: <http://portal.uur.cz/teorie-metodiky-publikace/vybrane-pojmy-uzemniho-planovani.asp#uzemniplanovani>.

Princípy a pravidla územního plánování: Kapitola D- Územní plánování, jeho orgány, nástroje a vazby. Ústav územního rozvoje [online]. [cit. 2017-05-16]. Dostupné z: <http://www.uur.cz/images/5-publikacni-cinnost-a-knihovna/internetove-prezentace/principy-a-pravidla-uzemniho-planovani/kapitolaD/D3-2014.pdf>

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Kanianka: Programovacie obdobie 2015-2020. 2015. Dostupné tiež z: <http://www.kanianka.sk/wp-content/uploads/2013/01/PHRSR%20Kanianka%202015%20-%202024.pdf>.

RICHTER, Jan. *Ekologické paradigma v krajinnom plánovaní a role krajinárskej architektúry v ČR*. Časopis Fórum ochrany a prírody. 2015. Dostupné tiež z: <http://www.casopis.forumochranyprirody.cz/magazin/analyzy-komentare/ekologicke-paradigma-v-krajinnem-planovani-a-role-krajinarske-architektury-v-cr>.

SAD. *Cestovné poriadky* [online]. [cit. 2017-04-17]. Dostupné z: <http://cp.atlas.sk/bus/spojenie/>.

Sčítanie obyvateľov, domov a bytov 2011. Štatistický úrad Slovenskej republiky [online]. [cit. 2017-05-16]. Dostupné z: <http://datacube.statistics.sk/SODB/TM1WebLogin.aspx>.

Slovenský mapový portál: *mapy.sk* [online]. [cit. 2017-04-17]. Dostupné z: [http://mapy.atlas.sk/mapa/lazany-prievidza#{\"loc\":\"lazany-prievidza\",\"z\":8,\"lat\":48.81775544727214,\"lon\":18.615954625113034,\"src\":\"classicGroup\"}](http://mapy.atlas.sk/mapa/lazany-prievidza#{\).

Správa o hodnotení územnoplánovacej dokumentácie obce Kanianka. Enviro portál [online]. 2015 [cit. 2017-03-11]. Dostupné z: <https://www.enviroportal.sk/sk/eia/detail/uzemny-plan-obce-kanianka>.

Štatistický úrad Slovenskej republiky: *výmera územia, využitie pôdy* [online]. [cit. 2017-05-16]. Dostupné z: <http://datacube.statistics.sk/TM1WebSK/TM1WebLogin.aspx>.

Územný plán obce Kanianka: textová časť. 2016. Dostupné tiež z:http://www.kanianka.sk/wp-content/uploads/2016/11/UPN_Kanianka_N%C3%A1vrh_Textov%C3%A1_%C4%8Das%C5%A5.pdf.

Vláda České republiky: *Strategie Evropa 2020* [online]. [cit. 2017-05-16]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/evropske-zalezitosti/evropske-politiky/strategie-evropa-2020/strategie-evropa-2020-78695>

Vývoj stavebního práva: 20. Celostátní konference o územním plánování a stavebním řádu. In: *Ústav územního rozvoje* [online]. Ostrava, 2015 [cit. 2017-05-15]. Dostupné z: <https://www.uur.cz/images/1-uzemni-planovani-a-stavebni-rad/konzultacni-stredisko/seminare/2015/prezentace/01-vyvoj-stavebniho-prava.pdf>

Prílohy

Obrázok 18 - Objekt bezbariérového prístupu s výťahom

Obrázok 19 - Prístup k bezbariérovému objektu s výt'ahom

Obrázok 20 - Chátrajúce centrum obce

Obrázok 21 - Chátrajúce centrum obce

Obrázok 22 - Chátrajúci objekt v tesnej blízkosti vodnej nádrže